

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

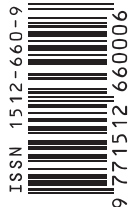
ISSN 1512-6609

11-12

Sarajevo

novembar-december 2019.

VOL. LXXXI • Str. 845-1024

U ovom broju pišu:

Enes Karić • Almir Fatić • Jusuf Džafić • Mustafa Prljača •
Muriz Mešić • Muhamed Okić • Mehmed Handžić

| Sadržaj

Tefsir

- 851-856 Enes Karić • Rabbi zidnī 'ilman - Gospodaru moj: „uvećaj mi znanje!“
[Ili]: „uvećaj me znanjem!“ [Ili]: „uvećaj u meni znanje!“
- 857-866 Almir Fatić • Tumačenje prvog ajeta Fatihe iz Bejdavijevog tefsira -
prijevod i komentar

Fikh

- 867-882 Jusuf Džafić • Zekat na poljoprivredne proizvode

Izazovi vremena

- 883-890 Mustafa Prlića • Međumuslimanska netrpeljivost i neprijateljstvo
- 891-898 Muriz Mešić • Analiza mektebske nastave na teritoriji Sjeverne
Amerike mektebska 2019/20 .god.

Kulturna baština

- 899-912 Muhamed Okić • Zaboravljeni vojni muftija - povodom stogodišnjice
imenovanja hafiza Abduselam-ef. Džumhura za vojnog muftiju
- 913-930 Mehmed Handžić • Kritika nekih vjerskih knjiga i objašnjenje zašto
nije dopušteno na njih se oslanjati

Naše medrese

931-942 Svršenici i svršenice naših medresa u 2019. godini

Službeni dio

945-946 Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH

947-967 Akrivnosti Rijasetu

969-1011 Dekreti

فهرست

التفسير

- ٨٥٦-٨٥١ أنس كاريتش • رب زدني علما
٨٦٦-٨٥٧ ألمير فاتيتش • تفسير الآية الأولى من سورة الفاتحة في تفسير البيضاوي - ترجمة وتعليق

الفقه

- ٨٨٢-٨٦٧ يوسف جافيتش • زكاة المحاصيل الزراعية

تحديات الزمان

- ٨٩٠-٨٨٣ مصطفى برلياتشا • المعادة وقلة التسامح ما بين المسلمين
٨٩٨-٨٩١ موريز مشيتش • تحليل الدراسة في الكتابات في أراضي أمريكا الشمالية - السنة الدراسية ٢٠١٩/٢٠٢٠م

التراث الثقافي

- ٩١٢-٨٩٩ محمد أوكيتش • المفتي العسكري المنسي
٩٣٠-٩١٣ محمد خانجيتش • نقد بعض الكتب الدينية وبيان عدم جواز الاعتماد على ما فيها

مدارسنا الإسلامية

- ٩٤٢-٩٣١ الخرجون والخرجات في مدارسنا الإسلامية عام ٢٠١٩م

الرسميات

- ٩٤٦-٩٤٥ لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية
٩٦٧-٩٤٧ نشاطات الرئاسة
١٠١١-٩٦٩ قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة

| Contents

Tafsir

- 851-856 Enes Karic • „Rabbi Zidni ‘Ilman“
857-866 Almir Fatic • The Interpretation of the First Ayah of Surah Al-Fatiha of Al-Baydawi’s Tafsir - Translation and Commentary

Fikh

- 867-882 Jusuf Džafić • Zekat na poljoprivredne proizvode

Challenges of Time

- 883-890 Mustafa Prljaca • Inter-Muslim Intolerance and Hostility
981-898 Muriz Mesic • Analysis of Maktab Classes in the Territory of North America, 2019/20 Maktab Year

Cultural Haretage

- 899-912 Muhamed Okic • Forgotten Military Mufti
913-930 Mehmed Handzic • Criticism of Some Religious Books and Explanation Why It Is Not Allowed to Rely On Them

Our Madrasas

931-942 The Graduates, both Male and Female, of Our Madrasas in 2019.

The Official Part

945-946 Council of Muftis of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina

947-9671 The Activities of Riyasat

969-1011 Decrees

Rabbi zidnī ‘ilman - Gospodaru moj: „uvećaj mi znanje!“ [Ili]: „uvećaj me znanjem!“ [Ili]: „uvećaj u meni znanje!“

Enes Karić

redovni profesor tefsira na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
eneskarić@yahoo.com

(Iz knjige Hermeneutika zapadnih prijevoda Kur’āna.

Djelo je u pripremi)

Господи мой! Умножь мое знание. (Крачковский)

Господь мой, Увеличь во мне познание! (Порохова)

O my Lord! Advance me in knowledge. (Abdullah Yusuf Ali)

LORD, increase my knowledge. (George Sale)

My Lord! Increase me in knowledge! (Seyyed Hossein Nasr)

Sažetak

Ovaj esej bavi se, ukratko, načinima kako prevesti ajet iz sure *TāHā/ṬāHā* (20:114): *Rabbi zidnī ‘ilman* (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا). Dvije osnovne mogućnosti su: *Gospodaru moj, povećaj mi znanje!* ili *Gospodaru moj, povećaj me znanjem!* Komentari Kur’āna poznaju obje mogućnosti, to jest, da se akcenat ili naglasak u razumijevanju ovoga ajeta stavi, prvo, na to da se Božanskom voljom kod čovjeka povećava znanje, drugo, da se Božanskom voljom čovjek - i njegova važnost, značaj povećava znanjem. Ove dvije mogućnosti iz

komentara Kur'āna slijede i mnogi evropski i zapadni prijevodi Kur'āna. Ovaj rad skreće pažnju na neke od tih prijevoda na engleskom, njemačkom, francuskom, ruskom i italijanskom jeziku.

Ključne riječi: Znanje, uvećavanje znanja, uvećavanje znalca znanjem, intencija objekta u arapskom jeziku, znanje kao počast, *'ilm* kao znanje od Boga, *'ilm* kao znanje o planovima vjere, sinonimi znanja...

Uvod

Jedno od mnogih *teških* mjesta u razumijevanju, shvatanju i usvajanju Kur'āna nalazi se u sūri *TāHā/ṬāHā* (20:114): *Rabbi, zidnī 'ilman* (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا). Ovaj dio Kur'āna može se prevesti na nekoliko načina:

- a) *Gospodaru moj, uvećaj mi znanje!*
- b) *Gospodaru moj, uvećaj me(ne) znanjem!*
- c) *Gospodaru moj, uvećaj u meni znanje!*

Razmišljati o ovim prijevodnim varijantama ne znači baviti se „ispraznom tafsirskom kazuistikom“, već je riječ o tome kako što bolje stilski izraziti bogata značenja mjesta iz Kur'āna 20:114. (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا). Radi se i o oslovljavanju pitanja odnosa čovjeka i znanja: Da li se čovjekovo znanje povećava ili se znanjem povećava sam čovjek? Da li se povećava njegov ljudski dignitet i važnost?

Ova pitanja i potrage u vezi sa tumačenjem ajeta 20:114., vidimo i po mnogim evropskim i zapadnim prijevodima Kur'āna, kao i prijevodima Kur'āna koje su uradili muslimani na mnogim jezicima koji se, obično, označavaju evropskim ili zapadnim.

Naravno, sama riječ *'ilm* - *al-'ilm* u islamskim klasičnim naukama označava znanje koje dolazi od Boga - po Božijim Objavama ili knjigama, ili dolazi od Božijih poslanika, ili, pak, od ljudi koji prenose *'ilm* (ili to *uzvišeno znanje*). Dakako, moguće je da se riječju *'ilm* ukazuje i na Božansko znanje kojim Bog nadahnjuje ljude koji traže to znanje. Sve su to razlozi koji govore da treba imati u vidu kratku molitvu ili dovu (*du'ā* - دُعَاء) kao formu u kojoj je saopćen *āyat* 20:114. Naime, slavni komentator Kur'āna Ibn Kaṭīr (umro 1373) tvrdi da ova kur'ānska dova *Rabbi zidnī 'ilman* (*ilmā*) znači: *Gospodaru moj [Bože], povećaj mi znanje od Sebe!* - To jest, *podari mi još znanja od/iz Svoga znanja:*

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا - أَيُّ زِدْنِي مِنْكَ عِلْمًا ...

Iz ovih uvodnih napomena vidi se (od)važnost prevoditeljskog čina, ali i odluke, za koju od spomenutih prevoditeljskih varijanti će se oni koji prevode Knjigu opredijeliti te tako pronaći i ponuditi jedno od nekoliko mogućih razumijevanja ovog ajeta.

Prva varijanta: Gospodaru moj, povećaj mi znanje!

Krenemo li od njemačkih prijevoda, uočavamo da ima relativno veliki broj prevoditelja koji se opredjeljuju za stavljanje prijevodne intencije na *povećavanje znanja*. Max Henning se najjasnije opredjeljuje za to da *āyat* 20:114., nedvojbeno znači: *O mein Herr! Mehre mein Wissen¹ - O moj Gospodaru, povećaj moje znanje*. I Hartmut Bobzin slijedi prevoditeljski postupak koji dolazi upravo do takvog značenja: *Mein Herr, mehre du mein Wissen.² - Moj Gospodaru! Ti uvećaj moje znanje!*

Od drugih njemačkih prijevoda važno je izdvojiti Pareta i Rückerta, koji se opredjeljuju za neku vrstu „opisnog prevođenja“:

Rudi Paret: *Herr! Laß mich an Wissen zunehmen.³ - Gospodaru! Daj mi da steknem znanje!*

Friedrich Rückert:⁴ *Herr, lass mich nehmen zu an Wissen! - Gospodaru, daj mi da steknem [da zaimam] znanje!*

Od engleskih prijevoda Kur'āna, koji insistiraju na prijevodnom rješenju koje optira za tim da je *poveća(va)nje znanja* to koje se ovim ajetom moli od Boga, izdvajamo sljedeća dva: Maulana Wahiduddin Khan:⁵ *My Lord, increase my knowledge! - Moj Gospodaru, povećaj moje znanje!* George Sale:⁶ *Lord. Increase my knowledge. - Gospodaru. Povećaj moje znanje.*

Na italijanski Alesandro Bausani⁷ prevodi ovaj ajet kratko: *Signore, accrescimi scienza! - Gospodaru, povećaj mi znanje!*

1 Usp. Ibn Kaṭīr, svezak III:223.

2 *Der Koran*, Aus dem Arabischen von Max Henning, S. 320.

3 *Der Koran*, Neu übertragen von Hartmut Bobzin, S. 276.

4 *Der Koran*, Übersetzung von Rudi Paret, S. 223.

5 *Der Koran*, In der Übertragung von Friedrich Rückert, S. 284.

6 *The Quran*, translated by Maulana Wahiduddin Khan, p. 240.

7 *The Koran*, translated by George Sale, p. 265. (cclxv).

Druga varijanta: Povećanje čovjekova digniteta pomoću znanja

Kao što se može i pretpostaviti, s druge strane stoji veliki blok prevodite-lja koji smatraju da se kur'ānskim retkom *Rabbi zidnī 'ilman* (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا) hoće reći: *Gospodaru moj, povečaj me(ne) u znanju!* To znači, *povečaj mene kao čovjeka u 'ilmu ili znanju koje dolazi od Tebe.*

U svome francuskom prijevodu Jacques Berque⁸ dao je prijevod koji optira za *povećanje čovjeka u znanju*. Berqueov prijevod (20:114) glasi: *Seigneur, grandis-moi en connaissance!* - *Gospodaru, povečaj me u znanju!*

Veliki broj engleskih prijevoda Kur'āna slijedi upravo takvo prevoditeljsko rješenje. Mohammed Marmaduke Pickthall prevodi 20:114. riječi-ma: *My Lord! Increase me in knowledge.*⁹ - *Moj Gospodaru! Uvečaj me(ne) u znanju!* Arthur John Arberry daje gotovo isti prijevod: *O my Lord, increase me in knowledge.*¹⁰ - *O moj Gospodaru, povečaj me u znanju!* Tarif Khalidi slijedi isti prevoditeljski put: *My Lord, increase me in knowledge.*¹¹ - *Moj Gospodaru, povečaj me u znanju!*

Kako smo vidjeli iz navedenih prijevoda koji su dati kao motto ovom radu, Seyyed Hossein Nasr daje: *My Lord! Increase me in knowledge.*¹² Isti prevoditeljski pravac slijedi i Abdullah Yusuf Ali iako unosi izvjesnu novinu. Njegov prijevod glasi: *O my Lord! Advance me in knowledge.*¹³ - *O moj Gospodaru! Unaprijedi me u znanju!*

Dodajmo ovom bloku prijevoda Kur'āna da i Gabriele Mandel na ita-lijanskom optira za prijevod 20:114., kojim se izražava intencija *poveća-nja čovjeka u znanju*. Gabriele Mandel¹⁴ daje sljedeći prijevod: *Signore, accrescimi nella scienza!* - *Gospodaru, povečaj me u znanju!*

8 *Il Corano*, a cura di Alessandro Bausani, p. 231.

9 *Le Coran*, Essai de Traduction, Jacques Berque, p. 338.

10 *The Meaning of the Glorious Koran*, An explanatory translation by Mohammed Marmaduke Pickthall, p. 233.

11 *The Koran Interpreted*, A Translation by Arthur John Arberry, p. 347.

12 *The Qur'an*, A new translation by Tarif Khalidi, p. 255.

13 *The Study Quran*, A new translation and commentary, Seyyed Hossein Nasr (editor in chief), p. 805.

14 *The Holy Qur'an*, translated by Abdullah Yusuf Ali, p. 260.

Poslanikovo znanje - ‘ilm stalno se uvećavalo

Riječi Kur’āna (20:114) nedvojbeno se odnose na Muhammeda, a.s. Tekst i kontekst to potvrđuju. Imajući to u vidu, komentatori Kur’āna pomno razmatraju na šta se misli ovom zazivnom molbom: *Rabbi, zidnī ‘ilman* (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا) - *Gospodaruj moj, povećaj mi znanje!* ili *Gospodaruj moj, povećaj me u znanju!*

Az-Zamaḥšarī tumači redak 20:114. i podrazumijeva da se to mjesto Kur’āna odnosi na Muhammeda, a.s. Na ovaj način az-Zamaḥšarī pre-pričava 20:114:

فَرِدْنِي عِلْمًا إِلَى عِلْمِي، فَإِنَّ لَكَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حِكْمَةً وَ عِلْمًا ...

„[Gospodaruj moj], podari mi znanje uz znanje [tj. udvostruči mi znanje!], jer u/o svakoj stvari Ti imaš mudrost i znanje...“¹⁵

Također, az-Zamaḥšarī na istom mjestu tvrdi da se prenosi da:

وَقِيلَ: مَا أَمَرَ اللَّهُ رَسُولَهُ، صَلَعَم، يَطْلُبُ الزِّيَادَةَ فِي شَيْءٍ إِلَّا فِي الْعِلْمِ ...

„Bog nije zapovjedio Svome Poslaniku [Muhammedu], neka su na njega blagoslovi i mir, da traži da mu se uveća(va) bilo šta drugo osim znanja.“¹⁶

Ovdje se Ibn Katīr opredjeljuje za to da je riječ o *povećavanju znanja* u Muhammeda, a.s., to jest: Znanje - *al-‘ilm* se „Muhammedu, a.s., stalno povećavalo, sve dok ga Bog nije usmrtio...“¹⁷

وَلَمْ يَزَلْ فِي زِيَادَةٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ ...

Al-Māwardī u svome komentaru Kur’āna opredjeljuje se za egzegetsko rješenje koje u riječi *al-‘ilm* čita i pronalazi mnoge druge vrijednosti koje su se kod poslanika Muhammeda povećavale. Al-Māwardī navodi četiri temeljne vrijednosti koje je poslanik Muhammed ovdje tražio:

- a. „Bože, daj mi da sam uljudan u Tvojim vjeri!“ (زِدْنِي أَدَبًا فِي دِينِكَ);
- b. „Bože, dam mi da budem strpljiv u pokornosti Tebi!“ (زِدْنِي صَبْرًا عَلَيَّ) (طَاعَتِكَ);
- c. „Bože, povećaj mi znanje o kazivanjima o Tvojim vjerovjesnicima!“ (زِدْنِي عِلْمًا بِقِصَصِ أَنْبِيَائِكَ) i

15 *IL CORANO*, a cura di Gabriele Mandel, p. 316.

16 Az-Zamaḥšarī, III:91.

17 Az-Zamaḥšarī, III:91.

d. „Bože, povečaj mi znanje o stanju moje Zajednice, moga Umme-ta!“ (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا بِحَالِ أُمَّتِي)¹⁸

Recimo na kraju da većina komentatora smatra da se ajetom 20:114., misli na *povećanje znanja*, a ne *povećanje čovjeka u znanju*. To vidimo i po opredjeljenju al-Māwardija da navede mišljenje komentatora al-Kalbija koji je poistovjećivao *al-'ilm* - znanje sa Kur'ānom. Al-Kalbī ima u vidu da se sa objavljivanjem Kur'āna kod Božijeg poslanika Muhammeda, a.s., povećavalo i znanje. On je to na arapskom izrazio ovako:

... لِأَنَّهُ كَلَّمَا أزدَادَ مِنْ نُزُولِ الْقُرْآنِ عَلَيْهِ أزدَادَ عِلْمًا بِهِ ...

أنس كارتش

رب زدني علما

تتناول المقالة وبصورة موجزة مسألة ترجمة الآية ١١٤ من سورة طه «رب زدني علما»، إذ أن هناك امكانيتان أساسيتان لفهمها وترجمتها، أولاهما: ربي، اجعل علمي أكبر وأوسع مما هو الآن، والثانية: ربي اجعلني بالعلم أكبر وأرفع قيمة. يعرف المفسرون كلتي الامكانيتين، أي أن يكون التشديد عند الفهم في الحالة الأولى على أن يجعل الله سبحانه وتعالى بمشيتته علم الإنسان أكبر وأوسع، وأما الثانية فأن يجعل الله الإنسان عن طريق العلم أعلى وأرفع قيمة ودرجة. وهاتان الامكانيتان الواردتان في التفاسير يتبعها كذلك الكثير من مترجمي القرآن الكريم في أوروبا والغرب عامة. وهذه المقالة تلفت الأنظار إلى بعض تلك الترجمات إلى الأنكليزية والألمانية والفرنسية والروسية والإيطالية.

Enes Karić

„Rabbi Zidni 'Ilman“

Summary

This essay deals briefly with how to translate the verse from the surah Tāhā (20: 114): Rabbi zidni 'ilman (رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا بِحَالِ أُمَّتِي). Two basic options are: My Lord, increase my knowledge! Or my Lord, exalt me by means of knowledge! The commentaries of the Qur'an know of both possibilities, that is, to put the emphasis in understanding of this verse on, first, notion that, by the Divine will, knowledge is increased in man, and second, that, by the Divine will, man - his importance and significance - is increased by knowledge. These two possibilities, stemming from the commentaries of the Qur'an, are followed by many European and Western translations of the Qur'an. This paper draws attention to some of these translations - English, German, French, Russian and Italian ones.

¹⁸ Usp. Ibn Kaṭīr, III:223-224.

Tumačenje prvog ajeta Fatihe iz Bejdavijevog tefsira - prijevod i komentar¹

Prof. dr. Almir Fatić

vanredni profesor na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
almirfat75@gmail.com

Sažetak

U ovom radu autor donosi svoj prijevod tumačenja prvog ajeta sure Fatiha iz tefsira Nasiruddina el-Bejdavija (u. 685/1286) pod naslovom *Envaru-t-Tenzil ve esraru-t-te'vil*. Prijevod je popraćen i autorovim kraćim komentarima. Prema tumačenju mufessira Bejdavija, prvi ajet sure Fatiha je Bismilla. Podnaslovi u tekstu prijevoda su prevodiočevi. **Ključne riječi:** Fatiha, Bismilla, ime, imenovano, Er-Rahman, Er-Rahim

Imena Fatihe

Fatiha se naziva *Ummu-l-Kur'an* - dosl. Majka Kur'ana,² jer se njome otvara i započinje Kur'an - ona je njegov osnov i izvor(ište) te se zbog toga

-
- ¹ *Envaru-t-Tenzil ve esraru-t-te'vil*, Daru-r-rušd & Mu'essesetu-l-iman, Bejrut, 2000, 1/7-12. – Kratice: SI – Sujuti, *Itkan*, Daru-l-kitabi-l-'arebi, Bejrut, 1999; HŠ – *Hašijetu-š-Šihab ala tefsiri-l-Bejdavi*, Dar sadir, Bejrut, s.a.; HŠZ – *Hašijetu Muhjiddin Šejh Zade ala tefsiri-l-Kadi el-Bejdavi*, Daru-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 1999; HK – *Hašijetu-l-Künevi ala tefsiri-l-imam el-Bejdavi*, Daru-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 2001.
 - ² Učenjaci se razilaze u odgovoru na pitanje zašto je Fatiha nazvana *Ummu-l-Kitab*. Jedni smatraju da je nazvana tim imenom zato što je prva napisana u Mushafu i što se u namazu uči prije svake sure. Ovo kaže Ebu Ubejde u *Medžazu*, a potvrđuje Buhari u svome *Sahihu*. Međutim, u ovome mišljenju problematično je što to objašnjenje odgovara njezinom imenu *Fatihatu-l-Kitab*, a ne imenu *Ummu-l-*

naziva i *Esas* - Osnova. Zato što ona u sebi sadrži zahvalu Uzvišenom Allahu, potčinjavanje Njegovim naredbama i zbranama, obećanjima i prijetnjama te zato što na rezimiran način sadrži intelektualne mudrosti - *hikemu-n-nezarije* i praktične propise - *ahkamu l-amelije*, koji podrazumijevaju hod Pravim putem i uvid u stepene sretnika i mjesta nesretnika, Fatiha se još naziva: sura *Kenz* - Riznica,³ *Vafija* - Potpuna,⁴ *Kafija* - Dovoljna,⁵ *Suretu-l-hamd ve-š-šukr* - Sura sveobuhvatne zahvale, *Dua'* - dova,⁶ *Ta'limu-l-mes'ele* - Sura koja podučava kako upućivati molbu⁷ - jer ona sve to sadrži: *Salat* - namaz, jer ju je obaveza ili poželjno proučiti u namazu.⁸ Fatiha je i *Šafija* - Isjeliteljica, *Šifa'* - Lijek - zbog hadisa: „Ona je lijek za svaku bolest” te *Seb'u-l-mesani* - Sedam ponavljajućih ajeta,⁹ jer, prema jednoglasnom mišljenju, ima sedam ajeta, s tim da neki Bismillu ubrajaju u ajet Fatihe, ali ne i *en'amte alejhim* [kao zaseban ajet i gdje je završetak ajeta], dok neki postupaju obratno.¹⁰

-
- Kitab.* Prema mome mišljenju, Fatiha je nazvana tim imenom s obzirom da je majka prvo okrilje djeteta. Maverdi veli: „Fatiha je nazvana *Ummu-l-Kitab* zato što ona stoji na početku, a sve ostale sure nju prate tako da ih ona određuje, tj. ispred njih je. Otuda se za ratnu zastavu kaže da je *umm* jer se drži ispred, a vojska je prati; također, kada čovjeku prođu godine, za njih se kaže *umm* zato što su mu prethodile; za Mekku se kaže da je *Ummu-l-kura* - Majka gradova jer je prethodila svim drugim gradovima.” (SI, 1/194).
- 3 Jer sadrži intencije Kur'ana - *mekasidu-l-Kur'an* i sva njegova značenja - *me'ani*, koja su poput skrivenih dragocjenih dragulja (HŠ, 22).
 - 4 Jer se ne uči, poput drugih sura, polovično u namazu (HŠ, 22). Ovako ju je nazvao Sufjan b. Ujejne jer ona u sebi sadrži potpuna značenja Kur'ana, kako se navodi u *Keššafu*. Sa'lebi kaže da se ona ne prima (tj. ne uči se) polovično (u namazu), jer jednu polovinu bilo koje sure iz Kur'ana dozvoljeno je proučiti na jednom rekatu, a na drugom rekatu njezinu drugu polovinu, izuzev sure Fatiha (SI, 1/195).
 - 5 Jer je dovoljna klanjaču za namaz i nema potreba za bilo kojom drugom surom (HŠ, 22).
 - 6 Jer je dova sadržana u riječima اهدنا *Uputi nas...* (SI, 1/196).
 - 7 Uzvišeni u Fatihi navodi ajet: اهدنا الصراط المستقيم *Uputi nas na Pravi put* (6), kojem prethodi zahvala Njemu koja Mu dolikuje. Time se spoznaje kako Mu treba uputiti molbu, koja započinje zahvalom (HŠZ, 26).
 - 8 Imam Šafi' smatra da ju je stroga obaveza proučiti - *farz*, dok hanefije drže da je to sekundarna stroga obaveza - *vadžib*, s tim da je kod šafija *vadžib* identičan *farzu*, ali ne i kod hanefija, tako da autor riječima „poželjno proučiti” aludira na hanefije (HŠZ, 26). Veli se da je njezino ime i samo *Salat* - namaz na temelju hadisa: „Podijelio sam namaz između Sebe i Svoga roba na dva dijela...” - tj. suru Fatihu (SI, 1/196). - Riječi u hadisu *Podijelio sam namaz* islamski učenjaci smatraju da, zapravo, znače: *Podijelio sam Fatihu*. Ovaj hadis prenose svi autori šest hadiskih zbirki osim Buharija. Tirmizi ga ocjenjuje kao *hasen* (*Tirmizijina zbirka hadisa*, Knjiga 6, Novi Pazar, 2010, 385).
 - 9 Moguće je da je riječ المنان *ponavljajućih* derivirana iz riječi التناء *zahvala* budući da Fatiha sadrži zahvalu prema Allahu, dž.š., kao što je moguće i da je derivirana iz riječi التنبأ *izuzetak*, jer ju je Uzvišeni Allah izuzeo za ovaj ummet, ali i iz riječi التنبئة *ponavljanje* jer se ponavlja na svakom rekatu. Veli se da je Fatiha tako nazvana zato: a) što se ponavlja s drugim surama; b) zato što je dva puta objavljena; c) zato što ima dva dijela: zahvalu i dovu; d) zato što, kad god čovjek iz nje prouči jedan ajet, Uzvišeni Allah izvijesti meleke o njegovom djelu, kako se to spominje u hadisu; e) jer ona u sebi ujedinjuje stilsku izražajnost ponavljanja i retoričnost značenja itd. (SI, 1/194-195).
 - 10 Imam Šafi' je Bismillu ubrajao u ajet Fatihe, ali ne i *en'amte alejhim* kao zaseban ajet (HŠZ, 26). Većina kaže da ova sura ima sedam ajeta. Učenjaci Kufe i Mekke Bismillu računaju kao ajet, dok *en'amte 'alej-*

Fatiha je i *Tusenna fi-s-salah* - Sura koja se ponavlja u namazu ili [*Tusenna*] *fi-l-inzal* - Sura čije se objavljivanje ponovilo ako je tačno da je [prvo] objavljena u Mekki, kad je propisan namaz, [a onda] i u Medini, prilikom promjene Kible. Ispravno je smatrati da je objavljena u Mekki¹¹ zbog ajeta: *وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي* *Mi smo ti dali sedam ajeta koji se ponavlja-ju* (El-Hidžr, 87), za koji je ustanovljeno da je mekkanski.

Bismilla je ajet Fatihe

Ajet بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ je ajet Fatihe i svake sure; tako misle učaci Mekke i Kufe, vjerski pravnici Mekke i Kufe te Ibn Mubarek i Šafi', dok tako ne misle učaci Medine, Basre, Šama i njihovi vjerski pravnici te Malik i Evza'i.¹² Ebu Hanife se o tome nije eksplicitno izjasnio pa se pretpostavlja da, prema njegovome mišljenju, Bismilla nije dio sure. Muhammed b. Hasan¹³ je o tome upitan pa je odgovorio: „Sve ono što je između dvije korice Kur'ana jeste Allahov govor.“ „Mi imamo¹⁴ mnogo hadisa [kao dokaza za to]: od Ebu Hurejre se prenosi da je Muhammed, a.s., rekao: '*Fatihatu-l-Kitab* ima sedam ajeta - prvi je *Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim!*'¹⁵ Umm Selema je rekla: „Allahov Poslanik, a.s., proučio je Fatihu pa je

him ne računaju; ostali postupaju suprotno. Hasan kaže da Fatiha ima osam ajeta, računajući i jedno [Bismillu] i drugo [*en'ante alehim*] kao zasebne ajete; drugi kažu da ima šest, ne računajući ni prvo ni drugo kao zasebne ajete; treći vele devet, računajući i jedno i drugo zasebnim ajetima kao i zasebnim: تَعْبُدُ اِيَّاكَ (SI, 1/235-236).

- 11 Većina smatra da je ona mekkanska sura. Dokaz za tu tvrdnju je ajet: *وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي* (El-Hidžr, 87). U vjerodostojnom hadisu navodi se da je Allahov Poslanik, a.s., kazao da se to odnosi na Fatihu. Sura el-Hidžr je, prema konsenzusu učenjaka, također, mekkanska. Od Mudžahida se prenosi poznato mišljenje da je ona medinska sura. Od Ebu Hurejre se prenosi - *dobrīm* senedom - kako navodi Taberani u *Evsatu* da je Mudžahid rekao: „Zaista je Iblis zacvilio kada je objavljena Fatiha, a objavljena je u Medini.“ Moguće je da je posljednja rečenica umetnuta u Mudžahidov iskaz. Neki kažu da je Fatiha objavljena dva puta: jednom u Mekki, a jednom u Medini, i to zbog naglašavanja njezine počasti. Postoji i četvrto mišljenje, da je ona objavljena u dva dijela: prvi dio u Mekki, a drugi u Medini (SI,1/62-63).
- 12 Oni kažu da Bismilla nije dio Kur'ana a pogotovo ne Fatihe, tako se prenosi da je imam Malik rekao: „Bismillu ne treba učiti u namaz ni u sebi ni naglas.“ Imam Šafi' i njegovi istomišljenici zagovarali su dva stava: Bismille na počecima kur'anskih sura su dio Kur'ana i one su dio svake sure. Učaci Medine i njihovi istomišljenici suprotstavili su se prvom stavu, tj. da su Bismille Kur'an, a budući da nisu Kur'an, onda nisu ni dijelovi sura. Kasnije hanefije složile su se s prvim stavom, tj. da su Bismille Kur'an, ali se suprotstavljaju stavu da su one dio svake sure; oni kažu: Bismilla je samostalan ajet i nije sastavni dio nijedne sure (HŠZ, 1/29).
- 13 Muhammed b. Hasan eš-Šejbani (u. 189/804) – učenik imama Ebu Hanife koji je proširio njegovo učenje.
- 14 Tj. mi šafije imamo potvrdu da je Bismilla dio Fatihe. Prvi hadis dokazuje da je ona potpuni ajet Fatihe, a drugi da ona nije potpuni ajet Fatihe nego je dio ajeta koji slijedi iza nje (HŠZ, 1/29).
- 15 Hadis je *slab - da'if* (HK, 1/72).

Bismillu i *Elhamdulillahi Rabbi-l-'alemin* računao kao jedan ajet.“ Zbog ova dva hadisa postoji razilaženje u vezi s tim da li je Bismilla [samostalni] ajet Fatihe ili je dio ajeta iza nje. Prema konsenzusu islamskih učenjaka - *idžma'*, sve ono što je između dvije korice Kur'ana jeste Allahov govor. I [svi se] slažu da se to uključi u mushafe, dok će se od dužina priznati samo ono što čini Kur'an i otuda *āmin* uopće nije napisano.

Bismilla podrazumijeva glagol za svako djelo koje se čini

Prijedlog *bi* [u Bismillah] povezuje se s nečim ispuštenim, tj. implicira se: *Bismillahi akre'u* - U ime Allaha čitam/učim, pošto se čita/uči ono što slijedi. I otuda, svaki agens implicira ono djelo koje započinje Bismillom,¹⁶ što je priličnije nego da implicira *ebde'u* - započinjem jer ne postoji nešto što mu korespondira niti na njega aludira, ili [da implicira] *ibtida'i* - moje otpočinjanie jer bi ono sadržavalo više ispuštenih elemenata.

Navođenje cilja glagolske radnje - *ma'mul* na prvome mjestu je efektivnije, kao i u: بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا *U ime Allaha, neka plovi* (Hud, 41) i اِيَّاكَ نَعْبُدُ *Samo Tebe obožavamo* (El-Fatiha, 5), jer je on važniji, više aludira na specifikaciju, navodi se u kontekstu veličanja [Uzvišenog] i priličniji je [Njegovoj] egzistenciji i zato se Njegovo uzvišeno ime [Allah] pri učenju prvo spominje. A kako da ne bude tako kad je ono sredstvo putem kojeg se učenje realizira, s obzirom da djelo šerijatski nije potpuno sve dok se ne izgovori Njegovo uzvišeno ime budući da je Poslanik, a.s., rekao: „Svako važno djelo koje se ne otpočne s *Bismillahi* jeste krnjavo.“

Veli se da je prijedlog *bi* naveden zbog iskazivanja skupnosti ili sudionništva - *musahabe* u smislu: „Sa bereketom imena Allah ja učim/čitam.“ Ova fraza i ono što slijedi iza nje pa sve do kraja sure izgovaraju ljudi svojim jezicima da bi znali kako se zadobiva bereket iz Njegova imena, kako se zahvaljuje na Njegovim blagodatima i kako se moli Njegova naklonost.

¹⁶ Zapravo, djelo koje se započinje Bismillom jeste stvarno djelo koje se želi realizirati, poput jedenja ili pijenja, i zato, nesumnjivo, agens ne implicira njega već ono što na njega aludira i što se iz njega derivira, i to jeste djelo u terminološkom smislu. Zbog toga je bolje reći: Implicira riječ koja aludira na djelo koje započinje Bismillom (HŠZ, 1/31).

Značenje prijedloga bi u Bismilli

Slovo *b* primilo je *kesru* (*bi*) – iako je prioritetnije da prijedlog koji se sastoji od jednog slova primi *fethu* – zbog svoje specifičnosti da za sobom povlači prijedloško značenje i genitiv, kao što *lam* imperativa i *lam* aneksije, kada se svode na eksplicitnu imenicu - *muzher*, primaju *kesru* kako bi se načinila razlika između njih i početnog *lama*.

Etimologija riječi ism

Naši basranski prijatelji¹⁷ smatraju da *ism* - ime spada u red imenica čiji su završeci elidirani zbog učestale upotrebe i čiji su počeci nepromjenljivi, tj. nevokalizirani, i gdje se, na početku, umeće spojeno hemze - *hemzetu-l-vasl* – budući da [Arapci] imaju običaj započinjati vokaliziranim harfovima a zastajati nad onim nevokaliziranim.

Svjedočanstvo ove derivacije je fleksija *ism-a* u *esmā', esāmī, sumijj* i *sumijet*. Fleksija *sumen* - ime – kao i *huden* – jeste dijalektska forma. Pjesnik je spjevao:

*Allah te nazvao imenom (sumen) blagoslovljenim,
njime ti prednost dao, kao što ti je i na druge načine prednost ukazao.*

Transpozicija - *kalb*¹⁸ je malo vjerovatna i nepravilna; [zapravo] *ism* se derivira iz *sumuvv* - visina budući da ono [ime] predstavlja ugled imenovanog i znak koji ukazuje na njega. Prema Kufljanima, *ism* je derivirano iz *simetun* - obilježje, čija je osnova *vesem*, gdje je *vav* elidiran a umjesto njega došlo *hemzetu-l-vasl* da bi se minimizirala njegova slabost. Ova [derivacija] je odbijena jer u njihovom jeziku nije poznata zamjena hemzetom onoga što je elidirano na početku. Također, među dijalektskim formama su *simun* i *sumun*. Pjesnik je spjevao:

بِسْمِ الَّذِي فِي كُلِّ سُورَةٍ سَمُهُ U ime Onoga čije je ime u svakoj suri.

Ime nije isto što i imenovano

Ako se pod *ism-om* - imenom misli na riječ - *lafz*, onda je on(o) nešto drugo u odnosu na imenovano - *musemma*, jer se ono (ime) sastavlja od

17 Ovo sugerira da je Bejdavi slijedio basransku gramatičku školu.

18 Tj. početnog *vava* u riječi *vesm* (وَسْم) u početno *hemze* riječi *ism* (إِسْم), što je etimologija koju preferira kufanska gramatičarska škola.

odvojenih, nefiksiranih glasova, a razlikuje se shodno narodima i prostorima,¹⁹ nekada ih je više a nekada samo jedno, što nije slučaj s imenovanim. Ako se, pak, pod njime misli na bit nečega - *zatu-š-šej'*, onda je ono identično imenovanom, ali ovo značenje nije mnogo rašireno. U ajetima: *تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ* *Neka je uzvišeno ime Gospodara tvoga* (Er-Rahman, 78) i *سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى* *Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg* (El-A'la, 1) misli se na riječi/izgovor, jer kao što je obaveza Bit Uzvišenoga i Njegova svojstva lišiti svih manjkavosti, tako je nužno i riječi/izraze koji se na njih odnose lišiti svake nedoličnosti i neprikladnosti. Ili je *ism* - ime umetnuto (*مقحم mukham*) kao u pjesničkom iskazu: *إلى الحول ثم اسم السلام علينا* *Do godine, onda, nek' je Ime Mira na vas obojicu!* A ako se, međutim, misli na svojstvo - *sife*, kao što to smatra šejh Ebu-l-Hasan el-Eš'ari, ono se onda, prema njemu, dijeli na: a) ono koje je identično imenovanom; b) ono koje je nešto drugo od imenovanog; c) koje nije ni imenovano ni nešto drugo mimo njega. Učač izgovara *Bismillah* a ne *Billah* jer se spomenom Njegova imena zadobiva bereket i pomoć ili, pak, da se načini razlika između zakletve - *jemin* i dobijanja blagoslova - *tejemmun*.²⁰ *Elif* nije napisan,²¹ shodno kaligrafskoj konvenciji, zbog učestale upotrebe i umjesto njega došlo je izduženo *ba*.

Etimologija Božijeg imena Allah

Osnova riječi Allah je *ilah*; *hemze* je elidirano i zamijenjeno *elifom* i *lamom* (*el*), i zbog toga se kaže: *Ja Allah* - razdvojeno²² - s tim da se ono koristi specifično za Onoga koji se istinski obožava.

Riječ *ilah* se, u osnovi, odnosi na svakog onoga ko se obožava - *ma'bud*, a potom je prevladala upotreba za Onoga koji se istinski obožava. Derivirana je iz:

19 Npr. riječ Allah je ime za Najveće Biće kod Arapa, riječ Hoda kod Perzijanaca itd. (HK, 1/108).

20 Naime, moguće je da riječi *billahi akre'u* imaju značenje zakletve [u tom slučaju značenje bi glasilo: *Allaha mi, učim/čitam*] ili značenje traženja sreće spominjanjem Uzvišenog Allaha. A kada se kaže *Bismillah*, onda se određuje značenje dobijanja blagoslova ili bereketa, jer prijedlog *bi* za izražavanje zakletve navodi se prije nekih Allahovih lijepih imena ili Njegovih atributa, ali ne i prije izraza *ism* (HŠZ, 1/43).

21 Tj. nije napisano بِسْمِ اللَّهِ kao اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (el-Alek, 1), već بِسْمِ اللَّهِ.

22 A ne spojeno: *Jallah*.

- *elihe ilahetun, ulūhetun i ulūhijetun* u značenju 'abede - obožavao je, pa odatle se kaže i *te'ellehe* i *iste'lehu* - posvetio se obožavanju. Neko je rekao da je riječ *ilah* derivirana iz:
- *elihe* u značenju *tehajjere* - zbunio se, jer se umovi zbunjuju u pogledu Njegove spoznaje;
- ili iz *elehtu ila fulan*, tj. našao sam smiraj uz tog i tog, jer se pri spomenu Njega srca smiruju a duše pri znanju Njega mir pronalaze; ili iz *elihe* u značenju uplašiti se/uznemiriti se - *fezi'a* zbog neke nevolje. *Ālehehu gajruhu* znači „neko mu je pružio zaštitu“, budući da ga se onaj ko traži zaštitu plaši, a on mu onda pruži zaštitu, stvarnu ili putem tvrdnje; ili, pak, iz *elihe-l-fesil* u značenju: novorođeno devčce žudi za svojom majkom, kao što i stvorenja snažno žude za Njim i skrušeno ga zazivaju u teškoćama; ili iz *velihe* u značenju da mu se razum zbunio i smeo, i kao da je u osnovi bilo *vilah*, a onda se *vav* transformirao u *hemze* zbog težine njegove *kesre* - na isti način kao što početna *damma* isuviše teži u riječi *vudžuh* - lica formirajući riječ *ilah*, kao i u *i'ā'* i *išāh*. Ono što pobija [ovu derivaciju] jeste plural *ālihe* a ne *evlehe*; također je rečeno da je osnova *lāhin*, što je infinitiv glagola *lāhe jelihu lejhen* i *vilāhen* u značenju: on se sam skrio ili podigao, jer je Uzvišeni skriven od percepcije očima i iznad je svega i onoga što Mu ne priliči. Ovo potvrđuje stih pjesnika: *Ke halfetin min Ebi Rebah/ jušhidha lāheh el-kibar | Poput svečane zakletve Ebu Rebaha, posvjedoči njegovo veliko božanstvo.*

Rečeno je da je [Allah] vlastito ime za Njegovu Bit - *Zat* jer ono opisuje a njime se ne opisuje [nešto drugo], i zato što On mora imati ime na koje se odnose Njegovi atributi, i nijedno mu nije prikladno da se Njime imenuje izuzev ovog. Nadalje, da je ono svojstvo - *vasf*, onda iskaz *La ilahe illellah* ne bi prenosio čisti *tevhid* - monoteizam, kao npr. iskaz *La ilahe ille-r-Rahman*, jer se njime ne bi lišilo sudioništvo - partnerstvo. Najočiglednije mišljenje jeste da je ono, u osnovi, svojstvo,²³ ali, pošto

²³ Autorova intencija je da ospori stav da ime Allah nema derivaciju svejedno da li ono bilo vlastito ime ili svojstvo (HK, 1/131). Šejh Sa'duddin kaže: „Kao što se imaginacija zbunjuje u pogledu Njegove Biti i Njegovih atributa, isto tako se zbunjuje u pogledu toga da li je izraz koji ukazuje na Njega imenica ili svojstvo, da li je derivirano ili nije derivirano, da li je vlastim ime ili, pak, nije.“ (HS, 1/127).

je nadvladala njegova upotreba za Njega, s obzirom da se ne koristi za druge, postalo je kao vlastito ime za Njega, kao što se npr. [imena] es-Surejja - Vlašići, Plejade i es-Sa'ik - Onesviješten, Ošamućen²⁴ tretiraju s obzirom na ono šta opisuju i kojima se ne opisuje nešto drugo, te je svaka naznaka o mogućem partnerstvu isključena.

Jer Njegova Bit, s obzirom da je Ona On, bez bilo kakvog stvarnog ili nekog drugog odnosa s nečim drugim nepojmljiva je ljudima i zato nije moguće da se na Nju ukaže riječju. Naime, da se njome ukazuje isključivo na Njegovu Bit, onda očigledno značenje ajeta *وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ* *On je Allah na nebesima* (El-En'am, 3) ne bi bilo ispravno. Nadalje, derivacija znači da jedan od dva termina ima zajedničko značenje i strukturu s onim drugim, a to je ovdje slučaj između jednog termina i etimona naprijed spomenutih.

Veli se da je njezina [tj. riječi Allah] osnova sirijačka riječ *lāhā* koja je arabizirana elidiranjem posljednjeg *elifa* i umetanjem *lama*. Naglašavanje *lama* kada mu prethodi *fetha* ili *damma* je [lingvistička] tradicija, a veli se da je tako u svim situacijama. Elidiranje njezina *elifa* je greška koja kvari namaz²⁵ i njome se ne ostvaruje eksplicitna zakletva, no ipak je tako došla zbog zahtjeva pjesničkog metra:

Ela la barekallah fi Suhejl iza ma Allah bareke fi-r-ridžal / Gle, neka Allah nikada ne blagoslovi Suhejla, onda kada blagoslovi ljude ostale!

O Božijim imenima Er-Rahman i Er-Rahim

Er-Rahmani-r-Rahim su dva imena derivirana, na način hiperbole, iz glagola *rahime* - biti milostiv, poput riječi *gadban* - srdit deriviranu iz riječi *gadab* - srdžba ili *'alim* - znalac deriviranu iz *'ilm* - znanje. *Rahmet*

24 *Es-Sa'ik*, u osnovi, pridjev koji opisuje onoga koga je udario grom - *sa'ika*, a zatim je postao vlastita imenica koja se dominantno koristi za Halida b. Huvejlida nakon što ga je pogodio grom (HK, 1/132).

25 Jer *elif* koji se nalazi prije *haa* jeste dio Imena Uzvišenog Bića - *Lafzu-l-Dželale* i dio je Bismille koja je dio Fatihe, prema imamu Šafiju. A pošto je poznato da se cjelina odstranjuje odstranjivanjem njezina dijela, onda elidiranje *elifa* prije *haa* u Imenu Uzvišenog Bića [i tada bi se neispravno izgovorilo *billehi* (له) – nap. prev.] u Bismilli Fatihe kvari namaz zbog hadisa: „Nema namaza bez Fatihe.“ A učenje Fatihe u namazu je farz, prema mišljenju imama Šafija, koji je smatrao da onome ko izostavi samo jedan harf iz Fatihe, a u stanju ga je izgovoriti, namaz nije ispravan (HŠZ, 1/54-55). – Napominjemo da ovaj i slične hadise hanefije tumače tako da se on odnosi na potpunost i cjelokupnost - tj. nema potpunog namaza, a ne na negaciju ispravnosti, jer hadis *ahad*, makar bio i autentičan, ima snagu spekulativnog dokaza i njime se ne može uspostaviti farz. I zato su rekli da je učenje Fatihe vadžib. Onaj ko je izostavi grješan je, ali mu namaz nije pokvaren (v. Tuhmaz, *Hanefijski fikh*, Knjiga 1, Sarajevo, 2002, 260).

lingvistički označava nježnost srca - *rikkatu-l-kalb* i naklonjenost - *in'itaf* koja podrazumijeva izdašnost i dobrotu; otuda riječ *rahim* označava matericu zbog *savijenosti* onoga što je u njoj. No, imena Uzvišenog Allaha uzimaju se s obzirom na ciljeve - *gājāt*, koji predstavljaju djela, a ne ishodišta - *mebadī*, koja predstavljaju utjecaje.²⁶

Dodavanje na morfološki oblik aludira na dodavanje u značenju

Rahman je stilogenije od *Rahim* jer dodavanje na morfološki oblik aludira na dodavanje u značenju kao u *katta'a* - odsjeći i *kata'a* - isjeći, *kubbar* - ogroman i *kibar* - velik, što se uzima nekada u smislu kvantiteta a nekada u smislu kvaliteta. U prvom slučaju, kaže se: O Rahmane dunjaluka – jer to uključuje vjernike i nevjernike – i o Rahime ahireta – jer to uključuje samo vjernike. U drugom slučaju, kaže se: O Rahmane dunjaluka i ahireta i Rahime dunjaluka, jer su sve blagodati ahireta važne, dok su dunjalučke blagodati bezvrijedne i beznačajne. Zastupljena je inverzija, iako analogija iziskuje napredovanje od manjega ka većem,²⁷ zato što je (1) na prvom mjestu dunjalučka milost i zato što je (2) [ime] Rahman postalo poput vlastitog imena pošto se njime ne opisuje niko drugi osim Njega, jer istinski darovatelj doseže krajnju granicu u milosti. A to nije istina za bilo koga drugog osim Njega, jer svima drugima je cilj da uzmu naknadu za svoju dobrotu i izdašnost misleći time na raskošnu nagradu ili lijepu pohvalu ili, pak, da iz srca odstrane saosjećanje ili ljubav prema imetku. Štaviše, čovjek je poput posrednika u tome jer same blagodati, njihovo postojanje, moć njihova dostavljanja, motivacija i podstrek da se njima koristi, moć koja se zdoiva njihovom upotrebom itd. jeste Njegovo stvaranje - niko drugi osim Njega to nije kadar. Ili (3) pošto ime Rahman ukazuje na uzvišenost blagodati i njihovu dodjelu, On je onda spomenuo ime Rahim kako bi se njime obuhvatilo ono što je izvan toga,

26 Allahova imena se razmatraju s obzirom na ciljeve koji jesu djela i tragovi za koje je ispravno smatrati da proističu od Njega, tako da se pod Er-Rahman i Er-Rahim misli na Dobročinitelja i Darovatelja, po [Njegovoj] volji i htijenju, u ispunjavanju potreba potrebnih i vođenju računa o njima, a ne s obzirom na ishodišta tih djela koja jesu duševni utjecaji - *inf'alat nefsanijje* kojima nije moguće Njega karakterizirati (HŠZ, 1/55-56).

27 Tj. Rahman se navodi prije Rahima, dok analogija iziskuje obrnuto navođenje.

tako da je ono poput dopune ili pratilja Rahmana, ili, pak, (4) zbog vođenja računa o završetku ajeta.

Ime Er-Rahman nema množinu ni ženski rod

Najočiglednije je da je ono [ime Rahman] nepromjenljivo – budući da se isključivo odnosi na Uzvišenog Allaha ono nema ženski rod na oblik *fa'lā* ili *fa'lāne*²⁸ – ukoliko ga tretiramo u njegovoj dominantnoj upotrebi. On je izabrao da se nazove ovim imenima da bi znalac shvatio da onaj koji istinski zaslužuje da se od njega traži pomoć u svim stvarima jeste Onaj koji istinski zaslužuje da se obožava, Koji je vlasnik svih blagodati, dunjalučkih i ahiretskih, vrijednih i bezvrijednih, te da se zbog toga usmjeri ka Božijoj Prisutnosti - *Dženabu-l-kudus*, čvrsto drži užeta Božije pomoći i svoje unutarnje biće uposli sjećanjem na Njega uzimajući samo Njega kao Onoga koji je dovoljan.

ألمير فاتيتش

تفسير الآية الأولى من سورة الفاتحة في تفسير البيضاوي - ترجمة وتعليق

أتى المؤلف في العدد الماضي لمجلتنا بترجمة مقدمة تفسير البيضاوي (ت ١٢٨٦/٦٨٥م) والتعليق عليها. وأما هذه المقالة فقد أتى فيها بترجمة تفسير الآية الأولى من سورة الفاتحة من التفسير نفسه. وقد أتبع الترجمة أيضا بتعليقات قصيرة أعطاها المؤلف.

Prof. Dr. Almir Fatic

The Interpretation of the First Ayah of Surah Al-Fatiha
of Al-Baydawi's Tafsir - Translation and Commentary

Summary

In the last issue of the Herald, the author has provided a translation and commentary on the introduction of Bajdawi's (d. 685/1286) tafsir. In this paper he brings his own translation of the interpretation of the first verse of the surah Al-Fatiha, from that tafsir. The translation is also accompanied by brief comments by the author.

²⁸ Tj. Rahmā ili Rahmāne.

Zekat na poljoprivredne proizvode

Jusuf Džafić

muallim u školi kur'ana, medžlis tuzla
jusuf_dz91@hotmail.com

Sažetak

U radu se govori o *ušuru* - zekatu na poljoprivredne proizvode prema hanefijskom fikhu. U glavnom dijelu su obrađena sljedeća pitanja: značenje, definicija, uloga i klasifikacija zekata, kategorije poljoprivrednih proizvoda na koje se daje zekat, diferencijalna stopa zekata na poljoprivredne proizvode, vrijeme i šartovi obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode, nisab na poljoprivredne proizvode, podjela zekata na poljoprivredne proizvode, kategorije proizvoda i plodova na koje se ne daje zekat te specifični slučajevi vezani za zekat na poljoprivredne proizvode. Rad nudi konkretna rješenja za savremena pravna pitanja problematike zekata na poljoprivredne proizvode. **Ključne riječi:** zekat, poljoprivredni proizvodi, ušur, nisab, fikh, hanefijski mezheb.

Uvod

Predmet ovog rada su propisi zekata na poljoprivredne proizvode - *ušura* u hanefijskom mezhebu. U radu smo se osvrnuli, u najkraćim crtama, na ovu važnu temu, tačnije šta je to zekat, koje su kategorije poljoprivrednih proizvoda na koje se daje. Osvrnuli smo se i na stopu zekata na poljoprivredne proizvode, vrijeme i uvjete njegove obaveznosti, nisab, način podjele zekata na poljoprivredne proizvode, kategorije proizvoda

i plodova na koje se ne daje zekat te specifične slučajeve u pogledu zekata na poljoprivredne proizvode.

Značaj ovog rada se ogleda u činjenici da se radi o prvom radu, koliko je nama poznato, koji temeljito i sveobuhvatno obrađuje *ušur* - zekat na poljoprivredne proizvode prema hanefijskoj pravnoj školi.

Značenje, definicija, uloga i klasifikacija zekata

Zekat je riječ arapskog porijekla koja označava čistoću, čišćenje, čistotu, neporočnost, nevinost, rast, napredak, progres, milostinju i sl.¹ U Kur'anu je zekat spomenut 58 puta. Od toga 30 puta je spomenut u značenju obavezne sadake - milostinje.

Danas je u opticaju veliki broj definicija zekata. Sve kazuju da je zekat ibadet koji predstavlja obaveznu sadaku, tačnije obavezno izdvajanje, Šerijatom određenog postotka, iz tačno određenih vrsta imovine zekatodavatelja, u naznačeno vrijeme, za Kur'anom navedene kategorije zekatoprimatelja, pod tačno utvrđenim uvjetima.²

Zekat spada u pet stubova islama - *islamskih šarta* i podrazumijeva strogu obavezu - *farz*.³ Neupitna obaveznost zekata je potvrđena u 30 ajeta. Ako izuzmemo tri ajeta, u čak 27 ajeta naredba o davanju zekata je navedena uz naredbu o klanjanju namaza. Tako Uzvišeni Allah kaže, između ostalog, šest puta u Kur'anu: *Namaz obavljajte i zekat dajte*. (El-Bekare, 43, 83, 110; En-Nisa', 77; En-Nur, 56; El-Muzzemmil, 20)

1 Za detaljnije o jezičkom značenju riječi *zekat* vidi: El-Halil el-Ferahidi, *Kitabu-l-ajin*, Daru-l-Hilal, Kairo, sv. 5, str. 394; El-Ezheri, *Tehzibu-l-luga*, Dar Ihja'i-t-turasi-l-arebijj, Bejrut, 2001, sv. 10, str. 175-176; Ibn Faris, *Mekajisu-l-luga*, Daru-l-fikr, Bejrut, 1979, sv. 3, str. 17-18; El-Askeri, *Mudžemu-l-furuki-l-lugavijje*, Muessesetu-n-nešri-l-islamijj, Kom, 1992, str. 266-267; Ibn Sida, *El-Muhkem ve-l-muhitu-l-a'zam*, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 2000, sv. 7, str. 126-127; Nedžmuddin en-Nesefti, *Tilbe-t-talebe*, El-Matbe'atu-l-amire, Istanbul, 1893, str. 16; Nešvan el-Himjeri, *Šemsu-l-ulum ve deva' kelami-l-Areb mine-l-kulum*, Daru-l-fikr, Bejrut, 1999, sv. 5, str. 2815; Ibn Menzur, *Lisanu-l-Areb*, Dar Sadir, Bejrut, 1993/94, sv. 14, str. 358-359; Eš-Šerif el-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 1983, str. 114; El-Fejruzabadi, *El-Kamusu-l-muhit*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 2005, str. 1292; Ebu-l-Beka' el-Keferi, *El-Kullijjat*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, str. 485; Ez-Zebidi, *Tadžu-l-arus*, Daru-l-Hidaje, Rijad, sv. 38, str. 220-223; Teufik Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 1997, str. 597.

2 Za detaljnije o definicijama zekata vidi: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 1973, sv. 1, str. 37-42; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamijj ve edilletuhu*, Daru-l-fikr, Damask, 1985, sv. 2, str. 727-731.

3 Vidi o zekat u islamskom šartu: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 43-92; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 733-735.

Brojni su hadisi koji govore o farzu zekata. Zbog manjka prostora navest ćemo samo poznati hadis kojeg prenosi Abdullah ibn Omer, r.a.: „Islam je izgrađen na petero: Šehadetu *la ilahe illellah ve enne muhammeden resulullah*, obavljanju namaza, davanju zekata, hadžu i postu ramazana.“⁴

Sljedeće kategorije imovine podliježu zekatnu, tj. spadaju u zekatnu imovinu: novac i njegovi ekvivalenti, zlato, srebro, trgovačka roba, dobit od prodaje i iznajmljivanja nekretnina, dobit od poslovnih djelatnosti, godišnja primanja, pozajmice, vrijednosni papiri - vrijednosnice, državne obveznice, štednja, životna osiguranja koja uključuju štednju - islamsko osiguranje, tekaful, dionice i sl. stoka koja je na ispaši; poljoprivredni proizvodi; rudno-mineralna bogatstva i pronađena blaga.⁵

Nažalost, iako zekat spada u islamske šarte, o njemu se vrlo malo priča ne samo u narodu već i u ulemanskim krugovima. Štaviše, uprkos činjenici da su naši ljudi sve više osviješteni po pitanju zekata i sve ga više uplaćuju, u praksi još uvijek imamo brojne probleme - poput mijenjanja različitih mezheba/mišljenja, nametanja mišljenja drugih mezheba, posebno hanbelijskog i šafijskog, ignoriranja fetvi, odluka i savjeta Islamske zajednice o zekatnu i sl. Uzevši sve to u obzir, u nastavku ćemo objasniti kako se daje *ušur* - zekat na poljoprivredne proizvode prema našem hanefijskom mezhebu.⁶

4 Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, Dar Tavku-n-nedžat, Bejrut, 2001, sv. 1, str. 11, br. 8; Muslim, *Es-Sahih*, Daru-l-Džil, Bejrut, sv. 1, str. 34, br. 120-123; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, Dar-l-Garbi-l-islamijj, Bejrut, 1998, sv. 4, str. 301, br. 2609; En-Nesai, *Es-Sunen*, Mektebu-l-matbu'ati-l-islamijjeti, Halep, 1986, sv. 8, str. 107, br. 5001; Ahmed, *El-Musned*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 2001, sv. 8, str. 417, br. 4798, sv. 9, str. 484, br. 5672, sv. 10, str. 213, br. 6015, str. 389, br. 6301, sv. 31, str. 550, br. 19920, str. 555, br. 19226.

5 Za detaljnije o propisima zekata u hanefijskom mezhebu vidi: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, uvod, prijevod i komentar: Jusuf Džafić, Planjax, Tešanj, Behram-begova medresa u Tuzli, 2017, str. 124-144; Id., *El-Ihtijar li ta'lil-l-Muhtar*, Daru-r-Risaleti-l-alemijje, Damask, 2009, sv. 1, str. 329-391; Eš-Šurunbulali, *Hanefijski fikh*, uvod, prijevod i komentar: Jusuf Džafić, Planjax, Tešanj, 2017, str. 297-314; Ibn Abidin, *El-Hašije*, Daru-l-fikr, Bejrut, 1992, sv. 2, str. 256-368. Za detaljnije o propisima zekata prema četiri mezheba, sa posebnim osvrtom na moderna zekatna pitanja, vidi: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1-2; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 727-914.

6 Vidi detaljnije o propisima zekata na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva (hanefijski fikh)*, str. 134-136; Id., *El-Ihtijar li ta'lil-l-Muhtar*, sv. 1, str. 362-369; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-338. Za detaljnije o propisima zekata na poljoprivredne proizvode prema četiri mezheba, sa posebnim osvrtom na moderna pitanja, vidi: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 340-431; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 800-835.

Kategorije poljoprivrednih proizvoda na koje se daje zekat

Najprije treba znati da u šerijatskom pravu poljoprivredni proizvodi obuhvataju primarne proizvode ratarstva, povrtlarstva, voćarstva, ribogojstva, gljivogojstva, pčelarstva i sličnih grana poljoprivrede. Dakle, imamo sedam kategorija poljoprivrednih proizvoda:

1. žitarice - pšenica, kukuruz, ječam, raž, riža, zob/ovas, proso, heljda, sirak itd.,
2. industrijske biljke - šećerna repa, šećerna trska, uljana repica, suncokret, maslina, soja, palma, lan, konoplja, pamuk, razne ljekovite biljke - kamilica, kadulja, lavanda, nana, sljez i dr. te razne kozmetičke/aromatične biljke - kamilica, lavanda, ruža, smilje, jasmin, bosiljak, zova itd.
3. povrće - krompir, paprika, paradajz, kupus, grah, buranija, grašak itd.,
4. voće - šljiva, jabuka, kruška, višnja, trešnja, malina, jagoda itd.,
5. pečurke - šampinjon, bukovača, šitaka, zimska gljiva, kamenica itd.,
6. uzgojena riba i drugi uzgojeni morski plodovi - školjke, rakovi, škampe, hobotnice, lignje itd.,
7. med.⁷

Hanefijski učenjaci smatraju da se zekat daje na sve poljoprivredne proizvode koji se koriste u prehrani ljudi ili u industriji.⁸

Hanefije svoj stav dokazuju prvenstveno sa dva kur'anska ajeta, gdje Uzvišeni općenito naređuje zekat na poljoprivredne proizvode - bez pravljenja razlike među proizvodima:

- I dajte tuđe pravo na dan žetve/berbe! (El-En'am, 141)

7 Vidi detaljnije o kategorijama poljoprivrednih proizvoda u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, str. 134-135; Id., *El-Ihtijar li ta'lili-l-Muhtar*, sv. 1, str. 362-366; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-327. Za detaljnije o kategorijama poljoprivrednih proizvoda prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 349-360; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamiij ve edilletuhu*, sv. 2, str. 804-810.

8 Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, str. 134-135; Id., *El-Ihtijar li ta'lili-l-Muhtar*, sv. 1, str. 362-366; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-327; Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 353-355; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamiij ve edilletuhu*, sv. 2, str. 804-805.

- *O vjernici, udjeljujte od ljepota koje stječete i od onoga što vam Mi iz zemlje damo!* (El-Bekare, 267)

Općenitost naredbe je vidljiva i iz hadisa u kojima je naređen zekat na poljoprivredne proizvode. Navest ćemo dva:

- Abdullah ibn Omer, r.a., i Ebu Hurejre, r.a., prenose da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: „Na ono što se napaja nebesima i izvorima ili se samo napaja - prirodnim putem daje se desetina - 10%, a na ono što se napaja zaljevanjem - vještačkim putem pola desetine - dvadesetina, 5%“.⁹

- Abdullah ibn Omer, r.a., Ebu Hurejre, r.a., i Džabir ibn Abdullah, r.a., prenose da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Na ono što se napaja rijekama i oblacima - prirodnim putem se daje desetina - 10%, a na ono što se napaja životinjom zaljevanjem - vještačkim putem daje se pola desetine - dvadesetina - 5%“.¹⁰

Uzevši u obzir gorespomenutu hanefijsku argumentaciju i kompatibilnost njihovog stava sa modernom privredom i poljoprivredom, ne treba čuditi da su dr. Jusuf Karadavi, predsjednik Evropskog vijeća za fetve,¹¹ dr. Abdulmuttalib Abdurrezzak Hamdan i rahmetli dr. Abdulhasib Senad Atiije, profesori na Šerijatskopravnom fakultetu na Univerzitetu El-Azhar,¹² i mnogi drugi savremeni islamski učenjaci odabrali upravo hanefijski stav o sveobuhvatnosti zekata na poljoprivredne proizvode.

9 Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 126, br. 1483; Ibn Madže, *Es-Sunen*, Dar Ihjai-l-kutubi-l-arebijje, Kairo, sv. 1, str. 580, br. 1816; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 24-25, br. 639-640; Malik, *El-Muvetta'*, Dar Ihjai-t-turasi-l-arebijj, Bejrut, 1985, sv. 1, str. 270, br. 33; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Mus'ab ez-Zuhri*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 1991; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, El-Mektebu-l-islamijj, Bejrut, 1970, sv. 4, str. 37, br. 2308; Et-Tahavi, *Šerh meani-l-asar*, Alemu-l-kutub, Rijad, 1994, sv. 2, str. 36, br. 3088-3090; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 1993, sv. 8, str. 80, br. 3285, str. 81, br. 3287; El-Hakim, *El-Mustedrek*, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Bejrut, 1990, sv. 1, str. 558, br. 1458; Abdurrezzak, *El-Musannef*, El-Mektebu-l-islamijj, Bejrut, 1983, sv. 4, str. 133, br. 7232; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, Mektebetu-r-Ružd, Rijad, 1988/89, sv. 2, str. 376, br. 10081, 10083.

10 Hadis bilježe, između ostalih: Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 67, br. 2319; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 581, br. 1817; Ebu Davud, *Es-Sunen*, El-Mektebetu-l-asrijje, Bejrut, sv. 2, str. 108, br. 1596-1597; En-Nesai, *Es-Sunenu-l-kubra*, Muessesetu-r-Risale, Bejrut, 2001, sv. 3, str. 31-32, br. 2279-2280; Id., *Es-Sunen*, sv. 5, str. 41, br. 2488-2489; Ahmed, *El-Musned*, sv. 2, str. 399, br. 1240, sv. 23, str. 31-32, br. 14666-14667, str. 112, br. 14803; Ibn Vehb, *El-Džami'*, Daru-l-Vefa', Mensura, 2005, sv. 1, str. 112, br. 192; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, Daru-l-Mugni, Rijad, 2000, sv. 2, str. 1037, br. 1709; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, sv. 4, str. 37, br. 2307, str. 38, br. 2309; Et-Tahavi, *Šerh meani-l-asar*, sv. 2, str. 36, br. 3087, str. 37, br. 3091; Abdurrezzak, *El-Musannef*, sv. 4, str. 25, br. 6855, str. 136, br. 7240; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 2, str. 376, br. 10080, 10082.

11 Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 355-360.

12 Abdulhasib Senad Atiije - Abdulmuttalib Abdurrezzak Hamdan, *Zekatu-z-zuru' ve-s-simar*, www.alukah.net/sharia/0/68826/#_ftnref23, 28.10.2019., 12:44.

Diferencijalna stopa zekata na poljoprivredne proizvode

Zekat na poljoprivredne proizvode je različite diferencijalne stope, što se moglo zaključiti i iz dva navedena hadisa. Naime, ako se poljoprivredni proizvodi navodnjavaju prirodnim putem, zekatodavatelj je dužan dati 10%, a ako se navodnjavaju vještačkim putem, onda je on obavezan izdvojiti 5%.¹³

Prema mišljenju savremenih učenjaka, među kojima su dr. Jusuf Karadavi¹⁴ i dr. Muhammed Ebu Sejjid Ahmed¹⁵, profesor na Šerijatskopravnom fakultetu na Univerzitetu El-Azhar, ali i naš fetva-emin dr. Enes Ljevaković¹⁶, pored navodnjavanja i drugi dodatni troškovi uzimaju se u obzir. Dakle, ako je poljoprivrednik imao dodatnih proizvodnih troškova - navodnjavanje, vještačko đubrivo, dodatna vještačka prehrana, sredstva za zaštitu - pesticidi, herbicidi i sl., onda će izdvojiti 5%, a ako nije imao takvih troškova, onda će izdvojiti 10% od požnjevenog i ubranog.

Vrijeme i šartovi obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode

Zekat postaje strogo obavezan - *farz* šerijatskom obvezniku - *mukellefu*, kada poljoprivredni proizvodi sazriju.¹⁷ Dotično potvrđuje činjenica da je zekat pravo potrebitih, tj. onih koji pripadaju kategorijama zekatoprimatelja, a to pravo se u slučaju poljoprivrednih proizvoda, koji se inače koriste radi ishrane i drugih ljudskih potreba, ne ostvaruje prije sazrijevanja. Dokaz ovome je i ranije citirani ajet: *I dajte tuđe pravo na*

13 Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, str. 134-135; Id., *El-Ihtijar li ta'lil El-Muhtar*, sv. 1, str. 362-364; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-328; Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 377-379; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 812-813.

14 Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 386-390.

15 Ovo mišljenje smo lično čuli od profesora dr. Muhammeda Ebu Sejjida 2014. godine. Naime, tokom jednog predavanja u Azharovoj džamiji, na kojem je profesor tumačio Hidaju imama Merginanija, upitali smo ga da li se dodatni troškovi proizvodnje uzimaju u obzir pri smanjenju stope sa 10% na 5%.

16 Enes Ljevaković, *Zekat na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/zekat-sadaka/11565-zekat-na-poljoprivredne-proizvode, 28.10.2019., 13:35.

17 Ovdje smo izabrali mišljenje Ebu Jusufa. Inače, Ebu Hanife smatra da zekat postaje obavezan kada se plodovi pojave i usjevi prokljajaju, dok Muhammed eš-Šejbani zastupa mišljenje da je zekat obligatan kada se plodovi uberu i urodi usjeva očiste. Vidi o vremenu obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: El-Kasani, *Bedai es-sana'i fi tertib eš-šera'i*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1986, str. 63-65; Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Ihtijar li ta'lil El-Muhtar*, sv. 1, str. 365; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 331. Vidi o vremenu obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode prema četiri mezheba: Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 812-814.

dan žetve/berbe! (El-En'am, 141) Naime, dan žetve i berbe predstavlja dan sazrijevanja te je zbog toga taj dan vrijeme obaveznosti zekata. Dakle, zekat na poljoprivredne proizvode je potrebno izdvojiti prilikom žetve i berbe, odnosno odmah poslije.

Postoje i određeni uvjeti - šartovi koje treba ispuniti da bi osoba bila obavezna dati zekat na poljoprivredne proizvode:

- islam - da je musliman;
- razum - da je razuman;
- spolno punoljetstvo - da je spolno punoljetan, pošto nemusliman, nerazumnik i dijete nisu dužni obavljati ibadete pa samim time ni ibadet zekata;
- sloboda - da je slobodan, da nije u zatvoru, zarobljeništvu i sl., jer jedan od uvjeta da bi osoba bila zadužena sa imovinskim obavezama, u koje spada zekat, jeste slobodno raspolaganje svojom imovinom - što se ne može ispuniti, kada osoba nije na slobodi;¹⁸
- *nisab* - kvota, zekatni prag, zekatni minimum, najmanja količina zekatne imovine koja podliježe zekatu - inače Ebu Hanife ne postavlja ovaj uvjet, ali ga postavljaju Ebu Jusuf, učenik Ebu Hanife, te brojni savremeni učenjaci, pa smo ga stoga uzeli u obzir;
- potpuno vlasništvo - *mulk* nad poljoprivrednim proizvodima, jer je uvjet obaveznosti imovinskog izdvajanja vlasništvo nad imovinom;¹⁹
- mogućnost slobodnog raspolaganja sa poljoprivrednim proizvodima - što smo maloprije obrazložili, kada smo govorili o šartu slobode;²⁰

18 Treba napomenuti da veliki broj klasičnih hanefijskih učenjaka, npr. Baberti, Siradžuddin ibn Nudžejm, Haskefi, Ibn Abidin, smatraju da ušur predstavlja zekat samo u prenesenom značenju, a da se u stvarnosti radi o zemljišnom porezu koji sličí haraču. Stoga oni ne postavljaju kao uvjet razum, punoljetstvo i slobodu. S druge strane, jedan manji broj klasičnih hanefijskih učenjaka zastupa stav da ušur podrazumijeva zekat u stvarnom značenju. Stoga oni uvjetuju razum, punoljetstvo i slobodu za obaveznost zekata na poljoprivredne proizvode. Učenjaci naše Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini slijede potonji stav da ušur predstavlja zekat u pravom značenju. Između ostalog, zato kod nas i prevladava naziv zekat na poljoprivredne proizvode nad nazivom *ušur*. Vidi o ovome razilaženju: Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325; Siradžuddin ibn Nudžejm, *En-Nehru-l-faik šerh Kenzi-d-dekaik*, Daru-l-kutubi-l-ilmijje, Beirut, 2002, sv. 1, str. 452.

19 Dakle, nije uvjet obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode da je zemlja u vlasništvu zekatodavatelja.

20 Primjera radi, ukoliko zekatodavatelj zbog velike opasnosti (prirodne ili vještačke katastrofe, rata, zločina, kriminala, zaraze i sl.) ne može slobodno raspolagati sa svojim poljoprivrednim proizvodima - tj. ne

- da se radi o imovini koja je produktivna - raste po prirodi, što poljoprivredni proizvodi jesu po svojoj prirodi;
- da se ne radi o zabranjenoj - *haram* imovini, konkretno u slučaju poljoprivrednih proizvoda, da se ne radi o štetnim kulturama i vrstama - kao npr. genetski modificiranim kulturama, čiju proizvodnju zbog štetnosti zabranjuju i Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH, i državni zakoni;
- sazrijevanje poljoprivrednih proizvoda,²¹ budući da je zekat pravo potrebitih, tj. onih koji pripadaju kategorijama zekatoprimatelja, a to pravo se u slučaju poljoprivrednih proizvoda, koji se inače koriste radi ishrane i drugih ljudskih potreba, ne ostvaruje prije sazrijevanja.²²

Dakle, za razliku od većine drugih vrsta zekata, kao npr. zekata na novac, srebro, zlato, trgovačku robu, stoku na ispaši i sl., u slučaju zekata na poljoprivredne proizvode nisu potrebni naredni uvjeti - šartovi:

- da imovina koja podliježe zekatu, u ovom slučaju poljoprivredni proizvodi, pregodini - *havl*,
- da zekatna imovina prevazilazi osnovne životne potrebe,²³
- da imovina zekatodavatelja ne bude opterećena izvjesnim dugom.²⁴

Također, vlasništvo nad poljoprivrednim zemljištem na kojem se uzgajaju proizvodi ne spada među uvjete obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode, jer predmet zekata nisu zemljišta, već proizvodi.

može ih ubrati/požnjati, u tom slučaju nije dužan dati zekat na poljoprivredne proizvode.

21 Vidi detaljnije o uvjetima obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Ihtijar li ta'lil El-Muhtar*, sv. 1, str. 364; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 326; El-Kasani, *Bedai es-sana' fi tertib eš-šera'*, sv. 2, str. 54-57. Vidi detaljnije o uvjetima obaveznosti zekata na poljoprivredne proizvode prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 93-119 (passim); Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 738-750 (passim), str. 801-804.

22 Dakle, ako poljoprivredni proizvodi budu ubrani prije sazrijevanja - npr. pšenica, ječam, kukuruz, kako bi se koristili u ishrani stoke, poljoprivrednik nije dužan dati zekat.

23 Kako osobne osnovne životne potrebe tako i porodične, u što spada: hrana, piće, odjeća, vlasništvo nad namještenim stanom, režije - troškovi održavanja stana - struja, voda i kanalizacija, smeće i dr. komunalije, grijanje, plin, telefon, internet, kablovska, TV pretplata i sl., vozilo, troškovi obrazovanja, troškovi poslovanja, porezi i drugi troškovi vezani za pobrojano.

24 Vidi o gorepomenutim uvjetima koji nisu potrebni u slučaju zekata na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Ihtijar li ta'lil El-Muhtar*, sv. 1, str. 364; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 326; El-Kasani, *Bedai es-sana' fi tertib eš-šera'*, sv. 2, str. 56. Vidi o tim uvjetima koji nisu potrebni prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 93-119 (passim); Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 738-750 (passim), str. 801-804 (passim).

Nisab na poljoprivredne proizvode

Nisab za poljoprivredne proizvode, prema Ebu Jusufu, iznosi pet viskova - veskova, tovara.²⁵ Budući da jedan visk ima 60 saova, a jedan saa, po osmanskim hanefijskom mjernom sistemu, kojeg koristi i Islamska zajednica u BiH, teži 3,34 kg, dolazimo do računice da je 5 viskova jednako tačno 1000 kg - 1 tona. Zbog nedovoljnog poznavanja osmanskog hanefijskog mjernog sistema, koji se kod nas upotrebljava otkako je islam došao na bosanske prostore, mi danas na terenu imamo pravu zbrku oko iznosa nisaba. Najčešće se navode dvije cifre: 1098 kg²⁶ i 653 kg,²⁷ ali se mogu susresti i mnoge druge: 580 kg²⁸, 600kg²⁹, 643 kg³⁰, 650 kg³¹, 700 kg³² i sl.

Ebu Jusuf i savremeni islamski pravници koji slijede njegov stav o nisabu, među kojima su dr. Jusuf Karadavi³³ i naš fetva-emin dr. Enes Ljevaković³⁴, dokazuju dotični stav, između ostalog, sljedećim hadisom: „I nema u manje od pet viskova - tovara zekata.“³⁵

25 Vidi o nisabu na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Ihtijar li ta'li'l-l-Muhtar*, sv. 1, str. 362-365; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 326, 331. Vidi o nisabu na poljoprivredne proizvode prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 361-376; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 810-812.

26 Enes Ljevaković, *Nisab za poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/zekat-sadaka/15608-nisab-na-poljoprivredne-proizvode-1, 28.10.2019., 15:40.

27 Enes Ljevaković, *Zekat na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/zekat-sadaka/15628-zekat-na-poljoprivredne-proizvode1, 29.10.2019., 7:37.

28 Zijad Ljakić, *Zekat na maline (voće i povrće uopćeno) i zekat poljoprivrednih i voćarskih proizvođača*, www.zijad-ljagic.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1197:zekat-na-maline-voce-i-povre-uopeno-i-zekat-poljoprivrednih-i-voarskih-proizvoaa&catid=74:zekatsadaka&Itemid=94, 28.10.2019., 17:58.

29 *Ibid.*

30 Bez autora, *Kako obračunati zekat na poljoprivredne proizvode*, zekat.ba/kako-obračunati-zekat-na-poljoprivredne-proizvode, 28.10.2019., 16:23.

31 Enes Ljevaković, *Nisab na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/zekat-sadaka/1444-nisab-na-poljoprivredne-proizvode, 28.10.2019., 15:48.

32 *Ibid.*

33 Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 362-364.

34 Enes Ljevaković, *Zekat na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/zekat-sadaka/1565-zekat-na-poljoprivredne-proizvode.

35 Hadis bilježe, između ostalih: El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 2, str. 116, br. 1447, str. 119, br. 1459, str. 126, br. 1484; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 66, br. 2310-2313; Ibn Madže, *Es-Sunen*, sv. 1, str. 581, br. 1817; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 94, br. 1558-1559; Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 15, br. 626; En-Nesai, *Es-Sunenu-l-kubra*, sv. 3, str. 12, br. 2237-2238, str. 25-26, br. 2264-2266, str. 30, br. 2278; Id., *Es-Sunen*, sv. 5, str. 17-18, br. 2445-2446, str. 37, br. 2476, str. 40, br. 2485-2487; Ahmed, *El-Musned*, sv. 15, str. 121, br. 9221, sv. 17, str. 356, br. 11253, sv. 18, str. 123, br. 11575, sv. 22, str. 68, br. 14162; Ed-Darimi, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 1016-1017, br. 1673-1674; Malik, *El-Muvetta'*, sv. 1, str. 244, br. 1-2; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Musab ez-Zuhri*, sv. 1, str. 249, br. 634-635; Id., *El-Muvetta' bi rivaje Muhammed ibn Hasen eš-Šejbani*, Daru-l-Kalem, Damask, 1991, str. 114;

Međutim, mi mislimo da je moguće pomiriti dva postojeća stava unutar hanefijskog mezheba oko nisaba za poljoprivredne proizvode tako što ćemo zauzeti stav da je zekat na poljoprivredne proizvode strogo obavezan - *farz* ako dostiže nisab od 1 tone, a da je pohvalan - *mustehabb*, ukoliko je ispod nisaba - ispod 1000 kg.

Podjela zekata na poljoprivredne proizvode

Kategorije primatelja zekata na poljoprivredne proizvode su istovjetne sa osam općih kategorija primatelja zekata³⁶ - spomenutih u ajetu o zekatu: *Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku.* (Et-Tevbe, 60)³⁷

Vrijedno je spomenuti i pohvaliti činjenicu da Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini već dugi niz godina preko svojih medžlisa, u koordinaciji s muftijstvima i medresama, vrši prikupljanje zekata na poljoprivredne proizvode i većinu prikupljenih proizvoda usmjerava za ishranu učenika u našim medresama. Akcija se, već nekoliko godina, sprovodi na nivou cijele Zajednice tako da svi članovi imaju mogućnost da zekat na poljoprivredne proizvode dostave u naturi u svom lokalnom medžlisu.³⁸

Eš-Šafi', *El-Musned*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1980, str. 94.

36 Radi toga je npr. hanefijski učenjak Haskefi u svom komentaru *Ed-Durr el-muhtar* potcrtao već u samom naslovu da su kategorije primatelja zekata i *ušura* - zekata na poljoprivredne proizvode iste. Tako je stavio naslov: *Poglavlje o primateljima zekata i ušura*. Komentirajući ovaj naslov, hanefijski učenjak Ibn Abidin u Hašiji, glosi na *Ed-Durr el-muhtar*, veli: *Njegove riječi*, tj. „primateljima zekata i ušura“ *upućuju na vid podudarnosti ovdje*. Vidi o tome: Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 339.

37 Vidi o kategorijama zekatoprimatelja u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-Fe-tva - hanefijski fikh*, str. 139-143; Id., *El-Ihtijar li ta'lil El-Muhtar*, sv. 1, str. 376-387; Eš-Šurunbulali, *Hanefijski fikh*, str. 306-310; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 339-357. Vidi o kategorijama zekatoprimatelja prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 2, str. 539-744; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamijj ve edilletuhu*, sv. 2, str. 867-899.

38 Vidi npr. o akcijama prikupljanja u periodu 2015-2019. godine: Bez autora, *Rijaset organizuje prikupljanje zekata na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/vijesti/aktuelno/23143-rijaset-organizuje-prikupljanje-zekata-na-poljoprivredne-proizvode, 29.10.2019., 7:09; Bez autora, *Akcija prikupljanja zekata na poljoprivredne proizvode u periodu od 10. do 25. oktobra*, islamskazajednica.ba/vijesti/aktuelno/24437-akcija-prikupljanja-zekata-na-poljoprivredne-proizvode-u-periodu-od-10-do-25-oktobra, 29.10.2019., 7:10; Bez autora, *Akcija prikupljanja zekata na poljoprivredne proizvode u 2017. godini*, islamskazajednica.ba/rijaset-s/rijaset-vijesti/25580-informacija-o-akciji-prikupljanja-zekata-na-poljoprivredne-proizvode-u-2017-godini, 29.10.2019., 7:11; Bez autora, *Akcija prikupljanja zekata na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/vijesti/aktuelno/27195-akcija-prikupljanja-zekata-na-poljoprivredne-proizvode, 29.10.2019., 7:12; Bez autora, *Rijaset organizuje prikupljanje zekata na poljoprivredne proizvode*, islamskazajednica.ba/vijesti/aktuelno/23143-rijaset-organizuje-prikupljanje-zekata-na-poljoprivredne-proizvode, 29.10.2019., 7:13.

Kategorije proizvoda i plodova na koje se ne daje zekat

Uzevši u obzir naprijed kazano, zekat na poljoprivredne proizvode se ne daje na proizvode i plodove skupljene ili ulovljene u divljini ili moru, kao ni na biljke koje se koriste u ishrani životinja:

- drvo i lišće drveća;
- trave i slične krmne biljke koje se koriste u ishrani životinja - kukuruz za silažu, djetelina, ljulj, stočna repa, facelija i sl.;
- divlje žitarice - divlja heljda, divlja riža, divlja raž i sl.;
- ljekovite i aromatične divlje biljke - kamilica, kadulja, nana, žalfija, macina trava, lavanda, sljez, glog, smilje i sl.;
- divlje povrće i jestivo divlje bilje - divlji špinat, gavez, kiselica, komorač, kopriva/žara, maslačak, tušt i sl.;
- divlje voće i plodovi - divlji šipak, drijen, divlja jabuka, divlji kesten, žir, divlje jagode, divlje maline, divlje kupine, divlja borovnica i sl.;
- divlje pečurke - vrganj, rujnica, smrčak, hrčak, rudnjača, poljski šampinjon i sl.;
- riba i drugi morski plodovi - školjke, rakovi, škampe, hobotnice, lignje i sl.;
- med divljih pčela.³⁹

Specifični slučajevi vezani za zekat na poljoprivredne proizvode

Na kraju pojasnit ćemo još 15-ak specifičnih slučajeva vezanih za zekat na poljoprivredne proizvode:

1. Pri računanju zekata na poljoprivredne proizvode sabiru se različite vrste i podvrste unutar jednog roda - npr. jara pšenica, ozima pšenica, durum pšenica, engleska pšenica i druge vrste i podvrste pšenice, ali se ne sabiru različiti rodovi međusobno - npr. rod pšenice sa rodom kukuruza ili ječma. Tako, ako je neko požnjeo npr.

39 Vidi detaljnije o kategorijama proizvoda i plodova na koje se ne daje zekat u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, str. 134-135; Id., *El-Ihtijar li ta'ili-l-Muhtar*, sv. 1, str. 362-366; Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-327, 331. Za detaljnije o kategorijama proizvoda i plodova na koje se ne daje zekat prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikhu-z-zekat*, sv. 1, str. 349-360; Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikhu-l-islamij ve edilletuhu*, sv. 2, str. 804-810.

500 kg jare pšenice i 600 kg durum pšenice, dat će zekat na 1100 kg pšenice. Međutim, ako je neko privrijedio npr. 500 kg pšenice, 400 kg kukuruza i 200 kg ječma, nije obavezan dati zekat, jer nema nisaba u svakom rodu, iako mu je pohvalno - *mustehabb* izdvojiti zekat za sve žitarice.

2. Zekat se ne daje na sekundarne poljoprivredne proizvode - npr. džemovi, sokovi, ajvar, ukiseljeno povrće, pasterizirano voće, brašna, čajeve, ulja, masti, budući da je na njih već dat zekat kroz zekat na primarne poljoprivredne proizvode.
3. No, ukoliko sekundarni poljoprivredni proizvodi predstavljaju trgovačku robu, onda se na njih daje zekat, odnosno zekat se daje na novac zarađen od njihove prodaje - ukoliko imovina pregodini, njena vrijednost dostiže nisab zlata - 91,6 g zlata, što je krajem 1440. god. po H. iznosilo 7060 KM, i ispune se ostali uvjeti za obaveznost zekata.
4. Lice koje se bavi preprodajom primarnih poljoprivrednih proizvoda treba izdvojiti zekat od 2,5% na dobit - ako dobit dostiže vrijednost nisaba zlata, odnosno zekat od 2,5% na trgovačku robu - ako poljoprivredni proizvodi pregodine, njihova vrijednost dostigne nisab zlata i ispune se ostali uvjeti obligatnosti zekata.
5. Lice koje se bavi skupljanjem i prodajom divljih ili morskih plodova i proizvoda, odnosno lovom i prodajom ribe, obavezno je dati zekat od 2,5%, ako profit od prodaje dosegne vrijednost nisaba zlata.
6. Zekat ne daju pravna lica, već fizička lica.
7. Zekat se ni na koji način ne uzima od neprofitnih pravnih lica. U njih spadaju: državne i nedržavne institucije, vladine i nevladine organizacije, udruženja građana, fondacije, vakufi, islamska zajednica, kao i njene organizacione jedinice - mešihati, muftijstva, medžlisi, džemati i institucije - vrtići, medrese, fakulteti, instituti, biblioteke, narodne kuhinje i sl.
8. Zekat ne daju direktno ni profitna - komercijalna pravna lica, već fizička lica koja su njihovi vlasnici. Tako u slučaju poljoprivrednih zadruga, dioničarskih poljoprivrednih društva i sl., zekat na

poljoprivredne proizvode su dužna dati fizička lica, tj. svaki član zadruga ponaosob, odnosno svaki dioničar.

9. Zekat na poljoprivredne proizvode dužni su dati svi muslimani poljoprivrednici koji ispune gorespomenute uvjete obaveznosti, bez obzira bili siromašni ili bogati.
10. Pri obračunu zekata na poljoprivredne proizvode, zekat se daje na ukupnu količinu proizvoda. Dakle, pri obračunu se ne izuzimaju oni proizvodi koji će služiti za pokrivanje troškova proizvodnje - sjetve, žetve, navodnjavanja, đubrenja, zaštitnih tretiranja, nadnica radnicima i čuvarima i sl., niti se izuzimaju proizvodi koji će se trošiti u domaćinstvu za potrebe zekatodavatelja, njegovih ukućana i domaćih životinja. Naime, ako poljoprivredni proizvodi iziskuju navodnjavanje vještačkim putem i/ili druge dodatne troškove, onda se na njih daje umanjena stopa zekata od 5% - kako je već ranije spomenuto. Stoga, nema potrebe za izuzimanjem određene količine proizvoda pri obračunu zekata.
11. Zekat na poljoprivredne proizvode daje se prvenstveno u naturi - tj. u poljoprivrednim proizvodima, ali je dozvoljeno dati i novčanu protuvrijednost poljoprivrednih proizvoda.
12. Kako je već kazano, zekat na poljoprivredne proizvode daje se odmah po žetvi/branju. Stoga, ukoliko poljoprivrednik u toku jedne sezone - tj. tokom jedne godine dana ima više žetvi/branja iste kulture - npr. malina, jagoda, krastavaca, šampinjona, nakon svake žetve/berbe izdvojiti će zekat.
13. Zekat je dužna izdvojiti osoba koja bude vlasnik poljoprivrednih proizvoda u trenutku sazrijevanja. Dakle, ukoliko se poljoprivredni proizvodi prodaju prije sazrijevanja, zekat će izdvojiti kupac, a ako se prodaju poslije sazrijevanja, zekat će dati prodavac.
14. U slučaju napoličarstva, svaka stranka dat će zekat na poljoprivredne proizvode shodno svome udjelu u prinosu.
15. Kada se poljoprivredni proizvodi koji se inače koriste u prehrani ljudi upotrebljavaju u prehrani stoke - npr. kukuruz, ječam, zekat na poljoprivredne proizvode je obavezan.

16. Ako zekatodavatelj preseli na ahiret ne izdvojivši zekat na poljoprivredne proizvode, obaveza zekata ne spada vjerski - *dijaneten*, već će se zekat izdvojiti iz njegove ostavštine - bilo direktno od poljoprivrednih proizvoda, bilo u novčanoj protuvrijednosti. Međutim, davanje zekata nakon smrti zekatodavatelja općenito neće biti šerijatskosudski - *kadaen* obavezno, izuzev u dvije situacije:
17. kada postoji oporuka - *vasijjet* zekatodavatelja u kojoj stoji da se izdvoji zekat u novčanoj protuvrijednosti iz njegove zaostavštine,
18. kada ne postoji oporuka zekatodavatelja, ali se poljoprivredni proizvodi na koje treba dati zekat nalaze u njegovoj ostavštini.⁴⁰

Zaključak

U ovom radu govorili smo o nedovoljno obrađenoj temi zekata na poljoprivredne proizvode. Pri iznošenju činjenica, uglavnom smo se držali hanefijske pravne škole, kojoj pripadaju muslimani naših prostora. Tako smo objasnili da zekat jezički znači čistoću, čišćenje, rast, napredak, milostinju i sl. Govorili smo o definiciji zekata, ulozi zekata kao stuba islama i farza, te o vrstama imovine na koje se daje zekat. Pojasnili smo i sedam kategorija primarnih poljoprivrednih proizvoda koji se koriste u prehrani ljudi ili industriji, a na koje se daje zekat, i diferencijalnu stopu zekata na poljoprivredne proizvode. Stopa iznosi 5%, ukoliko poljoprivrednik nije imao dodatnih proizvodnih troškova, odnosno 10%, u slučaju postojanja dodatnih proizvodnih troškova. Zatim smo utvrdili da zekat postaje *farz mukellefu*, kada poljoprivredni proizvodi sazriju.

U nastavku smo iznijeli deset uvjeta koje treba ispuniti osoba da bi bila dužna izdvojiti zekat na poljoprivredne proizvode, te tri uvjeta koja nisu potrebna u slučaju dotičnog, za razliku od većine drugih vrsta zekata. Dalje smo se bavili pitanjem nisaba, pri čemu smo pomirili dva postojeća stava unutar hanefijskog mezheba, budući da smo zauzeli stav da je zekat na poljoprivredne proizvode farz, ako dostiže nisab od 1 tone,

⁴⁰ Vidi o nekim gorespomenutim slučajevima vezanim za zekat na poljoprivredne proizvode u hanefijskom mezhebu: Ibn Mevdud el-Mevsili, *El-Muhtar li-l-fetva - hanefijski fikh*, str. 134-136 (passim); Id., *El-Ihtijar li ta'itil El-Muhtar*, sv. 1, str. 362-369 (passim); Ibn Abidin, *El-Hašije*, sv. 2, str. 325-338 (passim). Vidi o tim slučajevima prema četiri mezheba: Jusuf el-Karadavi, *Fikh ez-zekat*, sv. 1, str. 340-431 (passim); Vehbet ez-Zuhajli, *El-Fikh el-islamij ve edilletuhu*, sv. 2, str. 727-914 (passim).

a da je mustehabb, ukoliko je ispod nisaba - ispod 1000 kg. Potom slijede redovi u kojima smo pojasnili da postoji osam kategorija primatelja ušura te da su one ujedno i opće kategorije primatelja zekata. Usto smo i pohvalili akciju prikupljanja zekata na poljoprivredne proizvode koju već dugi niz godina Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini sprovodi na terenu.

Govorili smo i o 10-ak kategorija proizvoda i plodova koji ne podliježu zekatu. Na samom kraju dali smo praktične odgovore na 16 specifičnih pitanja u pogledu zekata na poljoprivredne proizvode.

Nadamo se da će ovaj naš rad olakšati daljnja i detaljnija istraživanja na našim prostorima - kako pitanja iz specifične oblasti zekata na poljoprivredne proizvode tako i pitanja iz opće oblasti zekata.

يوسف جافيتش

زكاة المحاصيل الزراعية

تتناول هذه المقالة مسألة «العشر» وهو الزكاة على المحاصيل الزراعية بحسب الفقه الحنفي. ومما تم تناوله في الجزء الرئيسي من المقالة معنى الزكاة وتعريفها ودورها وتصنيفها، ثم أنواع المحاصيل الزراعية الخاضعة للزكاة، ثم اختلاف نسب الزكاة الخاصة بالمحاصيل الزراعية، ثم الزمن وغيره من الشروط الخاصة بوجوب الزكاة على المحاصيل الزراعية وغيرها من المسائل. وتقدم المقالة حلول محسوسة للمسائل الفقهية الحديثة الخاصة بزكاة المحاصيل الزراعية.

Jusuf Dzafic

Zakat on Agricultural Products

Summary

The paper deals with the tribute - zakat on agricultural products according to the Hanefi fiqh. The main part of the paper deals with the following issues: meaning, definition, role and classification of zakat, categories of agricultural products subject to zakat obligation, differential rate of zakat on agricultural products, time and conditions of zakat obligation on agricultural products, etc. The paper offers concrete solutions to contemporary legal issues regarding zakat on agricultural products.

Međumuslimanska netrpeljivost i neprijateljstvo

Mustafa Prljača

glavni i odgovorni urednik el-kalema
mustafa_prljaca@yahoo.com

Sažetak

U radu se govori o aktuelnim međumuslimanskim konfrontacijama u nekim dijelovima svijeta. Ukazuje se na inferioran položaj muslimanskih zemalja općenito, te na unutrašnje napetosti u njima, koje takođe prijete eskalacijom. Autor pokušava dati odgovor na pitanje koje se samo nameće: šta je osnovni uzrok takvoga stanja, koje je u nekim aspektima upravo nasuprotno onome što islam nalaže.

Ključne riječi: mržnja, nasilje, zanemarivanje obaveze, ljudske interpretacije, jalove rasprave

Uvod

Međumuslimanska netrpeljivost, neprijateljstvo, nipodaštavanje i antipatija - kojima obiluje današnja društvena scena tzv. islamskog svijeta - naprosto zapanjuju. Da stvar bude gora, ta negativna osjećanja jednih prema drugima koja se pothranjuju zvaničnim medijima, sve češće dovede do ataka nasilja, masovnog uništavanja muslimanskih života, razaranja građevina i sijanja pustoši u njihovim sredinama - što se naročito odnosi na arapski svijet i neka azijska područja, gdje se, kao iz hobija, ubijaju desetine i stotine ljudi. Posljedice takvih djelovanja svakodnevno produbljuju međusobnu mržnju i neprijateljstvo a muslimane ne samo

da udaljavaju jedne od drugih već ih dovode u sve nepovoljniji položaj na globalnom planu. Ne treba ni govoriti o tome kako se to odražava na opću sliku islama. Jedna velika i blistava, u osnovi duboko humana kultura, koja u sebi sublimira sve trajne vrijednosti koje su tokom vremena unesene u historiju, nadaje se i predstavlja kao nešto prevaziđeno, nekultivirano, primitivno, zlo i opasno.

Prema eksplicitnom slovu Kur'ana, ubiti samo jednog čovjeka u ravni je ubistva čitavog ljudskog roda, a spasiti od smrti samo jednog čovjeka u ravni je spasavanja svih ljudi.¹ Sačuvane su brojne Poslanikove, a.s., preporuke da se priskoči u pomoć unesrećenom, davljeniku, zahvaćenom vatrom, prezaduženom i sl. Sve je to svojevrsno spašavanje čovjeka.

Poslanik, a.s., je na Oproštajnom hadžu, upućujući svojim sljedbenicima zadnje poruke, pored ostalog rekao i ovo: „Nemojte se, poslije mene, vratiti nevjerstvu pa jedni drugima sjeći glave!“² Hadis se može shvatiti dvojako: a) da je agresija jednog muslimana na drugog vid nevjerstva, b) zabrana muslimanima da jedni druge etiketiraju nevjerstvom.

Čini se da upravo svjedočimo ostvarenju jedne Poslanikove, a.s., najave koju bilježe El-Buhārī i Muslim, a u kojoj se napominje da će u svijetu učestati „masovno ubijanje ljudi“.³ Zapažamo da Poslanik, portretirajući to vrijeme, ne govori da će se to dešavati samo na prostoru gdje žive muslimani i dolaziti samo od muslimana, već da će to biti opća odlika samog tog vremena; njegovo globalno obilježje; da će to biti praksa posvuda prisutna.⁴

Kur'an, pak, u svojim brojnim ajetima izriče strogu zabranu ubijanja bilo koga, osim kad to „pravda zahtijeva“, te poziva opraštanju, prelaženju preko ružnih postupaka, te življenju u miru i koegzistenciji - ne samo s pripadnicima ljudske vrste već i sa svim drugim sudionicima u životu na ovom svijetu.

1 V. El-Mā'ide, 32.

2 Hadis bilježe: El-Buhārī, Muslim, En-Nesāī i Ibn Mādže.

3 Hadis glasi: „Vrijeme će protjecati ubrzano, ograničit će se znanje, scenom će dominirati smutnje, zavladat će škrtost i umnožit će se ubijanje ljudi!“

4 Ovom fenomenu bi muslimanski sociolozi i psiholozi trebali posvetiti posebnu pažnju i dubinski mu istražiti uzroke.

Međumuslimanske konfrontacije

Mi ćemo ovdje posebnu pažnju posvetiti muslimanima, jer oni danas prednjače u međusobnoj mržnji, neprijateljstvu i netrpeljivosti, upravo nasuprotno vjerskim učenjima i kulturi kojoj formalno pripadaju. Šta je, dakle, uzrok tome? Koji su faktori doprinijeli da se eksplicitne kur'anske naznake, napuci i jasna naređenja, te Poslanikove, a.s., jasne direktive i usmjeravanja - a koje sve listom govore u bratstvu, međusobnoj ljubavi, solidarnosti i potpomaganju među muslimanima - pretvore u svoju suprotnost? Otkuda ta naopakost i čime je podržana?

Kur'an u svom općem narativu upozorava na opasnost nasilja, agresivnosti, osionosti, zadrčnosti i plemenske zaslijepljenosti i te karakteristike povezuje s onima koji su se suočili s Božijom kaznom, dok sljedbenike Kur'ana opisuje kao one koji su *samilosni među sobom*. Za ljude okupljene oko Poslanika, a.s., kaže da su čvrsti u stavu protiv onih koji poriču Istinu - *ešiddāu 'ale-l-kuffār*, ali da su *samilosni među sobom - ruhamāu bejnehum*.⁵

Naime, svi muslimani načelno imaju jedan/isti cilj - postići Allahovo zadovoljstvo poštivanjem Njegove riječi; izvršavanjem Njegovih naredbi, izbjegavanjem Njegovih zabrana te mobiliziranjem svih potencijala na izgradnji života shodno objavljenim načelima. Oni će u tome koristiti zajedničku snagu i potpomagati se jedni drugima te, kao saputnici na istom putu, međusobno biti pažljivi i brinuti jedni o drugima. Tako nikada neće biti zatečeni, već će biti budnoga duha, pratiti razvoj života i udovoljavati njegovim potrebama u svakom vremenu obogaćujući ga vlastitim sadržajima, koji će, inspirirani Bogom kao vrhunskom istinom i vrijednosti, uvijek pokazivati superiornost istine nad neistinom. Samo tako će moći ostati čvrsti u stavu protiv onih koji poriču istinu - raspoložujući potrebnim sredstvima, neophodnim da na njihove izazove mogu odgovoriti efikasno.

Iz glavnih islamskih izvora jasno se raspoznaje da islamski propisi teže da čovjeka održe u izvornosti u kojoj se rađa, kako bi bio u miru i harmoniji s fizičkim i duhovnim svijetom, te da mu omoguće permanentnu konekciju s Tvorcem čitavog svijeta i osiguraju mu Njegovu potporu.

5 El-Feth, 29.

Muslimani su, tako, definirani kao zajednica koja poziva dobru, koja je aktivna na promoviranju dobra i suzbijanju zla.⁶ Poslanik je upozorio na ružne posljedice koje će oni imati ako zanemare tu svoju obavezu; ako izgube to svojstvo koje im bitno definira narav njihova identiteta. Rekao je da bi ih takvo što moglo dovesti u situaciju „da će se njihovi pobožni ljudi obraćati i moliti Boga, a On im se neće odazivati“!⁷ Taj princip je postojan i nikada neće biti obesnažen; bio je aktivan i u svim ranijim vremenima ljudskog prisustva na Zemlji.⁸ Za jedne od onih koji su tu zadaću ranije zanemarili rečeno je da su postupili veoma ružno i da su zbog toga *prokleti jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina*.⁹

Prema tome, prestati se baviti životnim izazovima i nastojanjima da se život oblikuje i oplemeni sadržajima koje je Bog naložio ljudima znači oglušiti se o zakon koji je Bog uspostavio i dovesti se u konfrontaciju sa svemirskim redom, prouzročiti ružne posljedice i zatvoriti vlastite perspektive. Naime, ako je Dragi Bog stvar uredio tako da Sunce izlazi s istoka, moliti Ga da dadne da izađe sa zapada je uzaludna stvar; takva dova neće imati odziva.

Za vrijeme dok se Kur'an objavljivao, muslimani su se nalazili na početku svoje vjerske izgradnje. Uputstva su tada dolazila neposredno s neba tako da na scenu još nisu bili stupili problemi i ljudske interpretacije tih sadržaja. Sve što je prvim vjernicima bilo nejasno, objašnjavao im je Poslanik, a.s., podržan Objavom i višim duhovnim svijetom. Istovremeno, Kur'an je permanentno ukazivao na situacije i stanja u kojima su se nalazile i u koja su zapadale ranije vjerske sljedbe, posebno apostrofirajući negativnosti koje su se javljale među njima *nakon što im je bio dostavljen jasan dokaz*, te kako su se odnosili prema Objavi koju su imali i s čime su se suočili onda kada bi skrenuli s puta Upute i udaljili se od intencija vjere. Kur'an je govorio o tome da je posljedica uvijek bila negativna a ponekad i katastrofalna po njih. Kur'an to, naravno, nije

6 V. Alu 'Imrān, 110.

7 Hadis u cijelosti glasi ovako: „Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ili ćete biti aktivni na planu promicanja dobra a suzbijanja zla ili će Allah vrlo brzo na vas spustiti svoju kaznu pa ćete Ga moliti a On vam se neće odazivati!“ Hadis bilježi Tirmizī, ocjenjujući ga dobrim - *hasen*.

8 V. Hūd, 117.

9 El-Mā'ide, 78-79.

tretirao bez razloga. Cilj je bio da se i ovom zadnjem ummetu ukaže na tu pojavu, da im ona bude pouka.

Kur'an za sljedbenike ranije Objave kaže ovako: *Mi smo zavjet prihvatili i od onih koji govore: „Mi smo kršćani“ - ali su i oni dobar dio onoga čime su bili opominjani zaboravili, zato smo među njih neprijateljstvo i mržnju do Sudnjega dana ubacili.*¹⁰

Taj dio, tj. onaj dio koji u sebi nosi i najveću sreću, napredak i blagostanje¹¹, koji su zaboravili bio je uzrok velikih rasprava i podjela među njima što je dovelo do pojave brojnih frakcija i sekti te velikog međusobnog neprijateljstva i netrpeljivosti. Naime, nisu se bavili ozbiljnim pitanjima i nisu tragali za najboljim odgovorima na izazove koje je život donosio, ni vodili računa da se u životu zastupe primarna načela vjere, već su to potiskivali ustranu, „zaboravljali“, a potencirali marginalna pitanja koja su, možda, tek uzgred spomenuta u nekom vjerskom tekstu ili kontekstu, ili uopće nisu bila predmet Božije pažnje u objavama koje su dostavljane, te koja ni na koji način ne doprinose razvoju života. To je u njima - kako će to kazati El-Begavī u tumačenju predmetnog ajeta¹² - „raspirivalo protuslovne porive i oni su vodili jalove rasprave o vjeri“, tj. iscrpljivali se u beskorisnim marginalijama, dok im je životna stvarnost izmicala iz ruku, poprimala drugi tok te njih potiskivala na marginu.

Kur'an to ističe da bi muslimani izvukli pouku, da ne bi i sami krenuli tim putem i suočili se s istom posljedicom.

*Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti.*¹³

*I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli - njih čeka patnja velika.*¹⁴

10 El-Mā'ide, 14.

11 U izvorniku je upotrijebljena riječ *hazz* koja znači „dio“, ali znači i „sreća, zadovoljstvo, napredak, blagostanje“. Ovaj izraz se u Kur'anu upotrebljava sedam puta i uvijek su ta dva smisla u njemu korespondentna. Tako, npr. isti ovaj izraz se upotrebljava i u 79. ajetu sure El-Kasas gdje stari Jevreji, zavidljivi bogatstvom i sjajem bogataša Karuna, za nj govore da je „veoma sretan“ - *innehū le zū hazzin 'azim*. Korkut ga u gornjem, predmetnom ajetu, prevodi kao „dobar dio“ tj. velik dio.

12 V. <http://quran.ksu.edu.sa>, rubrika: Tefsir.

13 El-En'ām, 159.

14 Alu 'Imrān, 105.

Nažalost, stvarnost muslimana današnjice pokazuje da su se i oni oglušili o riječi svoga Gospodara, da su *zaboravili dio onoga čime su bili opominjani* - baš kao i njihovi prethodnici kršćani. Nakon što su dobili Objavu *u kojoj je slava njihova*,¹⁵ koja sadrži sve pretpostavke za pravilno uređenje individualnog i društvenog života, u kojoj su regulirani odnosi prema Bogu, rodbini, drugim muslimanima, drugim ljudima i vjerskim sljedbama, oni su dio toga zaboravili i svoju vjeru pocijepali na razne frakcije, sekte, ideologije i izazvali mržnju jednih prema drugim - kur'anski rečeno: *razišli se nakon što im je došlo znanje*. Kako god su kršćani pocijepali svoju vjeru i time izazvali međusobnu mržnju i neprijateljstvo, isti rezultat su dobili i muslimani cijepajući svoju vjeru.

Jedan od puteva koji vode u „podjele na stranke“ svakako je i insistiranje pojedinih ljudi kod nas, naročito nakon pogroma 1992-1995, da se promijeni ustaljeni način obavljanja namaza - da se nakon pola milenija klanjanja na jedan, počne klanjati na drugi način - zastupljen u nekim muslimanskim sredinama daleko od naše zemlje. Iako je riječ o sitnim, uglavnom tehničkim detaljima koji ni na koji način ne utječu na vrijednost samog namaza, ni na kvalitet života, insistiranje na mijenjanju nečeg ispravnog za nešto drugo, što također može biti ispravno, nije inteligentno ni primjereno našim okolnostima i potrebama. Iznova aktelizirati sporna pitanja oko kojih ne postoji muslimanski konsenzus i oko kojih su se koplja lomila nekada davno a koja su apsolvirana prije 1.300 godina i to u vremenu bremenitom teškim izazovima, lišeno je mudrosti. Naprotiv, znak je sterilnosti duha i površnosti pristupa. Od toga nema nikakve koristi, to predstavlja gubitak vremena i energije, a šteta može biti velika, naročito u budućnosti.

Dovoljno je, naime, to što dosadašnji način obavljanja namaza na ovim prostorima ima dodatnu poveznicu sa samim Poslanikom, a.s., na šta možemo biti sasvim ponosni. Naime, on je najavio da će Konstantinopolj - Istanbul osvojiti divna vojska koju će voditi divan vojskovođa.¹⁶

¹⁵ V. El-Enbija', 10.

¹⁶ Hadis glasi ovako: „Sasvim sigurno će i Konstantinopolj biti osvojen. To će učiniti vojska koju će voditi divan zapovjednik a divna će biti i sama vojska!“ Hadis bilježi Ahmed, ali i neki drugi autori. Dvojica klasičnih autoriteta: Hâkim i Zehebi ga ocjenjuju vjerodostojnim - *sahih* a dvojica naših savremenika:

Isti taj vojskovođa i ta divna vojska desetak godina nakon osvojenja Istanbula osvojili su i Bosnu i druge krajeve okruženja. Mi smo od njih primili islam i već razvijenu muslimansku tradiciju - a s tim i način obavljanja namaza. Taj način smo sačuvali kroz sva ova stoljeća i danas ga obavljamo na isti način kako su ga obavljali i oni - što potvrđuju i knjige koje su ostale iza njih a od kojih su nam neke i danas dostupne. Da je, dakle, u tom načinu klanjanja bilo ičega spornog, pogrešnog, Poslanik, a.s., se, nesumnjivo, ne bi izrazio onako pohvalno o tom vojskovođi i toj vojsci. Naprotiv, ukazao bi na njihovu pogrešnost.

Odgovornost vjerskih učenjaka

Na svu sreću, zadnje izdanje Božije Objave je sačuvano u izvornoj verziji zahvaljujući Božijem obećanju da će - za razliku od svih ranijih izdanja - *On bdjeti nad njim, da ga neće prepustiti ljudskoj (ne)brizi*.¹⁷ Zahvaljujući tome muslimani će to moći prevazići, ali samo vraćajući se na izvor i potencirajući ono što je svima zajedničko a to je Kur'an. To je prioritetni zadatak učenjaka u narednom periodu. Ujedno, to je i prva pretpostavka općemuslimanskog oporavka, prevladavanja međusobnih konfrontacija, objedinjavanja snage i ponovnog zauzimanja izgubljene pozicije u svijetu. Samo takav pristup moći će dovesti do onog što nam je najavljeno u tradicijskim izvorima.

Naime, Muhammed, a.s., je rekao: „Vjerovjesništvo će se zadržati među vama koliko to Allah bude htio pa će ga On, kad htjedne, uzdignuti. Potom će nastupiti hilafet koji će biti na tragu poslanstva i trajat će koliko to Allah bude htio, pa će ga On, kad htjedne, uzdići. Potom će nastupiti dinastička vlast oko koje će se ljudi otimati, pa će i nju Allah uzdići. Iza nje će nastupiti despotska vlast i trajat će koliko to Allah htjedne pa će, kad htjedne, uzdići i nju. Potom će se uspostaviti vlast koja će biti na tragu poslanstva!”¹⁸

Shodno ovome hadisu¹⁹, nakon despotske vlasti koja je, manje-više, sada na sceni diljem islamskog svijeta, muslimani će ponovo uspostaviti

Albāni i Arnaut - slabim - *da'if!*

17 V. El-Hidžr, 9.

18 Hadis bilježi Imam Ahmed u svom *Musnedu*, posredstvom En-Nu'māna ibn Bešira.

19 Prvi dio hadisa je, nesporno, vjerodostojan po ocjeni stručnjaka, međutim zadnja rečenica je sporna i nalazi se samo u jednom predajnom nizu u kom se nalazi i osoba po imenu Dāvud ibn Ibrāhīm el-Vāsītī,

vlast koja će biti na tragu poslanstva - dakle, vlast koja će biti pravedna, moralna, humana i kreativna; koja će raditi u interesu ljudi i među njima širiti duh tolerancije, ljudskosti te visokih moralnih i etičkih vrijednosti i koja će muslimanskoj kulturi širom otvoriti vrata prosperiteta, a ne-muslimanima biti nada i pribježište. Prema tome, to će biti autentično islamska, uspješna i atraktivna vlast, jer „i zadnje generacije muslimana moći će biti uspješne samo na onome na čemu su uspješne bile i prve generacije“.

U islamskoj literaturi navodi se naredba pravednog halife Omera ibn Abdulaziza namjesniku u Medini, naime, tražio je od njega da podstakne učenjake da se angažiraju, da po džamijama drže predavanja i podučavaju ljude autentičnim učenjima islama. „Neka šire vjersko znanje“, rekao mu je, „jer znanje neće propasti dok ne postane tajno!“, tj. dok se ne zatvori u uzak krug ljudi i tako postane nedostupno širem auditoriju. Tada na scenu stupaju nedostojni, neuki i neodgojeni ljudi i društvena stvarnost poprima neka sasvim druga obilježja.

مصطفى برياتشا

المعاداة وقلة التسامح ما بين المسلمين

تتناول المقالة ما يجري حاليا من المجابهة والمعاداة بين المسلمين في بعض أنحاء العالم. ومما يشار إليه في المقالة كذلك الوضعية السيئة العامة للأقطار المسلمة والتوتر الداخلي المتصاعد فيها. وحاول المؤلف الإجابة عن سؤال يطرح نفسه بنفسه وهو ما السبب الأساسي لهذه الحالة والتي في بعض نواحيها معاكسة بالتمام لما يدعو إليه الإسلام.

Mustafa Prljaca

Inter-Muslim Intolerance and Hostility

Summary

The paper discusses current inter-Muslim confrontations in some parts of the world. It points to the inferior position of Muslim countries in general, to the internal tension within them, which has also escalated. The author answers the self-imposed question: what is the root cause of such conditions, which in some respects is exactly the opposite of what Islam dictates.

o kojem hadiski stručnjaci imaju različita mišljenja. Smisao ovog hadisa, pak, osnažuje drugi hadis u kojem Poslanik, a.s., kaže: „Moj ummet je poput kiše - ne zna se da li joj je bolji početak ili kraj!“ Ovaj hadis bilježe: Ahmed, Ebu Dāvud, Tirmizi, Ed-Dārekutni, El-Bezzār i dr., posredstvom Enesa ibn Mālīka, Ammāra ibn Jāsira ili Amra ibn el-Āsa i stručnjaci se i o njemu izražavaju različito.

Analiza mektebske nastave na teritoriji Sjeverne Amerike mektebska 2019/20 .God.

Muriz Mešić

muriz.mesic@gmail.com

ured za vjerske poslove islamske zajednice bošnjaka sjeverne amerike

Sažetak

U ovoj analizi date su osnovne informacije o tehničkim uvjetima u kojima se odvija mektebska nastava (broj učionica, broj dana u kojima se održava mektebska nastava, broj angažiranih vjeroučitelja itd.) ali i informacije o nekim dodatnim aktivnostima u džematima (večernja nastava, bosanske dopunske škole itd.) koje se mogu pozitivno ili negativno odražavati na nastavni proces i gdje Islamska zajednica može pomoći u osiguravanju kvalitetnijih uvjeta u organiziranju edukativnih programa.

Cilj ovog istraživanja je da odgovori na neka vrlo značajna pitanja poput: koliko učenika imamo u mektebima na teritoriji Sjeverne Amerike, koliko je vjeroučitelja angažirano u nastavnom procesu, koji udžbenici se koriste u nastavi, na kojem jeziku se odvija nastava, koliko su ostale aktivnosti procentualno zastupljene u džematima u odnosu na mektebsku pouku, kakve uvjete osiguravaju džemati svojim polaznicima mekteba itd.

Ključne riječi: Sjeverna Amerika, džemat, mekteb, nastava, uvjeti.

Uvod

Povodom početka nove mektebske 2019/20. godine, Ured za vjerske poslove Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike (IZBSA) proveo je istraživanje među svojim džematima na teritoriji Sjeverne Amerike s ciljem da se napravi osnovni uvid u stvarno stanje i ambijent u kojem djeluju i rade naši mektebi.

U ovoj prvoj analizi mektebske nastave ovakve vrste na područja Sjeverne Amerike učestvovalo je 35 džemata, iz sva četiri medžlisa (Northeast, South, Midwest i West) - od Hartforda na istoku do San Josea na zapadu, od Toronta na sjeveru do Tampa Bay-a na jugu. Dakle, istraživanje je provedeno u džematima u Sjedinjenim Američkim Državama i u Kanadi. Dobijeni su jako zanimljivi rezultati vrijedni detaljnog analiziranja i proučavanja.

Rezultati istraživanja

Kao što smo kazali u uvodu, u analizi mektebske nastave na teritoriji IZBSA učestvovala su 35 džemata od ukupno 60 džemata članova IZBSA. Prema tome, ovo istraživanje uključilo je skoro 60% džemata IZBSA, što ga statistički gledano čini relevantnim imajući u vidu da obuhvata veći broj ispitanika. Uostalom, jedini je i prvi ovakve vrste pa ćemo se, za početak, zadovoljiti tom činjenicom.

U navedenih 35 džemata 10,094 familije su formalno članovi Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike. Procentualno Bošnjaci su velika većina u ovim džematima - u 25 džemata 100% članova su Bošnjaci, dok se članstvo Bošnjaka u ostalih 10 džemata kreće iznad 80%, uz poneki izuzetak. Većina džemata (45%) nastavu obavlja oba dana vikenda, drugi dio njih (35%) nastavu obavlja tokom jednog dana vikenda, dok manji broj džemata (20%) nastavu održava tri i više dana u sedmici.

Slika 1 Dani u mektebu

U većem broju džemata nastava se odvija na oba jezika, tj. i na bosanskom i na engleskom (u oko 75% džemata), u 15% džemata nastava se odvija isključivo na bosanskom, dok svega 10% džemata insistira na realizaciji nastavnog gradiva isključivo na engleskom jeziku.

Slika 2 Jezik u nastavi

Ovo istraživanje donijelo nam je još jedan vrlo zanimljiv podatak - 45% imama je starosti od 30-40 godina, 40% imama je starosti od 40-50 godina, dok je mlađih od 30 i starijih od 50 godina svega 15%. Dakle, možemo primijetiti da je riječ o mlađoj generaciji obrazovanih imama.

U narednoj analazi, posvetit ćemo se detaljnijem istraživanju stepena obrazovanja naših imama s teritorije Sjeverne Amerike, među kojima ima doktora nauka, magistara religijskih studija, svršenika islamskih fakulteta itd.

Na osnovu ovog istraživanja po prvi put smo dobili informaciju koliko učenika pohađa mektebsku nastavu u našim džematima na teritoriji Sjeverne Amerike. Iako nepotpuna, jer nisu obuhvaćeni svi džemati, ipak je značajno kazati da nastavu u mektebskoj 2019/20. godini u spomenutih 35 džemata pohađa 3150 učenika - 90 učenika po džematu. U samo četiri džemata upisanih je preko 200 učenika - što čini 11,43% od ukupnog broja džemata, trinaest džemata (37,14%) imaju između 50 i 100 učenika. Također, u sedam džemata upisanih je između 100 do 200 učenika - što čini 20%, dok je u deset džemata upisano ispod 50 polaznika mektebske nastave - što je 28,57% od ukupnog broja džemata.

Uvjeti u kojima se obavlja mektebska nastava su važan dio mektebskog sadržaja. Posljednjih godina bilježi se značajno poboljšanje u pogledu infrastrukturnih mogućnosti u našim džematima na teritoriji Sjeverne Amerike. Mnogi džemati se nalaze u projektima nadogradnje, proširenja ili kupovine objekata za potrebe upražnjavanja svih vjerskih, edukativnih i kulturnih aktivnosti - što ranijih godina nije bio slučaj. Tako svega tri džemata nastavu održavaju u džamiji, dok 30% džemata imaju u ponudi četiri i više učionica za potrebe mektebske nastave. Većina džemata (60%) imaju po jednu ili dvije učionice u kojima realiziraju mektebsku nastavu, pored džamijskog prostora. Ovaj aspekt bi se mogao dodatno istražiti u narednim godinama i putem dobivenih rezultata utjecati na džemate kao najznačajnije bosanskohercegovačke neprofitne odgojno-obrazovne organizacije na teritoriji Sjeverne Amerike da poboljšaju uvjete za rad sa djecom i mladima.

Slika 3 Učionice za nastavu

Veliki problem s kojim se suočavaju džemati u dijaspori jesu udžbenici koji se koriste u mektskoj nastavi, odnosno njihov nedostatak. Preko 75% džemata u mektskoj nastavi koristi udžbenik Maktabiya Bosnian-English, 15% džemata koristi različite udžbenike - Ilmihal, Ta'limu-l-islam, vlastite skripte u radu sa djecom, dok 10% vjeroučitelja koriste izdanja na engleskom jeziku čiji su autori uglavnom američki muslimani, indijsko-pakistanskog porijekla (Iqra' Books, Weekend Learning Series – Islamic Studies).

Vrlo zanimljivo je i to što skoro 60% džemata nudi svojim polaznicima mekteba ili odraslim članovima džemata neku vrstu večernjih časova. Imajući u vidu američki način života u kojima su vikendi zauzeti sportskim i drugim edukativnim sadržajima, ne čudi da su večernje aktivnosti tokom radnih dana u sedmici odlična prilika da se nadoknadi propušteno ili prilika onima koji žele naučiti nešto više. U 30% džemata djeluje neka vrsta bosanskih dopunskih škola, dok u svega 10% nema nikakvih dodatnih aktivnosti.

Slika 4 Dodatne nastavne aktivnosti

I na kraju treba kazati da u navedenih 35 džemata mektebsku nastavu izvršava i vodi 105 vjeroučitelja, uključujući imame, a oko 70% su volonteri, aktivisti iz džemata, koji pomažu u realizaciji mektebske nastave. Veliki broj volontera nema islamsko obrazovanje (završenu medresu ili islamski fakultet), ali pomažu u mektebskom radu i svojim volontiranjem doprinose poboljšanju mektebskih sadržaja. I u tom pogledu Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike mogla bi ponuditi programe i treninge pa pomoći ovim volonterima - vjeroučiteljima da usavrše svoje odgojno-obrazovne vještine. Naravno, ovo je prilika i da pozovemo džemate da aktivnije ulažu u razvoj svojih mekteba i drugih edukativnih sadržaja jer je to polazište za rad svih neprofitnih vjerskoedukativnih organizacija.

Zaključak

Budući da je ovo prva analiza našeg stanja u pogledu mektebske nastave, bit će zanimljivo u narednim godinama pratiti kako će se stanje mijenjati, u kojem smjeru i u kojoj mjeri. U svakom slučaju, neki rezultati do kojih smo došli jako su pozitivni, ima, svakako, i onih s kojima baš nismo zadovoljni. Plan je da se ova analiza u narednim godinama razvija i da obuhvati informacije koje ovaj puta nismo obuhvatili, a za to će nam ponovo trebati podrška naših džemata, predsjednika džematskih odbora

te imama i vjeroučitelja u našim mektebima. Svima njima se ovom prilikom zahvaljujemo, posebno muftiji dr. Sabahudin-ef. Ćemanu za podršku u realizaciji ovog projekta.

Ovo istraživanje i analiza koju smo sačinili ima za cilj da odgovori na neka vrlo značajna pitanja, naprimjer, koliko učenika ima u mektebima na teritoriji Sjeverne Amerike, koliko je vjeroučitelja angažirano u nastavnom procesu, koji se udžbenici koriste u nastavi, na kojem jeziku se odvija nastava, kojim danima, koliko su ostale aktivnosti procentualno zastupljene u džematima u odnosu na mektebsku pouku, kakve uvjete osiguravaju džemati svojim polaznicima mekteba itd. No, ovo istraživanje treba poslužiti džematima pri Islamskoj zajednici Bošnjaka Sjeverne Amerike i krovnoj organizaciji da identificira probleme, sačini analizu i ponudi programe koji mogu pomoći da se određeni aspekti poboljšaju i unaprijede. Bit će nam drago sagledati naše stanje u pogledu mektebskog obrazovanja već naredne mektebske godine, ako Bog da.

موريز مشيتش

تحليل الدراسة في الكتاتيب في أراضي أمريكا الشمالية - السنة الدراسية ٢٠١٩/٢٠٢٠م

يعطي هذا التحليل معلومات أساسية عن الظروف التي تجري فيها الدراسة في الكتاتيب في أراضي أمريكا الشمالية مع ذكر العدد لغرف التدريس والأيام التي تقام فيها الدراسة والمدرسين المستخدمين فيها إضافة إلى المعلومات الخاصة بغير ذلك مما تجري من النشاطات في الجماعات من أمثال الدراسة المسائية والدراسات البوسنية الإضافية وغيرها. والغرض من هذا البحث هو محاولة الإجابة عن بعض الأسئلة الهامة من أمثال: كم عدد طلابنا في كتاتيب أمريكا الشمالية، ثم كم عدد المعلمين المستخدمين في عملية التعليم، وما هي الكتب الدراسية التي تستعمل فيها، وما هي اللغة التي تجري بها التعليم، وما هي الدرجة التي تبلغها ممارسة باقي النشاطات نسبة إلى التعليم الديني في الكتاتيب، وما هي الأسباب والظروف التي تمهدها الهيئات الإدارية في الجماعات للملتحقين بالدراسة وغيرها.

Muriz Mesic

Analysis of Maktab Classes in the Territory of North America, 2019/20 Maktab Year

Summary

This analysis provides basic information on the technical conditions in which the maktab classes are held (number of classrooms, number of days in which the maktab classes are held, the number of instructors engaged, etc.), as well as information on some additional activities in jama'ats (evening classes, Bosnian supplementary schools, etc.) The aim of this research is to answer some very important questions such as: how many students we have in maktabs in the territory of North America, how many

teachers are engaged in the teaching process, what textbooks are used in teaching, in what language are the classes taking place, in what proportion (percentage) the other activities are represented in the jama'ats in relation to the maktab classes and what conditions do they provide for their maktab students, etc.

Zaboravljeni vojni muftija povodom stogodišnjice imenovanja hafiza Abduselam- ef. Džumhura za vojnog muftiju

Muhamed Okić

stručni savjetnik vojnog muftije
muhamedokic@gmail.com

Uvod

Bosna i Hercegovina je zemlja u kojoj su živjele i djelovale ili pak iz nje potekle, mnoge ugledne i značajne ličnosti. I dok su nam o jednima dostupne brojne informacije, bilo kroz njihova djela ili djela autora koji su o njima pisali, tako o drugima malo, skoro nikako ne znamo. Abduselam Džumhur zasigurno spada u ovu drugu kategoriju. Ovaj ugledni Konjičanin, otac poznatijeg Zulfikara Zuke Džumhura, svojevremeno je obnašao funkciju vojnog muftije u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Kroz ovaj rad namjera nam je da, bar ukratko, rasvijetlimo lik i djelo ovog nekada značajnog čovjeka, kao i da podsjetimo na činjenicu da je i prije tačno stotinu godinu, u državi/kraljevini i vojsci kakva je bila, postojala funkcija i pozicija vojnog muftije kao i neki oblici vjerskog života u vojnom sistemu.

S obzirom na vrijeme u kojem je živio i djelovao Abduselam Džumhur, kao i na to da je u dobroj mjeri ostao u sjeni svog daleko poznatijeg sina,

dostupne informacije o njemu su šture, često nepotpune, pa i netačne. Zato smo neke informacije morali provjeravati kroz više izvora te kroz terensko istraživanje doći do valjanih i tačnih podataka.

Arhivski fondovi, kao primarni izvori koji se trebaju konsultirati radi utvrđivanja realnog stanja lišenog subjektivnog mišljenja, mnogo su nam pomogli u dolasku do važnih podataka za naš rad. Zato, svoju zahvalnost dugujemo sljedećim ljudima: vojnom muftiji, Hadis-efendiji Pašaliću, Edinu Čajiću, majoru Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, Jasminki Džumhur, penzionisanoj stručnoj saradnici za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa u općini Konjic, sa kojom smo obavili intervju, Muhamedu Krnjiću, uposleniku u Zavičajnom muzeju u Konjicu, dr. Jusufu Muliću, koji nam je pružio vrijedne informacije o Abduselamu Džumhuru, Mustafa-efendiji Jusufspahiću, glavnom imam u vojske Republike Srbije, koji nam je određenu arhivsku građu iz Arhiva Kraljevine Jugoslavije učinio dostupnom, te ljubaznom osoblju Gazi Husrev-begove bibiloteke u Sarajevu od kojih smo također dobili na raspolaganje određene dokumente. Svi oni pružili su nam podršku i omogućili pristup značajnim informacijama i podacima koje ćemo izložiti u ovom radu.

Vojni muftija Abduselam Džumhur

Abduselam Džumhur rođen je u uglednoj alimskoj porodici 1885. godine u Konjicu. U svom rodnom mjestu završio je nižu medresu Junuz-age Prohe, u kojoj je položio hifz i ponio časnu titulu hafiza Kur'ana. Prije njega, u ovom lijepom hercegovačkom gradiću, titulom hafiza Kur'ana okitila su se još tri Džumhura, što svakako govori o sklonosti i predanosti ove porodice učenju i proučavanju Kur'ana. Hafiz Zulfikar, njegov otac, po kome je vjerovatno i Zuko¹ dobio ime, hafiz Abdurahman, brat Abduselamov, i hafiz Smail. Za prvog stoji da je jedno vrijeme bio muderris medrese u Konjicu² i vekil Gazi Husrev-begove džamije u Sarajevu, a

1 Prema informacijama Jasminke Džumhur, mlađi sin Abduselama, Džemal, ubijen je od strane ustaša u Jasenovcu 1945. godine, imao je tek 18 godina.

2 Među biografskim podacima našeg poznatog alima Sejfullah-efendije Prohe naći ćemo i onaj da je početna znanja između ostalih sticao pred hafizom Zulfikar-efendijom Džumhurom. U svojoj autobiografiji on je za hafiza Zulfikara kazao da je bio muallim „kojemu nije bilo ravnog u njegovom vremenu

umro je u Mekki 1982. ili 1984. godine tokom obavljanja hadža. Brat Abdurahman kao dječak je postao hafiz a umro je veoma mlad, u 18. godini života.³

Nakon završene niže medrese u Konjicu, Abduselam je svoje školovanje nastavio u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, koju je uspješno završio. Po završetku medrese, postavljen je za imama Tekijske džamije u Konjicu a nakon toga je obavio hadž. Po izbijanju Prvog svjetskog rata 1914. godine, Abduselam postaje prepoznatljiv po svojim nacionalističkim stavovima pa je od strane austrougarskih vlasti bio proganjan i hapšen. Austrougarske vlasti su ga, zajedno s najistaknutijim bosanskohercegovačkim srpskim nacionalistima internirale u koncentracioni logor Arad u Mađarskoj, danas Rumunija, gdje je preležao velike boginje.

Jedna grupa logoraša nekim je do danas neutvrđenim putem uspjela iz logora pobjeći i dospjeti na grčki otok Krf, gdje se nalazila glavina srpske vojske i srpski dvor. Tu se Abduselam sprijateljio s princom Aleksandrom, budućim kraljem Aleksandrom I. Kad je rat završen, ujedinjenjem države Slovenaca, Hrvata i Srba s Kraljevinom Srbijom - u čijem su sastavu bile Makedonija kao Južna Srbija i likvidirana Kraljevina Crna Gora - u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine, Aleksandar je postao službeni regent, jer mu je otac Kralj Petar I još bio živ, a Abduselama je postavio za gradonačelnika Konjica. Ovu dužnost Abduselam je obavljao do 20. oktobra 1920. godine, kada odlazi u Beograd gdje radi kao imam Bajrakli-džamije,⁴ da bi ga potom ukazom regent Aleksandar I postavio za vrhovnog starješinu - vojnog muftiju vojske Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

u pobožnosti i asketizmu". Više vidi: Tinjak Fatima i Omerdić Muharem, *Sejfullah Proho - hercegovački biser*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2009., str. 5-21.

3 Bajić Esad, *Monografija Medžlisa IZ-e Konjic*, Sabah print, Konjic, 1999., str. 65.

4 Vrijedno je spomenuti da je iz ove porodice također Abdulah Hadžić, jedan od bližih srodnika muftije Abduselama, bio imam Čokadži hadži Alijine džamije, poznatije kao Bajrakli-džamija u Beogradu, koja je u vrijeme austrijske okupacije 1717-39. bila pretvorena u katoličku katedralu. Vidi više: Divna Đurić-Zamalo, *Džamije u užoj Srbiji iz XIV-XIX vijeka* u: *Gradska kultura na Balkanu (XV-XIX vijek)*, Beograd, 1984., str. 331-375. i Nisvet Džanko, http://www.camo.ch/zuko_dodatak.htm - pregledano 25. februara 2019. god.

Slika 1. Dekret o imenovanju hafiza Abduselam-ef. Džumhura za vrhovnog starješinu/vojnog muftiju Vojske Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1920. god.

Slika 2. Vojni muftija hafiz Abduselam-ef. Džumhur

Za svoj rad i doprinos u vojsci Kraljevine SHS, muftija Abduselam-efendija Džumhur nagrađen je 19. decembra 1923. od strane Aleksandra I, tada Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca, tako što je u vojničkoj strukturi i činovanju dobio unapređenje i sa pozicije *vojnika sveštenika 1. klase* postavljen za *višeg vojnog sveštenika 1. klase*.

Slika 3. Dekret o postavljenju muftije Abduselam-ef. Džumhura za Višeg vojnog sveštenika 1. klase

U Beogradu je Abduselam sa suprugom Vasvijom (1900-1978) rođenom Tufo, a ne Rufo kako piše na Wikipediji, i sinovima Zulfikarom Zukom (1920-1989) i Džemalom živio u Vasinoj ulici u peterosobnom stanu, kojeg je nakon njegove smrti naslijedio sin Zuko, a poslije njega Zukina kćerka Donizada Džumhur-Miletić.

Slika 4. S desne strane: Abduselam Džumhur, vojni muftija, Muhamed Hadžić, Abdulah Hadžić, imam Bajrakli džamije u Beogradu, Zulfikar Zuko Džumhur u krilu Abdulahovom, Vasvija sa Džemalom u naručju

Dužnost glavnog imama ili vojnog muftije, Abduselam Džumhur je obavljao do penzionisanja 1933. - iste godine je umro na Vojnomedicinskoj akademiji u Beogradu, nakon kraće bolesti.⁵ Po vlastitoj želji, posmrtni ostaci preneseni su u Konjic, gdje mu je i klanjana dženaza-namaz.⁶ Ukopan je u mezarju Musala⁷, gdje su također ukopani i njegov

5 Muftiju Džumhura na ovom položaju naslijedio je Husejn-ef. Talić, koji je ovu dužnost vršio do početka Drugog svjetskog rata. Više vidijeti: Zufer Bešlić, „Merhum hadži Husejn ef. Talić (1878.-14. II 1966.)“, *Glasnik VIS-a*, XXIX/1966, br.7-8, str. 362-364.

6 Baš kao i sin Zuko koji je umro u Herceg-Novom a ukopan u Konjicu, pored svoga oca.

7 Musala je inače prostor koji označava mjesto na kojem se vrši obred namaza - pretpostavlja se da naziv

brat Abdurahman, te, sa desne strane, supruga Vasvija i sin Zulfikar. Bio je jedini konjički musliman kojem je dotada podignut spomenik sa bijelim kamenim nišanima ispod kojih je ćirilicom ostalo zapisano: „Ovde počiva rob Božji hafiz Abduselam Džumhur, sin hafiz Zulfikara, vojni muftija, rođen 1885, umro 1933. godine, koji je svoj život posvetio za dobro naroda i otadžbine. Neka Svemogući podari njegovoj plemenitoj duši mir i rajsko naselje.“

Slika 5. Dženaza vojnog muftije Abduselam-ef. Džumhura, Konjic, Musala, 1933. god

Slika 6. Spomenik sa bijelim nišanima vojnog muftije Abduselam-ef. Džumhura

Mnoge informacije do kojih smo došli o muftiji Abduselamu bile su uglavnom vezane za biografske podatke i tekstove o Zuki Džumhuru, mada je Zuko tokom svog života, prema Jasminki Džumhur, dugogodišnjoj Zukinoj prijateljici, rijetko spominjao svoga oca. Vjerovatno zato što je muftija Abduselam umro kada je Zuko imao samo 13 godina. I u njihovoj porodičnoj kući u Konjicu, koja datira iz 19. stoljeća i u kojoj se još uvijek nalazi originalni namještaj, nećemo naći značajnije informacije o muftiji Abduselamu, tek poneku fotografiju.

za ovaj prostor datira još od Osmanlija. Za vrijeme SFR Jugoslavije ovaj prostor bit će rezerviran za partizansko groblje. Danas se na Musali, pored partizanskog groblja, nalazi muslimansko, katoličko i ateističko groblje. Interesantno je da je baš ovaj naziv izabran za ova groblja - što bi se u nekom smislu moglo čitati i kao svojevremeno tendenciozno gušenje i potiranje muslimanske tradicije na ovom prostoru.

Slika 7. Dvorište porodične kuće Džumhur u Konjicu

Slika 8. Porodična kuća Džumhur, radna soba

Slika 9. Porodična kuća Džumhur, dnevna soba

Postavljenja i status vojnih imama u vojsci Kraljevine SHS

U jednom od dokumenta u arhivi Gazi Husrev-begove biblioteke pronašli smo dopis Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva iz Konjica iz 1915. godine, upućen Visokom Ulema-medžlisu u Sarajevu sa zahtjevom da se riješi pitanje imama u vojsci. U zahtjevu je primarno spomenut problem vezan za ukop vojnika muslimana. Do koje mjere je problem bio izražen govori i detalj da je u nedostatku imama nekom od vojnika muslimana na džezazi nošeno raspelo. Također, ovo povjerenstvo predlaže da se za ove poslove imenuje Mustafa H. Husejnović, koji inače služi na Györu u Mađarskoj u 4. bosankohercegovačkoj regimenti, a koji je pohađao medresu u Konjicu od 1906. do 1913. Ulema-medžlis promptno reagira na ovaj zahtjev i reisu-l-ulemi, tada Džemaludin-ef. Čauševiću, predlaže da se uz Mustafu H. Husejnovića i hafiz Abduselam-ef. Džumhur imenuju za vojnog imama.

Potvrdu o imenovanju Abduselam-ef. Džumhura za vojnog imama, odnosno vojnog muftije u vojsci Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kako smo ranije spomenuli, našli smo i u dokumentima Arhiva Jugoslavije. Naime, Muslimanskom odeljenju Ministarstva vera, Opšte odeljenje Ministarstva vera Kraljevine SHS uputilo je 5. novembra 1920. obavještenje

da je Ministarstvo vojno i mornarice svojim aktom od 29. oktobra 1920. (Pov. F. A. Br. 12076) dostavilo Ministarstvu vera da je nasljednik prijestolja svojim ukazom od 20. oktobra 1920. „blagoizvolio postaviti za stalne vojne sveštenike“: hafiza Abduselama Džumhura, Saliha Sarića, Aliju Kapidžića, imama u Bileći, Mehmeda Hašimića, imama u Šapcu, Muhameda Hasanbegovića, mualima u Bileći, Abdula Mehmedovića, honorarnog imama u Gradačcu, Huseina Jahića, imama u Tuzli, hafiza Mehmeda Ahmetaševića, imama u Banjoj Luci, Muhameda Rebeca, vjeroučitelja u Mostaru, te hafiza Derviš-Ćatovića, imama u Trebinju. U ovom dopisu od Muslimanskog odeljenja Ministarstva vera traži se „da se ovi sveštenici odmah razreše od svojih dosadašnjih dužnosti i upute na svoje vojničke dužnosti“.⁸

Iz Ministarstva vera 8. novembra 1920. upućeno je obavještenje reisu-l-ulemi u Sarajevu o tome da je nasljednik prijestolja svojim ukazom postavio za stalne vojne sveštenike - imena gore navedena, i od njega se traži da spomenute imame obavijesti o tome da isti daju ostavku na dosadašnje dužnosti i da se upute u svoje komande. Nažalost, dokument o tome da su ova postavljenja došla kao prijedlog reisu-l-uleme nismo pronašli. Međutim, pitanje je da li su uopće ovi imami postavljeni na prijedlog reisu-l-uleme imajući u vidu kakav je status Islamska zajednica u tom periodu imala a koji je, na neki način, svoju kulminaciju doživio podnošenjem ostavke reisu-l-uleme Džemaludin-ef. Čauševića nakon uvođenja šestojanuarske diktature kralja Aleksandara Karađorđevića. Kako je poznato, uvođenjem Zakona o Islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije 1930. godine ukinut je Statut za autonomnu upravu islamskih vjerskih i vakufsko-mearifskih poslova u BiH a njime je, između ostalog, predviđeno da će reisu-l-ulemu, članove Ulema-medžlisa u Sarajevu i Skoplju i sve muftije, postavljati kralj ukazom a sve vjerske i vakufsko-mearifске poslove propisivati ministar pravde.⁹

8 Br. 477, Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo vera, 69, f. 158.

9 Enes Durmišević, *Džemaludin Čaušević i pravni položaj reis-ul-uleme od 1918. do 1930. u: Reis Džemaludin Čaušević - prosvijetitelj i reformator*, dio 1., priredili Enes Karić i Mujo Demirović, „Ljiljan“, Sarajevo, 2002., str. 143-145. Također, *Zakonom o Islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije od 31.01.1930. godine*, propisano je da će vojne imame, na prijedlog Ulema-medžlisa, postavljati ministar vojske i mornarice. Tako je bilo do 1936. godine, kada je ova zakonska odredba dijelom izmijenjena, i pravo predlaganja preneseno na reisu-l-ulemu.

Za svoj rad u vojsci Kraljevine SHS imami su primali plaću i određenu vrstu naknade za neke vanredne aktivnosti. O tome nam svjedoči dokument iz 1919. gdje se imamu Drinske divizije, Mehmedu Hašimiću, na ime plate ima isplatiti po 70 dinara mjesečno, počevši od 1. juna 1919. godine, i pripadajuću dnevnicu, od 21. maja te godine, na teret vanrednog kredita. U ovom dokumentu stoji da će vojni imam Hašimić izvijesno vrijeme, dok mu se ne odredi stalno mjesto za obavljanje imamske dužnosti, živjeti u Šapcu te da će i dalje primati dnevnicu koja mu pripada prema odluci Ministarskog saveta D.O. Br. 51246/1918.¹⁰ Njemu se također stavlja u obavezu da izvrši zakletvu muslimana u vojsci koji su na službi u 26. pješadijskom puku,¹¹ na što je vojni imam Hašimić Ministarstvu vera učtivo odgovorio da je spram naređenja kojeg je dobio od naznačenog ministarstva spreman u svako doba odgovoriti zadacima koji se od njega traže.

Neke informacije o vjerskim pravima muslimana u vojsci Kraljevine SHS

Kako bismo bolje razumjeli vrijeme i prilike u kojima su muslimani živjeli u drugoj i trećoj dekadi 20. stoljeća, smatram uputnim podsjetiti se na neke događaje iz tog vremena. Ovo je, nažalost, vrijeme koje je obilježeno mnoštvom teških kušnji za Bošnjake. Siromaštvo, smanjenje biološkog tijela, slabo obrazovanje i prosvjeta - sve su obilježja koja su odražavala teško stanje duhovnog i društvenog života Bošnjaka ovog vremena. Uz sve ovo, politički pritisci i stalni ataci, posebno iz određenih krugova,¹² dovodili su u pitanje bošnjačku kulturnu i vjersku određenost. Ovakva pozicija pokrenula je velike rasprave između tradicionalne i reformistički usmjerene uleme, nastale u nastojanju da se nađu adekvatna rješenja kao moguće smjernice za izlaz iz ove situacije. Te

¹⁰ Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo vera, 69, f. 158. E. B. Br. 54678.

¹¹ Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo vera, 69, f. 158. VBr. 6132.

¹² Srbijanska štampa o Bošnjacima piše kao o „antidržavnom i nenarodnom elementu“. Više vidi: Adnan Jahić, *Hitkmet - riječ tradicionalne uleme u Bosni i Hercegovini*, BZK „Preporod“ u BiH, Općinsko društvo Tuzla, Tuzla, 2004., str. 13.

rasprave uglavnom su se svodile na dva ključna pitanja: muslimansko žensko pitanje i pitanje vakufa.¹³

Ni funkcioniranje vojske, u dijelu koji tretira vjerske slobode i prava muslimana, nije bio daleko od kazanog. Ipak, određeni oblici vjerskog života u vojsci Kraljevine SHS su postojali. U jednom od dokumenata iz 1919. godine, a koje potpisuje Vojvoda Bojović iz Vrhovne komande, u formi naređenja komandatima armijskih oblasti stoji obavještenje da veliki muslimanski praznik, Kurban-bajram, počinje 5. septembra u 6.30 sati, a završava se 8. septembra u 21 sat. U naređenju stoji da će se vojne vlasti, u mjestima gdje žive muslimani, dogovoriti sa vjerskim poglavari- ma i izvršiti uobičajeno pucanje iz topova. Za vrijeme trajanja ovog blag- dana naređuje se da se muslimani oslobode službe i gdje ima džamija upute na svečanu službu.¹⁴

Pregledniju i precizniju sliku stanja vezanog za vjerske slobode i pra- va muslimana u vojsci Kraljevine SHS pronašli smo u pismu reisu-l-ule- me Džemaludin-ef. Čauševića, kojeg je u junu 1921. uputio Ministarstvu vojske i mornarice. U njemu reis Čaušević izražava svoju zabrinutost u pogledu ugroženosti vjerskih prava muslimana u vojsci. Ministarstvo vojske i mornarice je tek nakon pola godine, krajem januara 1922. go- dine, naznačeno pismo prosljedilo Ministarstvu vera. Reis Čaušević od Ministarstva vojske i mornarice traži adekvatne odgovore i poboljšanje uslova za vjerski život muslimana.¹⁵ On podsjeća da u vojsci Kraljevine služi znatan broj vojnika islamske vjere čiji su vjerski nazori i način ži- vota različiti od drugih pripadnika te vojske. Prema informacijama sa kojima je on raspolagao, došlo je do pomanjkanja međusobnog razumi- jevanja koja su za posljedicu imala pojavu određenog nezadovoljstva i pritužbi. Zato reis, unatoč postavljenju određenog broja vojnih imama, kako smo to vidjeli ranije, traži da više vojničke formacije imaju svoje imame, posebno u onim mjestima gdje nije moguće naći honorarnog

13 Više vidi u: Adnan Jahić, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije (1918-1941)*, Zagreb, 2010.; Fikret Karčić, *Društveno-pravni aspekt islamskog modernizma*, Islamski teo- loški fakultet, Sarajevo, 1990., str. 210-237.; Denis Bećirović, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme avnojevske Jugoslavije (1945-1953)*, Zagreb-Sarajevo, 2012., str. 36-73.; Enes Karić, *Prilozi za povijest islamskog mišljenja u Bosni i Hercegovini XX stoljeća*, Knjiga 1, El-Kalem, Sarajevo, 2004., str. 227-389.

14 RBr. 787., Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo vera, 69, f. 158.

15 Arhiv Jugoslavije, br. 854 od 29. juna 1921. godine

imama, a sve u namjeri da imami u određenim oblastima imaju mogućnost češće dolaziti u dodir s vojnicima.

Drugi zahtjev je bio da se muslimanima vojnicima omogući da izvršavaju obred namaza tokom dana, da se za te potrebe obezbijede odgovarajuće prostorije te omogući vjersko kupanje. „Da se od muslimana ne traži da prisustvuju zajedničkoj molitvi pre jela“, bio je treći reisov zahtjev, „jer kod istih nema pritom molitve nego samo spomen Boga“. U okviru ovog dijela zahtjeva potcrtava se i to da se od muslimana ne traži da u ovoj i drugim prilikama skidaju kape, jer ovaj znak poštovanja nije poznat muslimanima i njegov izostanak nikako ne znači nepoštovanje prema nekom činu ili osobi. Nadalje, traži se da se muslimanima ne čestitaju svečanosti drugih vjera. U petom zahtjevu, što je veoma važno, reis Čaušević zahtijeva da je u izradi normativnih akata u vojsci potrebno da te iste akte pregledaju i stručno mišljenje daju oni koji su upućeni u islamske propise i vjersko mišljenje muslimana, te da se pri tome raznolikosti u vojsci uzmu u obzir. U završnom, šestom zahtjevu, ukazuje se na važnost prisustva vojnog imama u smrtnim slučajevima, njegovom tumačenju islamskih propisa vezanih za ovakve slučajeve i omogućavanju učešća dovoljnog broja muslimana u džezazi.

Nakon što je Ministarstvo vojske i mornarice predalo ovo pismo Ministarstvu vera, od ovog Ministarstva je zatraženo da se reisu-l-ulemi dostavi odgovor da su sva pitanja koja se ističu u njegovom pismu sporazumno s Ministarstvom vera već regulisana i da su zato izdata potrebna naređenja. A potom se kurtoazno napominje: „Ali ako se ima uverenje i pozitivnih dokaza da se negde protivno ovome radilo, potrebno je da Reis-ul-Ulema takve slučajeve navede i dostavi pa će se učiniti odmah što treba da se takvim pojavama na put stane.“ Ovaj odgovor reisu-l-ulemi Čauševiću Ministarstvo vera poslalo je 16. februara 1922. godine.

Ono što je interesantno primijetiti jeste to da se u ovoj komunikaciji vojni muftija Džumhur nigdje ne spominje, iako je za vojnog muftiju imenovan skoro godinu dana prije ovog pisma reisa Čauševića Ministarstvu vojske i mornarice. Komunikacija između reisa Čauševića i Ministarstva vojske i mornarice je, kako smo primijetili, direktna, bez posrednika, što još jednom naslućuje i nameće pitanje: Da li je vojni muftija

hafiz Abduselam-ef. Džumhur postavljen na ovu poziciju na prijedlog ili uz znanje reisa Čauševića? Uz ovo idu i sljedeća pitanja: Kakva je i da li je uopće komunikacije između vojnog muftije i reisu-l-uleme postojalo po pitanju uređenja vjerskih sloboda i prava u vojsci Kraljevine SHS, i da li je ona bila na principu podređeni-nadređeni?¹⁶ Ova, kao i neka druga pitanja, svakako treba dodatno razmotriti uvažavajući kontekst u kojem su muslimani Bošnjaci živjeli i njihovu namjeru afirmiranja vlastitog identiteta na najbolji način u datim prilikama.

Zaključak

Abduselam Džumhur jedan je od izdanaka poznate porodice Džumhur u Konjicu. Nakon što je stekao određena znanja kroz medresu u Konjicu a potom i u Sarajevu, položio je hifz i bavio se imamskim poslom u svom rodnom kraju. Zbog svojih nacionalističkih izjava i proklamacija bio je priveden u logor u Mađarskoj gdje je, bježeći iz logora, na Krfu upoznao budućeg kralja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Aleksandra I. Od tada je, pa do imenovanja hafiza Džumhura za vojnog muftiju vojske Kraljevine SHS, njihova povezanost trajala, sve do smrti vojnog muftije Džumhura 1933. godine.

U ovom radu nastojali smo da, pored biografskih podataka vojnog muftije hafiza Abduselama Džumhura, damo osvrt i na prilike koje su vladale u pogledu vjerskog života muslimana u vojsci Kraljevine SHS. Ovo je naš skroman doprinos tome i iskreno se nadamo da će ovaj rad podstaknuti neko novo istraživanje i ponuditi dodatne informacije vezane za muftiju Abduselam-ef. Džumhura, njegov rad, kao i vjersku službu u vojsci Kraljevine SHS u ovom periodu. Ono što bi se svakako moralo uraditi, i što bi bila neka vrsta obaveze, jeste to da se za ličnosti koje su dale određeni doprinos u afirmaciji kulturnih vrijednosti užeg i šireg prostora, a što je vojni muftija Abduselam-ef. Džumhur i činio,

¹⁶ Doduše, ovu vrstu komunikacije i odnosa ne nalazimo ni kod Džumhurovog prehodnika, hafiza Abdulah-efendije Kurbegovića u odnosu na reisa Čauševića. Naime, hafiz Kurbegović je od strane, tada druge vlasti, austrougarske monarhije, imenovan za vojnog muftiju 2. klase 1. novembra 1914. godine, i u njenoj vojsci, na ovoj poziciji, zadržao se sve do kraja Prvog svjetskog rata, odnosno propasti austrougarske monarhije 1918. godine. Više vidjeti: Enes Durmišević, *Imami u austro-ugarskoj vojsci u: Zbornik radova Imamska služba u vojsci*, El-Kalem i Vojno muftijstvo, 2009., str. 68-89.

uredi njegov mezar i brine o njegovom održavanju, što danas, nažalost, nije slučaj.

Sve gore spomenuto ima svoj primarni cilj, a to je čuvanje od zaborava ljudi ovog podneblja koji su u određenom vremenu ostavili svoj pečat i trag a iz kojeg, svakako, trebamo izvlačiti pouke za naše vrijeme u nastojanju da postojeće stanje i prilike činimo boljim - koliko je to moguće.

محمد أوكيتش

المفتي العسكري المنسي

يتناول المؤلف في هذه المقالة أول مفتي عسكري بشناقي وهو الحافظ عبد السلام جمهور (١٨٨٥-١٩٣٣م). وقد عينه لهذا المنصب ولي العهد الصربي ألكساندر الأول عام ١٩٢٠م وهو ابن بتار الأول والذي كان آنذاك ملكا لما سمي بمملكة الصرب والكروات والسلوفين. وهذا المفتي، والذي هو والد الأديب والرحالة البوسني المشهور زوكو جمهور، قليل الذكر في الناس لحد الآن فكاد أن ينسى اسمه. في هذه المقالة، وهي مخصصة للذكرى المئوية على تعيينه مفتيا، يتم إلقاء الضوء على شخصه وأعماله.

Muhamed Okic

Forgotten Military Mufti

Summary

The author writes in this paper about the first Bosniak military mufti – hfz. Abduselam Dzumhur (1885-1933). He was appointed to the post in 1920 by Serbian Crown Prince Alexander I, son of the then King of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenians, Peter I. A little is written about this military mufti, the father of the famous literate and travel writer Zuko Dzumhur, and he is almost forgotten. This paper, written on the occasion of the 100th anniversary of his appointment, sheds some light on his personality and work.

Kritika nekih vjerskih knjiga i objašnjenje zašto nije dopušteno na njih se oslanjati¹

Mehmed Handžić

Ove odjeljke posvećujem onim svojim prijateljima koji se bave širenjem vjere među svijetom posredstvom prosvjete, predavanja, vazova i napućivanja. Neka dragi Bog i njima i meni podari sve najljepše i na ovom i na onom svijetu. Nadam se da će oni ove odjeljke primiti draga srca i da će o njima razmisliti pomna uma. A ni sebe ja ne pravdam od greške i omaške, jer greška i omaška nužno se nahode uz ljudsku vrstu. Dakle, ono ispravno i pravilno u ovim odjeljcima od Boga Veličanstvenog je, a što je nedostatno i manjkavo to od mene je. Molim dragoga Boga da učvrsti moje pero i stamenim učini moje korake. On sve čuje, On je blizu!

Prava se vjera (islam) u prvim stoljećima naučavala usmeno od ljudi, pamtila se na stranicama srdaca, i pohranjivala u riznicama prsa. Pravu

¹ Ove, 2019. godine navršava se 75 godina od smrti jednog od naših najvećih alima u XX stoljeću - Mehmeda Handžića. Tim povodom objavljujemo prijevod jednog njegovog rada objavljenog u *Glasniku* iz 1934. na arapskom jeziku. Interesantno je da je Handžić još tada razmišljao o potrebi selekcije u ogromnoj islamskoj literaturi koja postoji diljem svijeta, a koja je vršila i vrši negativan utjecaj na muslimanske narode, udaljavajući ga od njegovih temeljnih vrela: Kur'ana i vjerodostojnog Šunneta i nanoseći im ogromnu štetu. Neka od tih djela imala su, a dijelom imaju još uvijek, snažnu zastupljenost i na našim prostorima. Objavljivanjem ovoga rada ne samo da oživljavamo uspomenu na jednog svog velikana već skrećemo i pažnju na opasnost od posezanja za djelima sumnjive vrijednosti i ispravnosti, iza kojih možda stoje još i zle namjere. Ovu raspravu Mehmeda Handžića potrebno je sagledavati u okviru njegovih tradicionalističkih opredjeljenja u islamskim naukama. Ako to imamo u vidu, jasnije ćemo shvatiti njegove poglede koje ovdje zastupa. – Uredništvo *Glasnika*.

su vjeru ljudi prenosili znajući ono spram čega treba biti oprezan i u čemu je nužno imati neupitno jamstvo. Ti su ljudi učili o vjeri samo od pouzdanih i čvrstih autoriteta, čije su znanje, vjera, pobožnost i bogobojaznost bili čuveni i poznati svima bez razlike. Nisu učili od onih ljudi u čije se znanje, pouzdanost i vjeru sumnjalo, i kod toga se nisu zaustavljali niti su se zadovoljavali time da ne uče od takvih ljudi, koji se spominju po nepouzdanosti, već su obznanjivali svijetu da taj i taj nije vrijedan da se od njega uči vjera, takvog su izvrgavali kritici i navodili mu mahane. Tu kritiku i mahane nisu navodili i nabrajali iz razloga zabranjenog ogovaranja! Činili su to samo zarad emaneta čije je izvršenje bilo obavezno ispuniti!

Tvrđi se da je Šu'beh ibn Hadždžadž bio prvi koji se upustio govoriti o učenjacima putem iznošenja dokaza o nepouzdanim i o pouzdanim ljudima i izvorima te da je tome posvetio više pažnje. Slijedio ga je Jahja ibn Se'id el-Kattan, a potom Ahmed ibn Hanbel i Jahja ibn Me'in.

Raspravljanje o ljudima s ciljem utvrđivanja njihove nepouzdanosti i pouzdanosti seže odavno i utvrđeno je još od Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, a potom i od mnogih ashaba i tabi'ina i generacija koje su uslijedile nakon njih. To je pribavilo štit Šerijatu i od njega odagnalo grešku i laž.

U predgovoru za *Sahih* Muslimov prenosi se da je Muhamed ibn Sirin kazao: „Ova nauka je vjera (ova se nauka tiče vjere), pa dobro pazite od koga uzimate/učite svoju vjeru!“

Pitali su Jahjaa ibn Se'ida: „Zar se ne bojiš da ti ovi ljudi, čije hadise zanemaruješ, budu neprijatelji kod Boga na Sudnjem danu?!“

Na ovo je Jahja ibn Se'id odgovorio: „Draže mi je da mi oni budu neprijatelji, negoli da mi neprijateljem bude Božiji Poslanik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, pa da me prekori: 'A zašto nisi odbacivao laž sa mojih hadisa?!'“

Ebu Turab en-Nahši ez-Zahid čuo je od Ahmeda ibn Hanbela kako govori o izvjesnoj nepouzdanosti (nekih znalaca) te mu kazao: „Učitelju, nemoj ogovarati ulemu!“ A Ahmed ibn Hanbel mu na to reče: „Teško ti se! Ovo (što ja rekoh) je savjet, ovo nije ogovaranje!“

Potom su se, sredinom drugog stoljeća po Hidžri, počele pisati knjige i do našeg se vremena, za perioda od hiljadu i dvije stotine godina, napisalo toliko knjiga da im samo dragi Bog znade broj! No, sa knjigama je bilo isto kao i s ljudima, ima ih slabih i dobrih, ispravnih i neispravnih, prostih i plemenitih, istinitih i neistinitih. Za tu su činjenicu znali učeni, a zanemarivali je neuki. Učeni ljudi su još od davnih vremena bili zaokupljeni problemom patvorenja u nekim knjigama, te ta djela izvrgavali kritici i svijetu to objašnjavali, e da ih takva djela ne odvedu u zabludu. Među čudnim stvarima, pred kojim zastaje pamet i zbunjuje se razbor, jeste i činjenica da mnogo nezalica vjeruje da je ono što je napisano i spomenuto u knjigama, pa ma o kakvim knjigama da se radilo, ispravno i da ga se treba držati. Što je još čudnije, neuki su se u tome natjecali, svojski se na tom putu borili, te vrijeđali one koji su im se suprotstavljali i davali im imena grješnika, razvratnika, nevjernika, nezalica i luđaka! Svoje su protivnike optuživali za raskolništvo i vjeroodstupništvo, tvrdili da žele srušiti vjeru, te iznosili druge potvore i laži.

Kako god su znalci jasno ukazivali na pouzdane ljude u vrijeme usmenog učenja/prenošenja vjere od učenih ljudi tako isto znalci trebaju ukazivati na pouzdane i nepouzdate knjige. Tako će oni biti među onima koji pošteno postupaju prema Bogu, prema Poslaniku i prema svim muslimanima. Tim će svojim postupcima pripadati broju boraca u ime vjere islama. Učeni su se ljudi, kako reko, ovim pozabavili još od davnih vremena, no o ovom predmetu nisam našao jednu zasebnu knjigu, a bilo je važno da se takva napiše i tematikom samo ovom problemu posveti, sa nabranjem svih patvorenih i kritiziranih djela. Na ovu bi se knjigu obraćao po potrebi svako čije je znanje nedostatno ili ograničeno, i saznavao bi koji su autori ispravni i čiste namjere. Tako bi o svakom autoru otklonili sumnje.

A u nerazlikovanju loših od dobrih djela imadu mnoga zla.

Među tim zlima je i to da će čovjek, koji se oslanja na neispravna djela, neizostavno pripisivati Vjerovjesniku, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, ono što Vjerovjesnik nije kazao. I tako će se ovaj čovjek (koji se oslanja na neispravna djela) naći u društvu lažaca na Božijeg Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir. A Božiji Poslanik, s.a.v.s., kazao je:

„Ko na mene namjerno slaže, neka sebi pripravi mjesto u Džehenemu!” Ovaj je hadis mutevatir, Ibn Salah tvrdi da ovaj hadis prenose šezdeset i dva druga Poslanikova. Drugi tvrde da ovaj hadis prenosi više od stotinu ljudi. U predgovoru Muslimovu *Sahihu* prenosi se predanje od Semureta ibn Džunduba i el-Mugireta ibn Šu'beta, da je ovaj kazao: „Božiji Poslanik, Bog ga blagoslovio i podario mir, kazao je: 'Ko o meni prenosi neki hadis za koji se vidi da je laž, taj čovjek je lažac!’“

Et-Tirmizi veli: „Ovaj hadis je *hasen sahih* - dobar ispravan!” Ebu Muhammed el-Džuvejni, otac Imamu-l-Haremejna, tvrdi: „Onaj ko se oslanja na laž/potvoru izgovorenu na Poslanika, s.a.v.s., taj čini nevjerstvo - *kufr* koje ga izvodi iz vjere!” Ebu Muhammeda el-Džuvejnija u ovoj *fetvi* - pravnom mišljenju slijedi jedna skupina ljudi, među kojima je Nasiruddin ibn el-Munejjir.

U zle posljedice (oslanjanja na neispravna djela spada) i to da se jasna vjera iskrivljuje lažima i mnogim mitovima i legendama. Šteta od ovoga jasna je svakom čovjeku. S ove strane uslijedila je i priča da je Zemlja na leđima kita, da je kit na rogu bika, da je bik na hridini, da je hridina na plećima/snazi nekog meleka, da je ovaj melek na tmuni a ova tmina na nečem što samo Bog uzvišeni znade! - te druge priče i legende koje su dovedene u vezu s vjerom i iskrivile njezin ugled u očima neprijatelja.

Nadalje, u zle posljedice (oslanjanja na neispravna djela spada) i to da predaje koje se nalaze samo u slabim i patvorenim knjigama odvrćaju ljude od islama. Jer, kad pametni ljudi čuju da su te priče iz islama, srca im spram islama osjete odvratnost.

Također, u zle posljedice spada i to što bavljenje ovim patvorenim djelima stoji zaprekom bavljenju ispravnim djelima. Patvorena djela odvrćaju svijet od dobra i sprečavaju da se do dobra dođe.

Imade i drugih zlih posljedica, neka Bog i mene i vas od njih zakloni!

Nadalje, ove slabe i patvorene knjige krcate su predanjima podmetnutim Božijem poslaniku Muhammedu, a.s.

A lažni hadis/lažno predanje jeste najgori od svih slabih hadisa. Nije dozvoljeno da ga u bilo kojem smislu prenosi ko god znade status takvog hadisa, osim da o njemu govori u kontekstu objašnjavanja njegove slabosti.

Ovi su se lažni hadisi uvukli u islam na različite načine i iz različitih ciljeva. Među najvažnijim načinima uvlačenja lažnih hadisa jeste da su među neprijateljima islama bili i oni koji su dokučili da je Šerijat jasan i mudar te da je vjera islam ispravna i u tome nisu našli bilo šta što bi odbijalo zdrav razum od islama. I onda su se takvi uvukli u zajednicu muslimana te spravljali i izmišljali takve hadise oprečne osjetilnom ili oprečne racionalnom, ili, pak, intuicija znalaca svjedoči da su ti hadisi slabi. Sve to (kovači lažnih hadisa) radili su spletkareći protiv islama - da bi tim lažnim hadisima uzdrnali koga god mogu.

U spomenute načine (spravljanja lažnih hadisa) spada i pretjerivanje u ljubavi, kao što su lažni hadisi o vrijednosti imama Alije, ili Mu'avije, ili Ebu Hanife, ili Šafi'ije.

A na podmetanje u hadisima odvažili su se ljudi koji su tragali za slavom/reputacijom i koji su prionuli za dobrima ovoga svijeta, pa su našli utočište u džamijama na mjestima ljudi koji su držali vazove i punili priprostem slušateljstvu uši patvorenim hadisima na Božijeg Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, jer poputbina ovih ljudi bila je bez znanja o ispravnim hadisima.

Neuki nadripobožnjaci izmišljali su hadise kojima se podstiče na dobro ili odvraća od zla i smatrali su da ovo podmetanje ne spada u laganje na Božijeg Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, već da je to laž u prilog Poslaniku a ne protiv njega. U ovom je pogledu lažne hadise o vrednotama sura Kur'ana, redom te i te, izmislilo neki od tih ljudi i ustvrdio: „Zapazio sam da ljudi zanemaruju Kur'an, bave se fikhom Ebu Hanife i ratnim pričama Ibn Ishaka, umjesto Kur'anom, pa sam izmislio ove hadise iz lijepe namjere.”

Gulama Halila, koji je bio pobožnjak/asketa i napustio strasti, a na dan njegove smrti trgovci Bagdada su se pozatvarali, upitali su: „Ovi hadisi koje ti pripovijedaš, to su dosjetke (a ne hadisi)?“ A Gulam Halil je odgovorio: „Izmislili smo ih da njima omekšamo srca narodu!“

Pogledajte i razmislite o ovom potvaranju i o tome kako im je šejtan lijepim prikazao ovaj ružni čin! Ali, njihova namjera neće otkloniti od njih oštru prijetnju kaznom za laganje na Božijeg Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir.

Najštetniji su oni patvoritelji hadisa koji su pripadali zuhdu i pobožnjaštvu, oni su izmišljali hadise ufajući se u nagradu kod Boga, kako su pogrešno mislili. Pa su se prihvatale ove laži od njih zato što im se vjerovalo! Stoga Jahja ibn Se'id el-Kattan kaže: „Ni kod koga nisam više laži zapazio kao kod onih koji su tvrdili da su dobri!”

Ovakvi se nisu sakrili stručnjacima hadisa i poznavateljima kritike hadisa. Ibn-l-Mubareka su pitali: „Ovi hadisi su lažni?“ A on je odgovorio: „Za njih žive hadiski stručnjaci (Potom je dodao kur'anski ajet: *Doista, Mi Kur'an objavljujemo i, doista, Mi ga čuvamo!*).“

Oduljio bih kada bih ti (čitaoče) navodio pripovijesti o ovim pobožnjacima koje govore o podmetanju u hadisu. Međutim, namjera mi je objasniti da su i njihova djela uglavnom kao i njihovi hadisi, i ista presuda vrijedi za oboje, te je potrebno oprezan biti i svraćati pozornost na ta djela. Bilo kako bilo, neće zastraniti onaj ko slijedi ispravno prenošenje predanja i čisti um.

Ovo je Istina, u njoj tajne nema,
Kloni se, onda, sporednih puteva!

Spomenuta djela o kojima sada raspravljamo pune su jevrejskih pripovijesti poznatih ljudima pod imenom israilijjati. To su predanja prenesena od Jevreja i **sljedbenika Pisma**. Dijele se na tri dijela:

Prvi, predanja čija nam je ispravnost poznata na temelju onoga što imamo, Kur'ana i sunneta, što potvrđuje istinitost takve vrste predanja. Ta su predanja istinita, ali za njima nemamo potrebe, jer imamo svoje vjerske knjige. Primjer ove vrste vijesti jesu vijesti o Musau spomenute u Kur'anu i vijesti o njemu spomenute u ispravnom sunnetu.

Drugi, predanja čija nam je patvorenost znana na temelju vjerskih knjiga koje mi posjedujemo i koje su oprečne tim lažima. Primjer ovakvih vrsta predanja jeste pripovijest o Ejjubu, Bog ga blagoslovio, kako je živio (bolestan) a od njega išli crvi! Ovakve pripovijesti nemaju osnova, a ko u njih vjeruje možda čini i nevjerstvo, jer je nemoguće da vjerovjesnici budu odvratne prirode. Tu su i slične priče o Udžu ibn Aniku (o kojem se kaže da mu je visina tri hiljade tri stotine trideset i tri lakta, te da mu Potop (za Nuhova vakta) nije stigao ni do nožnih članaka! Osim ovih imadu i druge takve priče u kojima je omalovažavanje Božijih poslanika

i vjeronavjestitelja, Bog ih blagoslovio i podario im mir, a koje su oprečne Kur'anu i ispravnome/vjerodostojnome sunnetu.

Treći dio predanja jesu ona o kojima se ne izriče mišljenje, ne potpadaju pod presudu prvog ni drugog dijela predanja. U ovu treću vrstu predanja niti vjerujemo, niti ih pobijamo, niti ih smatramo lažnim. Vjerovjesnik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, je ovu treću vrstu predanja dozvolio pripovijedati rekavši u ispravnom hadisu: „Možete bez ikakve štete i smetnje pričati od Izraelićana!”

Najčešće su to priče u kojima nema kakve važnosti koja bi se odnosila na nekakvu vjersku ili svjetovnu stvar. Primjer ovog dijela predanja jesu pripovijesti o imenima Drugova/Spavača u Pećini i tome koliko ih je bilo, zatim priče o tome kakve je boje bio njihov pas, od koje je vrste drveta bio Musaov štap, zatim koja su bila imena ptica koje je Bog proživio Ibrahimu, potom koji je dio krave bio onaj kojim je udaren ubijeni Jevrej, zatim o vrsti drveta iz kojeg je Bog razgovarao sa Musaom, a.s., itd., o čemu dragi Bog u Kur'anu nije ništa kazao, te u specificiranju tih stvari nema bilo kakva velikog značaja za dužnosti vjernika u njihovoj vjeri ili ovosvjetskom životu.

Dakle, prva vrsta predanja nam nije potrebna, drugu vrstu predanja nije nam dopušteno prenositi a u trećoj vrsti predanja nema validna oslonca niti kakve važnosti. Ova se treća vrsta predanja može prenositi na isti način kako se pripovijedaju noćne zabavne priče.

Buhari prenosi predanje od Ibn Abbasa: „Zašto da pitate sljedbenike Pisma o nečemu kad vaša Knjiga koja vam je objavljena po Božijem Poslaniku, s.a.v.s., najsvježije zbori, čitate je neiskrivljeno/izravno i nije zastarjela?! Ova vam Knjiga kazuje da su sljedbenici Pisma mijenjali, preinačavali i svojim rukama pisali svetu knjigu pa potom kazali: „Evo, ovo je od Boga!” – kako bi za to prezrenu cijenu stekli. Zar vam ne zabranjuje znanje što vam je došlo (od Boga) da pitate sljedbenike Pisma! A mi ne zapazismo među njima ikoga da vas pita o tome što vam je objavljeno!”

U *Musnedu* Imama Ahmeda stoji da je Božiji Poslanik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, kazao: „Kad vam pripovijedaju sljedbenici Pisma, ne vjerujte im, niti ih u laž ugonite, nego kažite: „Vjerujemo u Boga, u Njegove Knjige i Njegove poslanike! Ako bude istina (ono što su

sljedbenici Pisma pripovijedali) niste ih u laž utjerali, a ako bude laž (to što pripovijedaše) niste im povjerovali!“

U komentaru Kur'ana Ibn Džerira (et-Taberija) stoji da je Abdullah ibn Mes'ud kazao: „Nemojte pitati sljedbenike Pisma ni o čemu, jer oni vas neće uputiti, a i sami su zalutali. Čak i kad bi vi poricali istinu i potvrdili neistinu, nema nijednog među sljedbenicima Pisma a da u svojemu srcu ne imade poriv koji ga zove njegovoj vjeri, kao što ga požuda zove imetku.“

U djelima *Musnedu* od Ahmeda i *Džami'u Bejani-i-'ilmu* od Ibn Abdil-Berra, te u drugim djelima stoji: „Omer je donio nekakvu knjigu Vjerovjesniku, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, koju je bio dobio od nekog sljedbenika Pisma, pa se Vjerovjesnik, s.a.v.s., naljutio i kazao: 'Jeste li zburnjeni njenim sadržajem, o sine Hattabov? Tako mi Boga, donio sam vam knjigu, čistu, neiskrivljenu. Nemojte pitati sljedbenike Pisma ni o čemu, da vas ne bi obavijestili o istini koju biste smatrali lažnom i o neistini koju biste potvrdili. Tako mi Boga, da je Musa živ, ne bi mogao a da me ne slijedi!'“

U Buharijevoj zbirci hadisa prenosi se kako je Mu'avija, Bog s njim zadovoljan neka je, razgovarao s jednom skupinom Kurejšija u Medini pa je spomenuo Ka'bu-l-Ahbara i kazao: „Premda je bio jedan od najistinitijih među ovim koji pripovijedaju od sljedbenika Pisma, ipak smo posredstvom njega bili izloženi lažima!“ El-Hafiz ibn Kesir veli: „Ova predaja znači: Od njega je dolazila laž jer je mnogo pričao, nenamjerno (iznoseći laži), jer je on pripovjedaio iz suhufa/listina o kojima je lijepo mislio, a u njima su bile podmetnute i lažne stvari, jer u vjeri Jevreja nije bilo hafiza koji su sve pomno pamtili kao što ih imade u ovoj velikoj zajednici (muslimana)“ itd. Vehb ibn Munebbih i Ka'b el-Ahbar proširili su mnogo israilijjāta a njih dvojica su, sami po sebi, vjerodostojni i istiniti ljudi, s tim što je zlo uslijedilo od strane koju spominje Ibn Kesir.

Sažetak onog što je rečeno o predanjima koja kazuju sljedbenici Pisma jeste da je glavnina toga laž i izmišljotina jer je te priče zadesila preinaka, izmjena, promjena i krivo pretumačenje, u njihovim pričama malo je istine a i mala je korist od većine toga čak i da je autentično.

Često su i zbirke hutbi pune podmetnutih stvari i laži a ljudi koji drže hutbe obilno koriste te zbirke. Navest ću ti, čitatelju, primjer: Zbirka hutbi koja je štampana u Istanbulu u mnogo izdanja, mnogo je raširena u svim ovim zemljama, poznata kod većine onih koji drže hutbe. Ova zbirka, unatoč tome što je malog obima i što u njoj u cjelini uzevši imade malo hadisa, sadrži mnoge podmetnute predaje i nepouzidane sadržaje među kojima su sljedeće:

- Da u Džennetu imade rijeka koja se zove Redžeb itd. Ibn el-Dževzi kaže: „Predaja nije ispravna!” Zehebi veli: „Predaja je lažna!” (Vidi djelo *Esna-l-Metalib*, str. 66).

- Ko voli (mjesec) redžeb stupit će u njega s pokajanjem itd. Zatim se navodi da je redžeb Božiji mjesec itd. El-Hafiz ibn Redžeb i drugi vele: „Nijedan hadis o redžebu nije sahih!” A el-Hafiz ibn Hadžer kaže: „Nije navedena nijedna predaja o vrijednosti mjeseca redžeba, niti o tome da u njemu treba postiti, niti je ikakvog posta u njemu određeno, niti imade sahih hadisa koji bi poslužio kao dokaz da je propisana posebna noć da se u tom mjesecu klanja. El-Hafiz ibn Hadžer, o čijem ti obilju znanja i veličini upućenosti ne treba ni govoriti, napisao je djelo *Objašnjenje čuda koja su navedena o vrednotama mjeseca redžeba*, koje je nedavno štampano u Egiptu, pa nek se na ovo djelo obrati ko hoće.

Od lažnih hadisa spomenutih u navedenoj zbirci vazova jesu i ovi: „Vrijednost džume/petka u mjesecu ramazanu je kao vrijednost ramazana u odnosu na ostale mjesece!” Ovaj lažni hadis prenosi autor *Musnedu-l-Firdevsa*, s lancem prenosilaca u kojima ima sumnjivih ljudi. (Vidi *et-Tejsir* od el-Menavija).

Zatim je tu i lažni hadis: „Post mjeseca ramazana lebdi (između neba i Zemlje)... itd. Navodi ga Ibn el-Dževzi među labavim hadisima (Vidi *et-Tejsir* od el-Menavija).

Potom je tu i lažni hadis: „Spominjanje Boga je lijek za srca!” Hadis navodi ed-Dejlemi u *Musnedu-l-Firdevsu*, sa slabim predajnim lancem. (Vidi *et-Tejsir* od el-Menavija).

El-Hafiz es-Sujuti u svom velikom djelu, u kojem je sabrao na hiljade hadisa i nazvao ga *Džem'u-l-Dževami*, tvrdi sljedeće: „Sve što se dovodi u vezu sa ed-Dejlemijem u *Musnedu-l-Firdevsu* spada u slabe predaje pa

neka se pripisivanje hadisa njemu iskoristi kao objašnjenje njihove slabosti." Es-Sujuti smatra da hadisi što ih ed-Dejlemi usamljeno prenosi u *Musnedu-l-Firdevsu* jesu slabi. Tu spada i hadis: „Veličajte/uvvažavajte svoje kurbane... itd.”

Ova zbirka, unatoč tome što je u njoj malo hadisa, sadrži navedene patvorene i slabe predaje. I tako je odvrtila svoga autora od ispravnih predaja u pregrštima prenesenih od Vjerovjesnika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir. U ovoj zbirci ima još slabih hadisa koje nisam spomenuo. Kako se, subhānallāh, može zanemarivati sahih predaja, a uzimati neispravna!

Pitali Ibn Hadžera el-Mekkija o nekom hatibu koji prenosi mnogo hadisa a ne pojašnjava njihov izvor niti prenositelje. Pa je Ibn Hadžer el-Mekki odgovorio da je to dopušteno, pod uvjetom da je dotični hatib stručnjak za hadis ili da, također, prenosi hadise od autora hadiskog djela. A kad je posrijedi oslanjanje na predaje hadisa čisto po viđenju hadisa u nekoj knjizi kojoj autor nije između autoriteta hadisa ili u hutbama čiji autor, također, nije hadiski autoritet, onda na taj način nije dopušteno prenositi hadise. Ko pak tako prenosi hadise, zaslužuje žestoku osudu. Ali, upravo je ovakvo stanje kod većine hatiba. Oni po nahode-nju drže hutbe u kojima imade predajā koje su naučili napamet i koje u hutbi saopćavaju a da ne znaju da li te predaje imaju temelj ili nemaju. Vlasti svake zemlje trebale bi od toga odvrćati ljude koji drže hutbe. Ovako stoji u djelu *el-Fetava el-Hadisijje* od Ibn Hadžera el-Hejtemija el-Mekkija.

Potrebna je predostrožnost i oprez spram knjiga o poukama, jer one sadrže u pregrštima i krcato u svom sadržaju laži, premda sve knjige pouke nisu takve. Prve, ispravne generacije muslimana, Bog ih milošću obasuo, zazirale su od pripovjedača i kazivača priča, premda svaki pripovjedač nije pokuđen, već od onih pripovjedača koji mnogo kazuju i spram kojih svijet treba biti oprezan. Ovaj zanat pričanja priča imade tri imena: priče - *kasas*, opominjanje - *tezkir* i pouke - *va'z*.

Sve je to samo po sebi pohvalno, jer Kur'an sve troje naređuje. I Božiji Poslanik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, podučavao je svoje drugove posredstvom jasnih i upečatljivih pouka od kojih su oči suzile a srca

strepila. Ali, u pouke su se upustili oni koji im nisu vični, te su pošli u tome prednjačiti oni koji ne znaju razlučiti one tugaljive od onih priprostih tako da su pridike postale opširne i stvari se pogoršale.

Ibn el-Dževzi veli: „Svijetu treba da pripovijeda pouke onaj ko je učen, ko je izučio naučne discipline, onaj ko je hafiz hadisa Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ko je upućen u ispravne i neispravne hadise, ko zna *musned*, *maktu* i *mu'dal* hadise, ko pozna historiju i životopise ranih generacija, ko zna napamet priče o pobožnim ljudima, ko duboko ponire u vjeru Božiju, ko znade arapski jezik, ko sve to radi bogobojazno i ko iz srca odstrani pohlepu za dobijanjem novca od ljudi itd. Ibn el-Dževzi također kaže: „Među pripovjedačima priča imade onih koji slušaju patvorene predaje pa ih prenose ne znajući da su laž i tako njima uznemiravaju ljude.“

Jedna je grupa ljudi, koja nije upućena u tradicionalne znanosti, napisala djela o vazui i tumačenju Kur'ana popunivši ta djela lažnim hadisima. Ibn el-Dževzi o tome veli: „Među najvećim uzrocima svega ovoga jeste da se ovog zanata pačaju oni koji ne znaju tradicionalne znanosti, oni pričaju sve ono što nađu zapisano, ne razlikujući istinu od laži, i to prodaju čim im se prilika ukaže.“ Tako oni drže pridike nezalicama među običnim svijetom, koji su na stupnju životinja i koji ne niječu to što ovi pričaju. Potom ovi neuki izađu iz džamije i kažu: „To i to je kazao učenjak!“ A učenjak je kod običnog svijeta svako onaj ko se popne na minber ili ćurs!

Čudno je da priprosti svijet prihvata samo ono što čuje od nezalica pripovjedača koji su čak ispod nivoa tog svijeta. Svijet se ne obazire na naučne dokaze, jer ih ne mogu ni razumjeti. Ovdje ću vam pripovjediti jednu priču:

Naime, majka Ebu Hanifina htjela je pitati o nečemu, pa joj je na to pitanje odgovorio Ebu Hanifa. Ali, ona nije prihvatila te je kazala: „Ne prihvatom drugi odgovor doli onaj koji izriče Zur'a el-Kass (pripovjedač). U njihovoj džamiji bio je neki pripovjedač priča po imenu Zur'a, koji je svijetu pripovijedao priče. Ebu Hanifa je doveo svoju majku ovome Zur'ı i kazao mu: 'Ovo je moja majka, traži od tebe fetvu za to i to!' Na to je Zur'a kazao: 'Pa, ti si (o Ebu Hanifa) od mene znaniji i u vjeru upućeniji, pa joj daj ti odgovor!'

'Već sam joj dao odgovor, takav i takav!', rekao mu je Ebu Hanife.

'Odgovor je onakav kakav je dao Ebu Hanifa!', rekao je Ebu Zur'a ovoj starici, pa je bila zadovoljna i otišla.“

Cilj nam je da ovim pokažemo da je i s knjigama pouke najčešće isto kao i s pripovjedačima, u njima imade puno toga čega se treba kloniti. Na opasnost od vaiza upozoravali su istinski znalci vjere, i prije, i kasnije. Tako je i maloprije navedeni Ibn el-Dževzi bio vaiz i o tome je naveo ono što smo prenijeli.

I Muhammed Emin el-Evfi, vaiz, pisac djela *el-Medžalis el-Iršadije*, spominje u uvodu svoje knjige zaostalost svijeta u vjerskim stvarima i njihovo neznanje. On za sve to spominje dva uzroka: Jedan od njih je da ljudi koji drže vazove po skupovima čine to na razini od prije dvije stotine godina ili čak i starijoj, u kojima se spominju dodatna lijepa djela, ali su predaje o tome slabe, no o njima čovjek nikad ne pita, štaviše neke su te predaje laž a neke novotarija. Muhammed Emin el-Evfi potom spominje utjecaj svega toga na ljude posredstvom šejtanskog uljepšavanja pa se svijet okrene lažima, a zapostave se farzovi, vadžibi i sunneti. I svijet se prihvati zanimati onim što im nije naređeno, štaviše radeći sve to oni s pokudom gledaju na ibadet, Bože sačuvaj! Bože sačuvaj! Potom spominje vaize i govori o onima koji sebe postave na mjesto vaiza, a koji nemaju znanja i uviđavnosti u tom području itd.

U djelu *el-Medžalis er-Rumije* od šejha Ahmeda er-Rumija govori se (o nadri-vaizima) na ovaj način i s ovakvom kritikom. On tako spominje i druge osim ove dvojice (čestitih) znalaca i vaiza. Ta je čestita ulema napisala zasebne knjige upozoravajući na vaize/pripovjedače priča, na njihove predaje i knjige. Tako je el-Hafiz Ebu-l-Feredž ibn el-Dževzi napisao djelo *Kitabu-l-Kussasi ve-l-Muzekkirin*, el-Hafiz Ebu-l-Fadl 'Abdurrahim el-Iraki napisao je djelo *el-Ba'isu ale-l-Halasi min Havadisi-l-Kussasi* a el-Hafiz Dželaluddin es-Sujuti napisao je djelo *Tahziru-l-Havass min Ekazibi-l-Kussas*.

Ovo su samo neka imena djela koja svraćaju pozornost na vaize/pripovjedače i njihove laži. Onaj ko polaže pravo da se bavi naukom ne smije propustiti da upozna ova djela.

Evo, navodim vam neke nazive kritiziranih knjiga a svaku kritiku dovodim u vezu s knjigom iz koje sam kritiku preuzeo da bih tako zadovoljio čitatelje. Ovdje nisam slijedio metod opsežnog navođenja i citiranja, već sam donio uzorak koji je primjer i za druga djela i vodič za druge slične knjige osim ove navedene. Tako navodim:

- *Erbe'une hadisen* od Muhammeda ibn Ebi Bekra-l-'Usfurija. Ovaj je autor u ovom djelu sakupio četrdeset hadisa - samo su tri sahiha, svi drugi su lažni. (Tako stoji u djelu *Tahziru-l-Muslimin mine-l-Ehadisi el Mevdu'ati 'ala Sejjidi-l-Murselin*). Da nesreća bude još veća, ovo je djelo *Četrdeset hadisa* rašireno, štampano je i stoji na raspolaganju vaizima i narodu;

- *Erbe'une hadisen* od Ebu Muhammeda Zejda ibn el-Hasana el-Musevija. Svi su ovi hadisi lažni, bez ikakva osnova. Izmislio ih je autor, lažac. Ibn es-Sem'ani tvrdi: „Izmislio je četrdeset hadisa od kojih se ježi koža!“ (Tako stoji u djelu *Lisanu-l-Mizan* od Ibn Hadžera);
- *Erbe'une hadisen* od Ebu Nasra Muhammeda ibn Alija ibn Vedana el-Musilija. Hadisi su lažni, autor zbirke je propalica, optužen kao lažac. (*Lisanu-l-Mizan*). Es-Sagani u svojem djelu *Mešariku-l-Envar* tvrdi: „Ovu su zbirku svi kritičari opovrgli!“
- *Eš-Šihab* od el-Kadija. Es-Sagani veli: „U ovom je djelu mnogo lažnih hadisa!“ (*Tahziru-l-Muslimin*).
- *Fadlu-l-'Ulemā'* od Šerefa el-Balhija. Odmah se spočetka vidi da je loše, jer ima riječi *Keza ve keza* (tj. navodi proizvoljno hadise bez seneda). Djelo je krcato lažnim hadisima. (*Tahziru-l-Muslimin, Esne-l-Metalib*);
- *Mesa'ilu 'Abdillah ibn Selam* (djelo govori o pitanjima upućenim Vjerovjesniku, s.a.v.s., čine ga sveščice a spominje ga Ibn el-Verdi u svom djelu *Haridah*. Većina hadisa u ovoj sveščici je lažna (*Tahziru-l-Muslimin*), a veliko je zlo da je ova sveščica raširena i prevedena na mnoge jezike, čak i na japanski. Vrlo mu je nalična knjiga napisana na turskom jeziku poznata pod naslovom *Krk su'al* (tj. četrdeset pitanja). Glavnina ove knjige je laž, podvala i

potvora, ali je unatoč tome štampana i raširena te od neukih prihvaćena. Bože na dobro!

Nuzhetu-l-Medžalis ve Muntehabu-n-Nefa'is od es-Sufurija. Autor je ovo djelo učinio krcatim lažnim hadisima što ne potpadaju ni pod kakva ograničenja. U ovom djelu su i hikaje/priče bez ikakva osnova. (*Tahziru-l-Muslimin*).

Erbe'une fi kada'i-l-hava'idž od Abdurahmana ibn Davuda el-Va'iza. Zbirka je patvorena, pisac je u nju umetnuo lance prenosilaca koji imaju predajne puteve Buharije, Ebu Davuda i drugih (*Lisanu-l-Mizan*).

Tenbihu-l-Gafilin od Ebu el-Lejsa es-Samerkandija. Ez-Zehebi tvrdi: „U ovom je djelu mnogo lažnih predaja (*Kešfu-z-Zunun, Esna-l-Metalib*). Unatoč tome, ovo je djelo čednije mnogo od drugih djela vazova spomenutih ovdje.

Kurretu-l-'Ujun ve Muferrihu-l-Kalbi-l-Mahzun, pripisuje se Ebu el-Lejsu es-Samerkandiju. I ovo je djelo krcato lažnim hadisima. Tako se za hadis: „Ko nemarno obavlja namaz, Bog će ga kazniti sa petnaest kazni“ itd., u svojoj cijelosti, a koji se spominje na početku djela *Kurretu-l-'Ujun*, u djelu *el-Mizan* kaže: „Hadis je lažan!“ U djelu *Lisanu-l-Mizan* autor kaže: „Ovaj je hadis i po vanjštini lažan, spada u hadise koji su mnogo u opticaju.“ (*Tahziru-l-Muslimin*)

Hazinetutu-l-Esrar, Dželiletu-l-Ezkar od Muhammeda Hakkija en-Nazilija. Zbirka je puna patvorenih hadisa.

Čudno je da autor ovog djela veli u svakom poglavlju: „Poglavlje vjerodostojnih hadisa navedenih o tome i tome“, a potom donosi najodvratnije i najgadnije patvorene predaje. (*Tahziru-l-Muslimin*).

Durretu-n-Nasihin ili Durretu-l-Va'izin od el-Hubevija. Ovo je djelo nazvano *Durretu Zuren ve Buhtanen* (biser laži i potvore)! Muhammed el-Bešir Zafir el-Ezheri veli: „Pogledao sam ovu knjigu i u njoj zapazio svakovrsna zla i lažne hadise bez ikakva osnova!“ (*Tahziru-l-Muslimin*). Doznao sam da su stvari u pogledu ove knjige pokrenute i u Starješinstvu islamske zajednice u Istanbulu ili u drugim mjestima, od strane onih koji su kompetentni kritičari i čija se riječ uvažava, te su pobrisali neke stvari usljed nedostatka, po njihovom mišljenju, autentičnosti. Unatoč tome, ova je knjiga oslonac vaiza. Bože oprosti nam i sačuvaj nas!

Et-Tergibu ve-t-Terhibu od Isbahanija. El-Hafiz el-Munziri veli da u ovom djelu ima hadisa čija je patvorenost ustanovljena. (*Et-Tergibu ve-t-Terhibu* od el-Munzirija).

Vesaja 'Ali, Vesaja Ebi Hurejre i Vesaja Fatimah, u kojima su fraze „O Alija, to i to“, „O Ebu Hurejre, to i to“, „O Fatima, to i to“. Ove su oporuke patvorene i lažne. Ništa u *Oporukama Aljinim* nije tačno - štampana je kao zasebna poslanica, osim predaje: „O Alija, ti si u odnosu na mene kao Harun u odnosu na Musaa, s tim što nema vjerovjesnika nakon mene!“ (*Esna-l-Metalib*).

Er-Revdu-l-Fa'ik od el-Hurejfiša. U ovom djelu je mnogo patvorenih predaja. (*Esna-l-Metalib*).

Kitabu Ehvali-l-Kijameti. Ez-Zehebi za ovu knjigu kaže da je sva u cijelosti laž! (*Tahziru-l-Muslimin*)

El-Bereketu fi s-Sa'ji ve-l-Hareketi od šejha Muhammeda el-Vesabija es-Semnija. U ovom je djelu mnogo patvorenih hadisa. (*Tahziru-l-Muslimin*).

Deka'iku-l-Ahbar ve haka'iku-l-I'tibar. Djelo je puno laži i potvora. Ne znam kako je sastavljač ovog djela mogao sebe mučiti u sakupljanju ovih laži, jer taj posao potrebuje vremena! Unatoč tome, neki vaizi drže vazove po ovom djelu i zadivljuju običan svijet ovim lažnim maštarijama. A ko pročita prvu stranicu uvjerit će se da je ovo što smo za ovo djelo kazali očita istina!

Kasasu el-Mevlidi-n-Nebeviji. Mnoge od ovih priča obuhvataju mnoge laži na Vjerovjesnika, s.a.v.s. (*Tahziru-l-Muslimin*). Ali el-Kari u svome djelu *el-Mevridu er-Reviju fi-l-Mevlidi-n-Nebeviji* kaže:

„Treba se ograničiti na one predaje o Vjerovjesnikovu rođenju koje prenose imami hadisa u svojim zbirkama jer većina onoga što kola u rukama vaiza jeste laž i izmišljotina, štaviše stalno izmišljaju i one predaje koje su ružnije, ogavnije, koje se ne smiju prenositi niti slušati. Štaviše, oni koji znadu da su te predaje lažne trebaju ih poricati i narediti da se ne čitaju!“

Ovo je izvadak koji sam obećao donijeti. A da smo se upustili u navođenje svih stvari, rasprava bi se oduljila i izašli bismo iz okvira koji smo imali za cilj obraditi ovim raspravama, te bismo napisali opsežne knjige. Ali i ovaj će izvadak, ako Bog da, biti dovoljan onima koji su umjereni i

koji znaju da će biti pitani za ono što govore i da su odgovorni pred Bogom Uzvišenim za svaku dlaku i trunku. Neka Bog i mene i vas učini od onih ljudi koji primaju njegova upozorenja spram laži. I da se pridržavamo i čvrsto prihvatimo onoga što je ispravno.

A ako se postavi pitanje: Koje su to knjige koje preporučuješ da se na njih oslanjaju ljudi koji su se posvetili vazu i upućivanju?, odgovaramo: Knjige u dva *Sahiha*, Buharijevom i Muslimovom, dovoljne su i ne trebaju druge - ta su dva *Sahiha* uputa i svjetlo, zatim je tu i djelo *Rijadu-s-Salihin* od imama en-Nevevija, djelo je dokraja dragocjeno, zatim *et-Tergibu ve-t-Terhibu* od el-Hafiza el-Munzirija - na ovo se djelo možemo osloniti jer su u njemu razlučeni sahih, hasen i da'if hadisi. A djela *Mesabihu-s-Sunne*, od el-Begavija i *Miškatu-l-Mesabih* od el-Hatiba et-Tabrizija spadaju u najbolja s kojima se mogu družiti vaizi. Djelo *Mešariku-l-Envar*, od es Saganija, preuzeto je iz *Sahiha* Buharije i Muslima i temelji se na njihovom svjetlu. Tu je i djelo *et-Tarikatu el-Muhammedijetu* od imama el-Berkivija - spada u najbolja djela iz pouke, zatim *Ihjau 'ulumi-d-din*, od autoriteta islama el-Gazalija, ovo je djelo korisno pod uvjetom da se čita valorizacija porijekla hadisa u *Ihjau* a koju je sačinio el-Hafiz el-Iraki. I djelo *ez-Zevadžir an Iktirafi-l-Keba'ir* od Ibn Hadžera el-Hejtemija je u ovom području korisno. Ovoliko djela bit će, ako Bog da, dovoljno za oblast vaza.

Ako rezultat ove moje rasprave bude skretanje pozornosti mojim prijateljima da se u predavanjima/vazovima i drugome klone pokuđenih i neispravnih djela i ako se prihvate ispravnih hadiskih predaja i djela, onda sam postigao što sam želio i dobio što sam namjeravao. Želim samo poboljšati koliko mogu, a sretan ishod je u Boga, u Njega se ja uzdam i k Njemu se vraćam. Nije mi cilj da pobijem nešto što je donio Vjerovjesnik, Bog ga blagoslovio i podario mu mir. Bože sačuvaj od toga! Kao što mi, također, nije bio cilj da unosim u vjeru ono što joj ne pripada. Ovo je središnji put, put istine i upute. Svaka zastrana, bilo pretjerivanje ili nehajnost, jeste zabluda i pokuđenost. Na strani pretjerivanja nalodi se neiskustvo neukih koji prihvataju sve bez kritike i razmišljanja. A na strani nehajnosti i zanemarivanja jesu nevjernici, koji samo izvanjski očituju islam, ali koji skrivaju pokvarena uvjerenja, koji odbijaju sve što

je autentično ukoliko je oprečno njihovim ciljevima. Na istinskoj sredini su pametni vjernici koji se drže oporuke Božijeg Poslanika, Bog ga blagoslovio i podario mu mir, koji kaže: „Držite se moga sunneta i sunneta pravovjernih halifa koji su na Pravom putu, čvrsto se toga držite, i čuvajte se novotarija jer svaka je novotarija zabluda!“

Ovu raspravu završavamo obraćajući se Bogu Uzvišenom, Onom koji upravlja srcima i pogledima, moleći Ga da nam pokaže Istinu istinom, da opskrbi one koji Istinu slijede, da nam pokaže zabludu zabludom i da nas obdari da se zablude klonimo. A Bog sve čuje i molbe prima.

Preveo: Enes Karić

محمد خانجيتش

نقد بعض الكتب الدينية وبيان عدم جواز الاعتماد على ما فيها

هذا العام (٢٠١٩م) يكتمل فيه خمسة وسبعون عاما مضت على وفاة أحد أكبر علمائنا في القرن العشرين - محمد خانجيتش (١٩٠٦-١٩٤٤م). وبهذه المناسبة تنشر مجلة البلاغ ترجمة مقالته هذه والتي نشرت في المجلة نفسها عام ١٩٣٤م باللغة العربية. إنه لمن الجدير جدا بالاهتمام أنه منذ ذلك الوقت كان محمد خانجيتش يفكر في ضرورة القيام بالاختيار فيما يخص الجملة الواسعة من الكتب الإسلامية المنتشرة على انتشار العالم والتي منها ما أثر ولا يزال يؤثر تأثيرا سلبيا على الشعوب المسلمة وهو يبعدها عن مرجعها الرئيس - القرآن الكريم والسنة النبوية الصحيحة ويلحقها بأضرار هائلة.

Mehmed Handzic

Criticism of Some Religious Books and Explanation

Why It Is Not Allowed to Rely On Them

Summary

This year, 2019, marks the 75th anniversary of the death of one of our greatest 'alims in the 20th century - Mehmed Handzic (1906-1944). On this occasion, the Herald publishes a translation of this work of his which was published in the Herald of 1934 in Arabic. Interestingly, Handzic was, even then, thinking about the need for selection in the vast Islamic literature that existed around the world, which exerted and still exerts a negative influence on Muslim nations, moving them away from their core sources - the Qur'an and the credible Sunnah – and thus causing them great harm.

Svršenici i svršenice naših medresa u 2019. godini

Gazi Husrev-begova medresa - Sarajevo

Svršenici: IVa

Alajbegović Senad, Zenica
Babić Velid, Sarajevo
Bošnjak Hamza, Luxemburg
Čelenka Rijad, Zenica
Drkić Sulejman, Sarajevo
Ešpić Midhat, Olovo
Hamidović Ahmed, Sarajevo
Hasanović Džafer, Zenica
Hrvačić Nedžib, Medina
Jusupović Adem, Sarajevo
Kalajdžić Muhamed, Tuzla
Kerla Ahmed, Sarajevo
Kovačević Bilal, Bihać
Kovčević Hasan, Zenica
Latić Bilal, Velika Kladuša
Lučkin Armin, Sarajevo
Lunja Bakir, Sarajevo
Mehanović Haris, Sarajevo

Mujabašić Mehmed, Sarajevo
Mujkić Tarik, Tuzla
Mutapčić Tarik, Sarajevo
Purak Muhamed, Zenica
Puška Aid, Travnik
Rizvo Haris, Sarajevo
Sinanović Tarik, Sarajevo
Smailhodžić Ajdin, Olovo
Talić Muhammed, Kakanj
Velispahić Ajdin, Zenica
Krilić Faris, Sarajevo

Razrednik:
Mensur Kerla

Svršenici: IVb

Abdić Mirza, Sarajevo
Adilović Amina, Sarajevo
Aganović Vildana, Željezno Polje
Babić Tarik, Sarajevo

Boloban Mersiha, Konjic
Čurović Emir, Sarajevo
Čutura Amina, Sarajevo
Fehrić Edin, Sarajevo
Hadrović Armin, Zenica
Hatić Zikret, Sarajevo
Helja Rejhana, Zenica
Hido Zulfikar, Sarajevo
Huseinbašić Harun, Zenica
Karaman Ammar, Zenica
Kardović Merjem, Osnabruk, Njemačka
Kljajić Ajdin, Sarajevo
Korkutović Hamza, Sarajevo
Mehić Sabit, Sarajevo
Memeti Fatma, Sarajevo
Musa Fatima, Sarajevo
Nadžak Merjema, Željezno Polje
Nuhanović Kerim, Konjic
Pribinja Amila, Konjic
Pribinja Nejra, Konjic
Rahmanović Emina, Zavidovići
Ramić Esmā, Sarajevo
Subašić Harun, Sarajevo
Svraka Zinedin, Priboj
Šuman Džeplan, Sarajevo
Tucaković Hamza, Konjic
Vatrić Šejla, Sarajevo

Razrednik:
Naser Mehmedović

Svršenice: IVc

Avdibašić (Džavid) Ajla, Tuzla
Babić (Kabir) Sumeja, Zenica
Bećar (Ibrahim) Amina, Sarajevo
Begović (Sefadin) Husna, Sanski Most
Bulbulušić (Hariz) Emina, Sarajevo
Čilaš (Mehmed) Amila, Visoko
Delić (Amir) Fatma, Ankara, Turska
Džambo (Mesud) Amila, Bugojno
Džinović (Samir) Esmā, Sarajevo
Fijuljanin (Sabahudin) Rukaja, Zavidovići

Gibanica Emira, Priboj
Helvida Samra, Zenica
Hercegovac Amina, Zenica
Hodžić Halima, Sarajevo
Hodžić Šejma, Sarajevo
Hrvačić Lejla, Sarajevo
Išerić Amina, Islamabad, Pakistan
Karaman Zejneba, Sarajevo
Kevrić Kerima, Sarajevo
Lilić Zehra, Sarajevo
Mešanović Mubina, Sarajevo
Nil Neyyira, Sarajevo
Ožegović Esmā, Sarajevo
Pleh Esmā, Sarajevo
Spahić Emina, Gračanica
Suljić Mubina, Sarajevo
Šehović Amina, Sarajevo
Tutnjić Mubina, Željezno Polje
Zahirović Ilma, Zavidovići

Razrednica:
Amina Memišević

Svršenice: IVd

Alikadić Lamija, Sarajevo
Avdić Šejma, Zavidovići
Babaluk Dželila, Sarajevo
Bašić Sumeja, Zenica
Begić Rejjan, Sarajevo
Bulić Selma, Travnik
Duvnjak Merjem, Zenica
Duvnjak Sara, Zenica
Đakovac Nermana, Zenica
Fehrić Lamija, Hengelo, Holandija
Filan Merdija, Bugojno
Ibrahimović Nudžejma, Zenica
Imamović Nadira, Fojnica
Kahrman Amina, Sarajevo
Kliko Ilma, Sanski Most
Kosovac Kerima, Sarajevo
Koylu Belkis-Oznur, Zenica
Mešanović Sumeja, Damask, Sirija
Mršo Emina, Sarajevo

Musić Zejneb, Damask , Sirija
Neretljak Indira, Sarajevo
Osmanović Lejla, Sarajevo
Sarajkić Jasmína, Sarajevo
Selimanović Rumejsa, Zavidovići
Spahić Nisveta, Gračanica
Šabanović Almina, Konjic

Šehić Lamija, Bugojno
Šišić Merdija, Zenica
Šošić Umihana, Sarajevo
Tokmić Merjem, Zenica
Vesnić Amila, Gorazde

Razrednica:
Seida Mustafić

JU medresa „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin

Svršenici IVa

Abazović Tarik, Bužim
Alibegić Haris, V. Kladuša
Crnkčić Huzejf, B.Krupa
Čaušević Belmin, V.Kladuša
Dedić Husein, Bos. Novi
Džehverović Semin, Cazin
Horozović Nermin, Cazin
Jašaragić Muhamed, Cazin
Kanurić Hamza, Bos. Krupa
Karić Kenan, Maglaj
Koštić Hasib, V. Kladuša
Koženjić Amel, Cazin
Merdić Fadil, Bihać
Mujagić Imran, Donji Vakuf
Mujanović Fahrudin, Velika Kladuša
Mustedanagić Amrudin, Bos. Otoka
Nesimović Umejr, Bužim
Nuhić Husein, Cazin
Okić Ajdin, Kozarac
Okić Almin, Kozarac
Pajić Mirhat, Cazin
Pondro Esed, Cazin
Porić Muamer, Bužim
Redžić Meris, V. Kladuša
Tričić Muhammed, Cazin
Tričić Talha, Cazin
Veladžić Adil, Bužim

Razrednik:
Makić Muhamed

Svršenice IVb

Atajić Dženana, B. Krupa
Atajić Sumeja, B. Krupa
Baltić Senita, Bužim
Bosnić Azra, Velika Kladuša
Cazinkić Aiša, Bužim
Čehić Esmá, Sanski Most
Dedić Amina, Bosanski Novi
Frendi Merjem, Bužim
Hadžić Adna, B. Krupa
Kadirić Sara, Prijedor
Kauković Dženefa, Bužim
Mušić Amila, B. Krupa
Porić Zuhra, Bužim
Spahić Ajla, Bužim
Šabić Mersina, Velika Kladuša
Šišić Sumeja, Bužim
Šupuković Sumeja, B. Novi
Topčagić Amela, Cazin
Tričić Merjema, Cazin
Veladžić Lamija, Bužim
Velić Amela, Bužim
Vučković Narcisa, Klagenfurt, Austrija

Razrednica:
Esmá Dizdarević

Alagić Adila,
Alešević Ajla, Lubarda
Ćatić Nudžeima, Cazin
Elkaz Ajla, Ključ
Grošić Almedina, Bužim
Japić Sara, Cazin
Mehić Ajla, Bos. Krupa
Mehić Lejla, Bos. Krupa
Mehić Merjema, Jezerski
Memić Ensara, Cazin
Mujagić Merjem, Prusac
Musić Samra, Lubarda 27A

Mustafić Alma,
Porić Ševala, Bužim
Ramić Merjem, S. Most
Subašić Sumeja, Ključ
Šabić Amina, Bos. Krupa
Šahinović Nurdžihana, Cazin
Šahinović Selma, Cazin
Šahinović Zerina,
Šupuk Amina, S. Most

Razrednica:
Izeta Veladžić

Elči Ibrahim-pašina medresa u Travniku

Svršenici: IVa

Afif Hamza, Zenica
Aganbegović Harun, Kotor Varoš
Bubahmetović Emir, Čelić
Čančar Tarik, Jajce
Čolić Adis, Zenica
Fuško Dževad, Mehurići
Hlivnjak Ahmed, Vitez
Husić Omer, Mehurići
Ibrahimagić Eldar, Zenica
Jugović Anes, Novi Travnik
Kahrić Harun, Jajce
Kahrić Mustafa, Jajce
Karahodža Maid, Travnik
Patković Velid, Počulica-Vitez
Purak Kemal, Željezno Polje
Sinanović Husejn, Željezno Polje
Smajić Armin, Donji Vakuf
Šabić Mirnes, Bugojno
Šarić Kerim, Zenica
Tihak Salih, Gornji Vakuf
Topčić Amar, Gornji Vakuf
Zekan Admir, Jajce

Razrednica:
Lejla Bešo-Haskić

Svršenici: IVb

Adilović Ahmed, Zenica
Bjelić Davud, Zavidovići
Čehić Almin, Nemila
Ćatić Dino, Busovača
Ćosić Vedin, Zenica
Durguti Kasim, Travnik
Duvnjak Muanis, Novi Travnik
Fazlić Abdurrahman, Breza
Grizić Benjamin, Novi Travnik
Halilović Ahmed, Visoko
Hamzić Eldin, Derventa
Hodžić Adis, Zenica
Karač Hamza, Novi Travnik
Langić Ahmed, Travnik
Mehanović Sajid, Novi Travnik
Mehmedović Salahuddin, Feldbach, AT
Melić Nazif, Travnik
Novalić Džafer, Zenica
Prentić Adnan, Travnik
Šakić Hasib, Travnik
Tarakčija Mensur, Travnik
Tutnjić Omer, Žepče

Razrednik:
Husein Tutić

Svršenice: IVc

Aganović Envera, Travnik
Ahmić Rukajja, Vitez
Alihodža Emina, Travnik
Dedić Belma, Zenica
Delalić Fahira, Travnik
Delalić Majda, Travnik
Dervić Amina, Travnik
Dizdarević Lejla, Zenica
Džulabić Ajša, Travnik
Đulić Dženana, Novi Travnik
Hodžić Fatima, Sarajevo
Islamović Esmā, Travnik
Jašarević Hatidža, Travnik
Jojić Sadina, Travnik
Jusufović Aiša, Travnik
Krnjić Taiba, Novi Travnik
Luković Amila, Travnik
Ormanović Amina, Zenica
Pezić Ilhana, Busovača
Prcanović Azra, Travnik
Smailović Nevzeta, Travnik
Spahić Nudžejma, Travnik
Šeper Aida, Vitez
Šiljak Merjem, Travnik
Varupa Samra, Vitez
Zelkanović Emina, Travnik
Zolota Selma, Travnik
Zolota Sumeja, Travnik

Razrednica:
Nejra Muratović

Svršenice: IVd

Bečić Inela, Kakanj
Brković Lamija, Zavidovići
Bušatlić Rabia, Bugojno
Čaluk Harisa, Donji Vakuf
Čančar Sara, Zenica
Čelenka Zećija, Zenica
Duharkić Zejneba, Kiseljak
Hajrić Hana, Novi Travnik
Halilović Amna, Derventa
Halilović Selmana, Zenica
Kovač Selmina, Donji Vakuf
Kozlić Sara, Nemila
Latić Nedžma, Bugojno
Memić Meldina, Bugojno
Mujčić Fahrudina, Zenica
Nađak Nudžejma, Žepče
Osmančević Amina, Busovača
Perenda Kanita, Novi Travnik
Redžić Sumeja, Jajce
Rubanović Esmā, Travnik
Salkić Lejla, Travnik
Skomorac Hena, Zenica
Softić Fatima, Prijedor
Tekešić Ajdina, Salzburg, AT
Turanović Fikreta, Jajce
Vuković Mubina, Jajce
Zlotrg Esmā, Vitez

Razrednica:
Denana Bajraktarević

Berham-begova medresa – Tuzla

Svršenici: IVa

Ahmetović Muhamed, Sapna
Aščić Maid, Gradačac
Bešić Sadmir, Gračanica
Camić Mirza, Tuzla
Čamdžić Muamer, Doboj Istok
Čokić Edin, Živinice
Čatić Dževad, Srebrenik
Dedić Muhamed, Vlasenica
Halilović Abdullah, Brčko
Hamidović Talib, Tuzla
Hasanović Mahmud, Tuzla
Husanović Fadil, Tešanj
Husić Midhat, Živinice
Ibrahimović Sadik, Gradačac
Jahić Elnur, Živinice
Jahić Izet, Kalesija
Jajić Mehmed, Kalesija
Joldić Ensar, Srebrenik
Jusufović Amer, Srebrenik
Karić Ajdin, Srebrenik
Križevac Haso, Kalesija
Kucukaytekin Ahmed Davud, Sarajevo
Kulanić Eldar, Kalesija
Mešić Mustafa Ali, Zagreb, HR
Mujčinović Amir, Živinice
Muminović Omer, Teočak
Omerović Abdulkadir, Tuzla
Omić Emsar, Živinice
Salčinović Šahim, Banovići
Selimović Ademir, Gradačac
Siočić Abdurahman, Živinice
Smajtić Husejn, Zvornik
Šahbegović Osman, Sharding, Austrija
Šestan Hamza, Tuzla
Tabaković Tarik, Sapna
Vrtagić Ahmed, Živinice

Razrednik:
Amir Hodžić

Svršenici IVb

Ahmeljić Abdulgani, Srebrenik
Ahmetlić Sedžad, Tešanj
Ahmetović Harun, Sapna
Bećirović Faruk, Tuzla
Berberović Sulejman, Tuzla
Britvarević Tarik, Gradačac
Čavčić Faruk, Banovići
Čidić Emir, Srebrenik
Fačić Amar, Gradačac
Graklić Osman, Gračanica
Halilović Adis, Brčko
Hamzić Hrusto, Sapna
Hasanović Ahmed, Živinice
Hasić Safet, Gradačac
Husejdić Vahidin, Teočak
Husić Belmin, Gradačac
Husić Abdulkadir, Srebrenik
Imširović Nedžad, Banovići
Izmirlija, Amar, Modriča
Kotarević Amar, Zvornik
Kujuković Osman, Živinice
Mešanović Harun, Gradačac
Mevkić Alija, Živinice
Mujkić Hamza, Čelić
Mulić Adnan, Živinice
Muminović Mehmed, Tešanj
Numanović Emir, Srebrenik
Poljić Dželal, Živinice
Solo Hamdo, Tešanj
Sulejmanović Harun, Tuzla
Škokan Dževad, Tešanj
Tursunović Rasim, Živinice
Zurapović Haris, Bos.Šamac

Razrednik:
Fadil Alić

Svršenice: IVc

Abadžić Amina, Živinice
Abdulahović Ajla, Banovići
Aličić Midheta, Živinice
Alihodžić Lejla, Janja
Bahor Melisa, Brčko
Bajrić Ehlimana, Lukavac
Čanić Aiša, Tuzla
Duraković Halida, Živinice
Džananović Hava, Srebrenik
Ejubović Jasmina, Lukavac
Fazlović Elmedina, Brčko
Grabić Majra, Tuzla
Hadžić Selma, Srebrenik
Hamzić Amela, Kalesija
Hamzić Anisa, Kalesija
Hatić Sara, Zavidovići
Hodžić Mehdina, Srebrenik
Karić Vildana, Gračanica
Kasumović Maida, Lukavac
Kikanović Ajla, Tuzla
Ljevaković Rasema, Tešanj
Malkić Medina, Srebrenik
Muhamedbegović Aida, Živinice
Muhić Šejla, Srebrenik
Mujić Eldina, Gračanica
Muminović Irma, Gradačac
Nurkić Kemija, Gradačac
Omerović Amela, Vukosavlje
Osmanović Fatima, Zvornik
Ramić Fatma, Kalesija
Ražanica Šejla, Brčko
Sinanović Enisa, Zavidovići
Smajlović Medina, Sapna
Solo Zekija, Tešanj
Suljić Sumeja, Srebrenik
Zlatic Lejla, Brčko

Razrednica:
Alma Buljubašić

Svršenice: IVd

Ahmetović Sabina, Srebrenik
Aljić Amina, Tuzla
Avdić Dženita, Banovići
Begunić Lejla, Srebrenik
Durmišević Ajša, Gradačac
Džafić Rim, Tuzla
Ejubović Lejla, Lukavac
Fazlić Sadžida, Kalesija
Fazlović Emina, Brčko
Garić Hatidža, Tešanj
Halilović Lejla, Brčko
Hasanbašić Emina, Tešanj
Hurić Adela, Tuzla
Imamović Ajla, Banovići
Karamujić Merisa, Brčko
Kovačević Armina, Tuzla
Mehmedović Alma, Janja
Memić Lejla, Čelić
Memić Amina, Gračanica
Mešić Fatima, Gradačac
Momković Emina, Zavidovići
Mrahorović Esmā, Banovići
Mujkanović Medina, Tešanj
Mulamehmedović, Elma, Lukavac
Razić Maida, Tuzla
Salihović, Almedina, Tuzla
Smajilbašić Ajša, Gračanica
Softić Lamija, Lukavac
Softić Nudžejma, Gračanica
Spahić Lamija, Tuzla
Suljić Naida, Maglaj
Terzić Nihada, Gradačac
Vajzović Elma, Gradačac
Vejseli Azra, Brčko
Zejnilović Esmā, Brčko
Zukić Emina, Srebrenik
Zulić Amela, Kalesija

Razrednik:
Edin Dedić

Medresa „Osman ef. Redžović“ Veliko Čajno, Visoko

Svršenici: IVa

Ahmetspahić Imran, Zenica
Bašić Adem, Tešanj
Bešić Benjamin, Maglaj
Bilčević Hanan, Zenica
Džafić Harun, Gračanica
Džindić Muhamed, Gračanica
Džinović Tarik, Sarajevo
Ganija Emin, Breza
Hadžo Harun, Breza
Hasić Bilal, Visoko
Hašimović Mahir, Visoko
Hodžić Musa, Sarajevo
Hodžić Zubejr, Sarajevo
Hojkurić Abdurahman, Tešanj
Hrnjić Bakir, Visoko
Huskanović Nedim, Gračanica
Kahrmanović Ahmed, Sapna
Kladanjić Kenan, Olovo
Kozlić Ejub, Zenica
Lemeš Nedim, Visoko
Muharemović Bilal, Tuzla
Mušić Medin, Maglaj
Mušibegović Hasan, Visoko
Polovina Ahmed, Sarajevo
Silajdžić Faris, Breza
Tokmić Osman, Tešanj
Varešević Ajdin, Tuzla
Zukan Abdulkadir, Kakanj

Razrednik:
Miralem Dedić

Svršenice: IVb

Alajbegović Elma, Kakanj
Bećović Esma, Sarajevo
Bejtić Almedina, Kiseljak
Bejtić Amina, Kiseljak
Berbić Fatima, Kakanj
Bisić Lejla, Breza
Bulut Ajla, Kiseljak
Čatić Ajla, Zenica
Dedić Emina, Breza
Duranović Nejra, Jajce
Fejzić Medina, Zenica
Hajrić Adna, Visoko
Halilović Kelima, Begov Han
Husika Ilma, Kakanj
Jakubović Fikreta, Ilijaš
Lemeš Emina, Visoko
Mahmić Naida, Maglaj
Mehinović Hajrija, Tešanj
Očuz Medina, Visoko
Pivić Sara, Zenica
Silajđija Dželila, Kakanj
Šehić Sumeja, Maglaj
Tašaković Alija, Visoko
Tašaković Zahida, Visoko
Trako Ajla, Visoko
Zlatić Azra, Travnik
Žolja Ajša, Visoko

Razrednica:
Merjem Kadrić

Karadžoz-begova medresa u Mostaru

Svršenici: IVa

Ait Idir Hamza, Sarajevo
Bećirović Merzuk, Zavidovići
Beširović Izet, Kalseija
Brajević Madžid, Mostar
Čano Omer, Mostar
Džemić Tarik, Mostar
Hasić Faris , Čapljina
Karaga Mehmed, Jajce
Karaga Musab, Sarajevo
Kafadar Anis, Mostar
Maksumić Mirnes , Konjic
Medar Sedad, Mostar
Mulasalihović Armin, Janja
Obradović Abdulah, Mostar
Cero Anes, Konjic
Ravkić Mahir, Brčko
Ruvić Amer, Prozor
Smajić Mirza , Gornji Vakuf
Subašić Admir , Kalesija
Šahović Enis, Mostar
Tojaga Mirza , Mostar
Zlomužica Tarik , Mostar
Zukanović Omar, Čapljina

Razrednik:
Harun Macić

Svršenice: IVb

Avdić Azra, Kalesija
Beho Alena, Jajce
Bisljimi Esmeralda, Mostar
Bisljimi Hulija , Mostar
Burza Farah, Livno
Čevra Aiša, Mostar
Čolak Zinaida, Prozor
Drndić Hatidža, Gradačac
Duranović Amila, Jajce
Filan Elma, Gornji Vakuf
Hubljar Ajla, Prusac
Jašari Safije, Mostar
Korić Belkisa, Konjic

Krajina Emina, Sarajevo
Mujkanović Nermina , Zenica
Omerašević Minela, Zavidovići
Pidro Zejna, Gornji Vakuf
Pobrić Rejhana, Mostar
Puce Ilma , Mostar
Ridžić Mevla , Zenica
Šošić Sara, Gornji Vakuf
Tukić Dženita, Gračanica
Zukić Fatima, Mostar

Razrednica:
Lejla Boškailo – Obradović

Svršenici: IVc

Boloban Samira , Konjic
Buharalija Esmā, Fojnica
Čamo Aldin , Mostar
Čolaković Belkisa, Mostar
Džehilović Elmedina , Bugojno
Gafić Ismeta, Bugojno
Herić Elmedin, Konjic
Hero Amina , Prozor
Husović Rijad, Mostar
Jelovac Merjema, Mostar
Kajić Belmira, Tuzla
Kesar Anes, Hadžići
Kovačević Jasmin, Prozor
Kovačević Saima, Zenica
Maksumić Nejra, Konjic
Motika Ilma, Konjic
Muhibić Enis, Konjic
Mujakić Nedžad, Stolac
Omeragić Medina, Gornji Vakuf
Parić Salih, Živinice
Sadžak Smail, Mostar
Sefer Adna , Travnik
Smajić Bilal, Brčko
Smajilović Adelisa, Konjic
Tipura Ajla, Mostar
Zlomužica Zejna, Mostar

Razrednik:
Elmedin Ljevo

Medresa / Islamska gimnazija „Dr. Ahmed Smajlović“ – Zagreb

Hannan Arslani, Zagreb
Emina Bajrić, Gračanica, BiH
Dino Čavkić, Delnice
Tarik Đogić, Bogovolja
Amina Đonlagić, Kozarac, BiH
Mihana Hasak, Popovača
Hanan Hasanbegović, Zagreb
Amr Kadriju, Ljubljana
Amina Kubat, Sarajevo
Aida Lotinac, Zagreb
Vanesa Mazreku, Rijeka
Ena Memić, Zagreb

Sanel Mešić, Zagreb
Davud Mešinović, Labin
Branko Mihelić, Zagreb
Ajla Muhić, Maljevac
Suada Olomani, Gospić
Haris Peco, Zagreb
Šana Selimović, Bihać
Naim Talić, Sanski Most
Melani Tomić, Sisak

**Razrednica:
Ilda Handanović**

Medresa „Gazi Isa-beg“ Novi Pazar

Svršenici: IVa

Bačevac Emir, Novi Pazar
Bećirović Mujo, Prijepolje
Dedeić Džemal, Tutin
Demić Dženis, Tutin
Erović Amar, Podgorica-C.Gora
Fijuljanin Salahudin, Novi Pazar
Fijuljanin Talib, Novi Pazar
Fijuljanin Zejid, Novi Pazar
Geri Naser, Novi Sad
Hadrović Adnan, Ciriš-Šajcarska
Halilović Seid, Novi Pazar
Halilović Vehid, Novi Pazar
Hasanović Fatih, Novi Pazar
Hamidović Zehad, Sjenica
Hanuša Emir, Novi Pazar
Islamović Amsal, Novi Pazar
Kamberović Semir, Sjenica
Kapidžić Amar, Prijepolje
Kurbardović Halid, Rožaje-C.Gora
Latifović Denis, Novi Pazar
Memović Enes, Prijepolje

Mujović Amar, Novi Pazar
Murić Muzafer, Rožaje-C.Gora
Preljević Almir, Novi Pazar
Pružljanin Alen, Novi Pazar
Ramičević Emin, Tutin
Ramović Isad, Rožaje-C.Gora
Rešović Hamza, Sjenica
Ujkanović Amar, N.Pazar
Zukorlić Faris, Sarajevo-BiH

**Razrednik:
Muhedin Latifović**

Svršenici IVb/1

Avdović Ajkuna, Novi Pazar
Bačevac Edina, Novi Pazar
Badić Džemila, Novi Pazar
Bilalović Almasa, Sjenica
Bronja Dženisa, Sjenica
Čaković Amina, Tutin
Dazdarević Amra, Novi Pazar
Elkarim Hadidža, Tuzla-BiH
Hodžić Aiša, Novi Pazar

Hodžić Šejla, Prijepolje
Ljajić Amina, Novi Pazar
Ljajić Belkisa, Novi Pazar
Marovac Lejla, Novi Pazar
Mujezinović Almasa, Sejnica
Mujezinović Lejla, Sjenica
Mušović Saida, Novi Pazar
Plojović Amina, Novi Pazar
Tutić Ajeta, Tutin
Ujkanović Esmā, Tutin

Razrednica:
Hadžić Selma

Svršenici: IVb/2

Alić Sajma, Novi Pazar
Ahmetović Merjema, Novi Pazar
Baždar Senada, Novi Pazar
Dražanin Ajša, Dražanin Ajša
Eminović Halima, Tutin

Faković Selma, Tutin
Fehratović Kevsera, Sjenica
Fijuljanin Amina, Sjenica
Halilović Maida, Tutin
Kadrić Kadira, Novi Pazar
Kačapor Elma, Tutin
Mekić Aiša, Novi Pazar
Mavrić Muamera, Priboj
Osmanović Azra, Novi Pazar
Ramičević Amina, Tutin
Saračević Sumeja, Novi Pazar
Sejdović Bisera, Sjenica
Sejdović Samra, Sjenica
Smajović Vahida, Sjenica
Suljović Emina, Novi Pazar
Suljović Melisa, Novi Pazar
Šahović Mirnesa, Novi Pazar
Škrijelj Sabina, Novi Pazar

Razrednica:
Zukorlić Esada

Medresa “Mehmed Fatih “ - Podgorica

Svršenici: IVa

Bajrović Idriz , Berane
Berović Alan , Rožaje
Berović Alis , Rožaje
Drešević Mirza , Podgorica
Hodžić Amel , Bijelo Polje
Kalender Amar , Rožaje
Kurtagić Dženan , Rožaje
Murić Haris , Rožaje
Piljević Alan , Berane
Ramović Hajrudin , Rožaje
Redžepović Aldin, Berane
Rugovac Kemal , Rožaje
Zejnolović Nihad , Rožaje

Razrednik:
Afan Letić

Svršenici IVb

Niković Adela , Cetinje
Al Mafalha Ahmad , Jordan
Kajošaj Ajdina, Podgorica
Purović Akim , Podgorica
Đoković Amina , Podgorica
Ljuljanović Amina , Podgorica
Nikaj Arijeta , Podgorica
Ljuljanović Editā , Podgorica
Ljuljanović Haris , Podgorica
Goga Nizar , Bar
Đokaj Samra , Podgorica
Bećović Sara , Podgorica
Ukoshata Xhenis , Bar
Šabaj Zana , Podgorica

Razrednica:
Fahreta Giljić

Svršenici: IVc

Dautović Anel, Rožaje
Fazlijević Emina , Podgorica
Gačević Elmedin, Plav
Halilović Kabir, Rožaje
Lucević Lejla, Podgorica
Mandić Lejla , Podgorica
Mujević Nermin, Rožaje
Murić Erhan, Rožaje
Omerbožović Amina , Podgorica
Radončić Emina , Plav
Ramović Dženana, Michigan-SAD
Seferović Muhamed, Berane
Toskić Mela , Podgorica
Tuzović Mirza, Podgorica

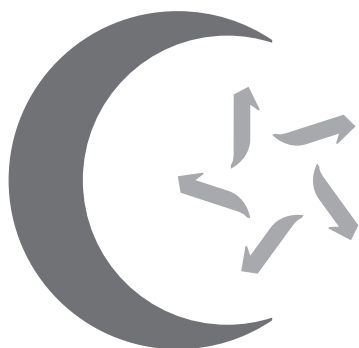
Razrednik:
Sead Višnjić

Svršenice: IV

Istureneno odjeljenje u Rožajama

Agović Berina, Rožaje
Bošnjak Alida, Bijelo Polje
Halilović Semina, Berane
Hasić Ermina, Hameln- Njemačka
Hot Rejhana, Podgorica
Kalač Dželila, Berane
Kardović Maida, Berane
Murić Sejhana, Rožaje
Murić Zilha, Rožaje
Ramović Elida, Bijelo Polje
Ramović Ermina, Bijelo Polje
Sijarić Fatima, Bijelo Polje
Zećirović Erna, Berane

Razrednica:
Samra Hadžić

Službeni dio

Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH

Broj: 03-2-227/19

Datum: 8. rebiu-l-ahir 1441. h. g.

5. decembar 2019. godine

Na osnovu člana 10., člana 28. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 23. redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 8. rebiu-l-ahira 1441. h. g., odnosno 5. decembra 2019. godine, na prijedlog Reisu-l-uleme, donijelo je, u konačnoj verziji, sljedeću

F E T V U

o korisnicima sredstava iz fonda Bejtu-l-mal

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين ، نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين:

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka su mir i spas na Njegovog posljednjeg Poslanika, na njegovu plemenitu porodicu i sve ashabe.

Uzvišeni Allah kaže: „Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! - A Allah sve zna i mudar je.“ (Et-Tevba, 60.) U ovom ajetu se spominje osam kategorija korisnika zekata, a po propisima hanefijskog mezheba oni su korisnici i sadekatul-fitra. Ove kategorije su općeg i trajnog karaktera, a njihovi korisnici se aktualiziraju shodno društvenim prilikama. Primjer toga je i postupak h. Omera, r.a., koji je s pozicije predvodnika zajednice redefinisao korisnike kategorije *El-Muellefeti kulubuhum*.

Polazeći od ovih osnova, Vijeće muftija donosi fetvu kojom određuje da se sredstva iz fonda Bejtu-l-mal troše za: **socijalno ugrožene kategorije društva, finansiranje i sufinansiranje odgojno-obrazovnih ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, rad i održavanje organizacione strukture Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, kapitalna ulaganja** (izgradnja objekata

infrastrukture, važnih za Zajednicu, poput škola, obdaništa, mekteba; izdavačka djelatnost; štampanje knjiga; ulaganje u medije i dr.) i **promociju interesa Islamske zajednice u domovini i svijetu.**

Način raspodjele ukupljenih sredstava utvrđivat će Vijeće muftija na prijedlog Rijaseta, za svaku godinu, shodno prioritetima i potrebama u Zajednici i u društvu.

Ovo je naš idžtihad o ovom pitanju, u ovom vremenu, utemeljen na razumijevanju izvora islama u svjetlu savremenih potreba naše Zajednice.

A Allah najbolje zna!

Husein ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Aktivnosti Rijaseta

Broj: 05-08-2-4811-3/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 31. oktobra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Upravnog odbora Elči Ibrahim-pašine medrese, broj: 01-03-470-O/19 od 03.10.2019. godine, o izboru mr. Dževdeta Šošića, za direktora Elči Ibrahim-pašine medrese, na mandatni period od četiri godine, od 06.12.2019. godine do 05.12.2023. godine.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-03-2-5455-2/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 31. oktobra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeći:

PRAVILNIK o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju i načinu polaganja mature u medresaema

Član 1.

U Pravilniku o sadržaju i načinu polaganja mature u medresema broj 161/05 od 29.04.2005. godine u članu 1. stav (1) alineja „8. Medresi Dr. Ahmed Smajlović u Zagrebu“, se briše.

Član 2.

U članu 8. stav (1) riječi „za svakog učenika“, se brišu.

Član 3.

U članu 11. stav (1) alineja 1. riječ „junskom“ zamjenjuje se riječima „majsko-junskom“, u alineji 2. riječ „avgustovskom“ zamjenjuje se riječima „augustovsko-septembarskom (od 15. augusta do 15. septembra) i u alineji 3. riječ „januarskom“ zamjenjuju se riječima „januarsko-februarskom ispitnom roku (od 15. januara do 15. septembra)“.

Član 4.

U članu 33. stav (3) riječ „posebnom“ zamjenjuje se riječju „propisanom“.

Član 5.

U članu 34. stav (3) alineji 1. riječi „opća ocjena izvedena na osnovu čl. 68. Statuta Medrese i Zakona“ zamjenjuju se riječima „ostvareni uspjeh“, a u alineji 3. riječ „cijele“ se briše.

Član 6.

U članu 36. dodaje se stav (3) koji glasi: „Izuzetno od odredbe prethodnog stava zapisnik o radu ispitnog odbora na maturi može se voditi u elektronskom obliku koji se obavezno štampa na papiru formata A4, numerisanih stranica sa potpisom predsjednika ispitnog odbora i ovjerom pečata škole. Po okončanju mature zapisnik se uvezuje u svesku zapisnika.“

Član 7.

U članu 38. stav (1) mijenja se i glasi: „Učenicima koji su položili maturu izdaje se diploma o završenoj medresi“.

U stavu (2) riječ „posebnom“ zamjenjuje se riječju „propisanom“.

Član 8.

Član 40. se briše.

Član 9.

Pravilnik stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-03-2-5223-3/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbi člana 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH 05/04“), te u skladu sa odredbama člana 18. stav 3. Pravilnika o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441.h.g., odnosno 31. oktobra 2019. godine, usvojio je:

POSLOVNIK O RADU IZVRŠNOG ODBORA MEDŽLISA ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim Poslovníkom u skladu sa Ustavom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i Pravilnikom o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, uređuje se način rada izvršnog odbora medžlisa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: izvršni odbor).

Član 2.

Odredbe ovog Poslovníka obavezne su za sve članove izvršnog odbora i druga lica koja učestvuju u radu ili prisustvuju sjednicama Izvršnog odbora.

Član 3.

U radu sjednice Izvršnog odbora, pored članova izvršnog odbora, mogu prisustvovati predstavnik Rijaseta i predstavnik nadležnog muftijstva, kao i druga lica po ovlaštenju izvršnog odbora.

Član 4.

Radi obezbjeđenja potpunog, djelotvornog, kvalitetnog i usklađenog obavljanja poslova, izvršni odbor može svojom odlukom formirati stručne komisije.

II PRIPREMANJE MATERIJALA ZA SJEDNICE

Član 5.

- (1) Sekretar medžlisa se brine o pripremanju i blagovremenom dostavljanju kompletnih materijala potrebnih za rad izvršnog odbora.
- (2) U slučaju spriječenosti sekretara medžlisa, poslove iz stava 1. ovog člana obavljat će drugo lice koje ovlasti predsjednik izvršnog odbora.
- (3) Poziv i materijali se dostavljaju putem pošte ili elektronskim putem u obliku prijedloga, odluka, zaključaka, informacija i drugih akata iz nadležnosti izvršnog odbora.

Član 6.

- (1) Materijali za sjednice izvršnog odbora moraju biti potpisani od strane predlagača.
- (2) Predlagači u smislu ovog člana mogu biti: predsjednik izvršnog odbora, glavni imam i rukovodioci službi medžlisa.

III SAZIVANJE SJEDNICA I DOSTAVLJANJE MATERIJALA

Član 7.

- (1) Sjednice izvršnog odbora saziva predsjednik izvršnog odbora.
- (2) Sjednice izvršnog odbora sazivaju se pisanim ili elektronskim putem.

Član 8.

- (1) Redovne sjednice izvršnog odbora održavaju se prema potrebi, a najmanje jedanput u dva mjeseca.
- (2) Poziv za redovnu sjednicu izvršnog odbora sa odgovarajućim materijalom dostavljaju se članovima izvršnog odbora i nadležnom muftijstvu najkasnije pet dana prije zakazane sjednice.
- (3) U hitnim slučajevima predsjednik izvršnog odbora može sazvati sjednicu i u roku od tri dana prije zakazane sjednice o čemu odluku donosi kolegij medžlisa, i u tom slučaju materijali se mogu dostaviti i neposredno prije održavanja sjednice ili na samoj sjednici.
- (4) Poziv za sjednicu sadrži vrijeme i mjesto održavanja sjednice, prijedlog dnevnog reda, obavještenje o tome koji su materijali dostavljeni ranije, koji se materijali dostavljaju uz poziv, a koji će biti dostavljeni naknadno, kao i druga obavještenja od značaja za održavanje sjednice.
- (5) Izvršni odbor može održati i svečane sjednice.

Član 9.

- (1) Predsjednik Izvršnog odbora može u hitnim slučajevima sazvati sjednicu izvršnog odbora i u roku kraćem od tri dana a dnevni red za ovu sjednicu može biti predložen i na samoj sjednici, u slučajevima kada je potrebna hitna reakcija izvršnog odbora po određenom pitanju.
- (2) U administrativnim i pravnim stvarima iz nadležnosti Izvršnog odbora međžlisa, koje su hitne naravi, a čije bi odlaganje moglo prouzrokovati štetu za međžlis ili Islamsku zajednicu u BiH uopće, kolegij međžlisa je dužan organizirati hitno izjašnjavanje članova izvršnog odbora telefonski, elektronskim putem ili na drugi prigodan način i tako donesene odluke i zaključci trebaju se verificirati na prvoj narednoj sjednici izvršnog odbora.

Član 10.

- (1) U slučaju spriječenosti člana izvršnog odbora da prisustvuje zakazanoj sjednici, dužan je bez odlaganja pisanim putem obavijestiti predsjednika izvršnog odbora o razlozima nedolaska na sjednicu.
- (2) U slučaju da član izvršnog odbora bez opravdanja ne prisustvuje uzastopno na tri sjednice izvršnog odbora na koje je uredno dobio poziv, predsjednik Izvršnog odbora može pokrenuti inicijativu Glavnoj izbornoj komisiji za razrješenje dužnosti zbog neizvršavanja osnovnih obaveza na mjestu za koje je izabran.

Član 11.

Predsjednik izvršnog odbora dužan je da na pismeno obrazložen zahtjev, a u roku ne dužem od 7 dana od dana podnošenja zahtjeva, sazove vanrednu sjednicu Izvršnog odbora u sljedećim slučajevima:

- a. ako to zahtijeva nadležno muftijstvo ili Rijaset;
- b. ako to zahtijeva najmanje jedna trećina članova izvršnog odbora.

IV RAD NA SJEDNICI

Član 12.

- (1) Sjednicama izvršnog odbora predsjedava predsjednik izvršnog odbora, a u slučaju spriječenosti predsjednika sjednice saziva i njima predsjedava glavni imam.
- (2) Predsjednik izvršnog odbora otvara sjednicu i utvrđuje da li sjednici prisustvuje potreban broj članova za odlučivanje.
- (3) Kvorom za rad i odlučivanje na sjednicama izvršnog odbora je većina od ukupnog broja izabраниh članova izvršnog odbora.
- (4) U toku sjednice predsjednik vodi računa o postojanju kvoruma.

- (5) Ukoliko predsjednik izvršnog odbora utvrdi u toku zasjedanja da ne postoji kvorum dužan je prekinuti sjednicu. Sjednica se može nastaviti tek kada se obezbijedi kvorum.

Član 13.

- (1) Nakon otvaranja sjednice pristupa se utvrđivanju dnevnog reda.
- (2) Dnevni red sjednice utvrđuje se na osnovu ranije dostavljenog prijedloga dnevnog reda od strane predsjednika izvršnog odbora i na osnovu naknadno predloženih izmjena i dopuna od strane članova izvršnog odbora.
- (3) Dnevni red se usvaja glasanjem članova izvršnog odbora.
- (4) Dnevni red se smatra usvojenim, kada se za njega izjasni većina prisutnih članova izvršnog odbora.
- (5) Razmatranje i odlučivanje na sjednici vrši se po tačkama utvrđenog dnevnog reda.
- (6) O svakoj tački dnevnog reda otvara se rasprava.

Član 14.

- (1) Prva tačka dnevnog reda je, po pravilu, usvajanje zapisnika sa prethodne sjednice.
- (2) Članovi izvršnog odbora imaju pravo staviti primjedbe na zapisnik.
- (3) Prilikom usvajanja zapisnika izvršni odbor odlučuje o primjedbama koje su stavljene na zapisnik.

Član 15.

- (1) Na sjednici izvršnog odbora se razmatra svako pitanje koje se nalazi na dnevnom redu, prije nego što se o njemu odlučuje.
- (2) Bliže obrazloženje o pitanjima, koja se nalaze na dnevnom redu daje njen izvjestitelj ili predlagáč.

Član 16.

- (1) Članovi izvršnog odbora mogu uzeti učešće u raspravi i davati prijedloge prilikom rasprave.
- (2) Predsjednik izvršnog odbora rukovodi raspravom, daje riječ i zaključuje raspravu, te predlaže i daje na glasanje akt kojim izvršni odbor odlučuje o određenoj tački dnevnog reda.
- (3) Predsjednik izvršnog odbora daje riječ učesnicima u raspravi po redu prijavljivanja.
- (4) Nakon što predsjednik izvršnog odbora zaključi raspravu i predloži akt, ne može se više voditi rasprava.
- (5) Učesnici u raspravi su dužni da u izlaganjima budu koncizni sa jasnim primjedbama i prijedlozima.

- (6) Diskusija po jednoj tački dnevnog reda ne može biti duža od tri minute.
- (7) O jednoj tački dnevnog reda, član izvršnog odbora može diskutirati najviše dva puta, izuzev predlagača predmeta koji se može javiti i više puta kako bi mogao odgovoriti na sva postavljena pitanja.

Član 17.

- (1) O redu na sjednici izvršnog odbora brine se predsjednik izvršnog odbora.
- (2) Predsjednik Izvršnog odbora se stara da učesnika u raspravi niko ne ometa.
- (3) Predsjednik izvršnog odbora može oduzeti riječ članu izvršnog odbora ukoliko se njegovo izlaganje ne odnosi na dnevni red, ili ako nepotrebno ponavlja već izložene stavove.
- (4) Zbog povrede rada na sjednici izvršnog odbora, predsjednik može prekršiocu izreći upozorenje.

Član 18.

- (1) Po završenoj diskusiji po svakom pojedinom pitanju dnevnog reda, zavisno od vrste i karaktera pitanja, predsjednik utvrđuje tekst akta kojeg usvaja izvršni odbor.
- (2) U slučaju potrebe, predsjednik izvršnog odbora može radi formulisanja teksta pojedinih akata, odrediti da to učini jedan član, grupa članova izvršnog odbora ili sekretar međžlisa.

Član 19.

- (1) Izvršni odbor odluke donosi glasanjem.
- (2) Pravo glasanja imaju samo članovi izvršnog odbora.
- (3) Glasanje na sjednicama izvršnog odbora je u pravilu javno i vrši se izjašnjavanjem „za“ ili „protiv“ prijedloga ili izjašnjavanjem „suzdržan“. Rezultate glasanja utvrđuje predsjednik izvršnog odbora.
- (4) Izuzetno, glasanje može biti tajno, o čemu odlučuje izvršni odbor većinom glasova prisutnih članova, pri čemu određuje i način kako se glasa.
- (5) Odluka se smatra usvojenom ako je za nju glasala većina prisutnih članova izvršnog odbora.

Član 20.

- (1) O toku sjednice Izvršnog odbora vodi se zapisnik.
- (2) O vođenju zapisnika stara se sekretar međžlisa ili u slučaju spriječenosti sekretara, drugo lice koje odredi izvršni odbor.
- (3) Zapisnik sadrži sljedeće:
 - a. redni broj sjednice Izvršnog odbora;
 - b. vrijeme i mjesto održavanja sjednice;

- c. imena prisutnih i odsutnih članova izvršnog odbora, kao i imena drugih lica koja prisustvuju sednici;
 - d. konstataciju da je na sjednici prisutan potreban broj članova izvršnog odbora za rad i punovažno odlučivanje;
 - e. usvojeni dnevni red;
 - f. kratak tok sjednice sa iznesenim stavovima i diskusijama članova izvršnog odbora, rezultat glasanja po pojedinim tačkama dnevnog reda;
 - g. odluke i zaključci doneseni po pojedinim tačkama dnevnog reda;
 - h. vrijeme završetka sjednice.
- (4) Svaki član izvršnog odbora ima pravo da traži da se njegova izjava i prijedlog unese u zapisnik.
- (5) Usvojeni zapisnik potpisuje predsjednik izvršnog odbora i zapisničar i ovjerava se pečatom medžlisa.

Član 21.

- (1) Tok sjednice rada izvršnog odbora može se bilježiti snimkom, o čemu odluku donosi izvršni odbor.
- (2) U slučaju snimanja toka sjednice u skladu sa stavom 1. ovog člana, snimci se smatraju povjerljivim materijalom i materijalom za internu upotrebu.
- (3) Čuvanje snimaka i zapisa sa sjednica podliježe propisima o čuvanju akata u Islamskoj zajednici o čemu se stara sekretar medžlisa, a o korištenju odlučuje izvršni odbor.

V OSTALE ODREDBE

Član 22.

- (1) Odluke koje donosi izvršni odbor, biće sastavljene najkasnije u roku od sedam radnih dana od dana zaključenja sjednice izvršnog odbora.
- (2) O izradi, dostavljanju i distribuciji odluka i zaključaka sa sjednica izvršnog odbora, stara se sekretar medžlisa.
- (3) Odluke i zaključci sa sjednice izvršnog odbora dostavljaju se i nadležnom muftijstvu.

VI ZAVRŠNE ODREDBE

Član 23.

Danom stupanja na snagu ovog poslovnika, prestaju da važe svi poslovnici o radu izvršnog odbora koje su medžlisi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini ranije usvojili.

Član 24.

Ovaj Poslovnik stupa na snagu i primjenjuje se danom donošenja i bit će objavljen u Glasniku Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-03-2-5224-3/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbi člana 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH 05/04“), te u skladu sa odredbama člana 13. Pravilnika o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 31. oktobra 2019. godine, usvojio je:

POSLOVNIK O RADU SKUPŠTINE MEDŽLISA ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim poslovnikom u skladu sa Ustavom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i Pravilnikom o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, uređuje se način rada skupštine medžlisa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: skupština).

Član 2.

- (1) Skupština medžlisa je predstavnički organ medžlisa.
- (2) Skupštinu medžlisa čine izabrani zastupnici džemata.
- (3) Skupština medžlisa:
 - a. bira radno predsjedništvo koje rukovodi radom skupštine;
 - b. bira članove izvršnog odbora;
 - c. daje opće smjernice za rad izvršnog odbora medžlisa;
 - d. usvaja godišnji plan i izvještaj o radu izvršnog odbora medžlisa;
 - e. daje saglasnost na prijedlog budžeta i završni račun medžlisa.
- (4) Opće smjernice za rad izvršnog odbora skupština donosi putem inicijativa članova skupštine.

Član 3.

Odredbe ovog poslovnika obavezne su za sve članove skupštine i druga lica koja učestvuju u radu ili prisustvuju sjednicama skupštine.

Član 4.

- (1) U radu sjednice skupštine, pored članova skupštine mogu prisustvovati predstavnik Rijaseta i predstavnik nadležnog muftijstva, kao i druga lica po odobrenju radnog predsjedništva.
- (2) Skupštini prisustvuju predsjednik izvršnog odbora kao i glavni imam medžlisa.
- (3) Skupštini medžlisa mogu prisustvovati članovi izvršnog odbora i službenici administrativno-pravne službe i službe za ekonomsko-finansijske, vaukufske i poslove društvene brige medžlisa.

II PRIPREMANJE MATERIJALA ZA SJEDNICE

Član 5.

- (1) Sekretar medžlisa se brine o pripremanju i blagovremenom dostavljanju kompletnih materijala potrebnih za rad skupštine.
- (2) U slučaju spriječenosti sekretara medžlisa, poslove iz stava 1. ovog člana obavljat će drugo lice koje ovlasti izvršni odbor.
- (3) Poziv i materijali se dostavljaju putem pošte ili elektronskim putem u obliku prijedloga, odluka, zaključaka, informacija i drugih akata iz nadležnosti skupštine.

Član 6.

Materijali za sjednice skupštine koji se dostavljaju uz poziv moraju biti potpisani od strane predsjednika izvršnog odbora.

III SAZIVANJE SJEDNICA I DOSTAVLJANJE MATERIJALA

Član 7.

- (1) Skupština medžlisa obavezno zasjeda jedanput godišnje, a po potrebi može imati i vanredna zasijedanja.
- (2) Sjednice skupštine sazivaju se pisanim ili elektronskim putem.
- (3) Poziv za sjednice skupštine sa utvrđenim dnevnim redom, terminom i mjestom održavanja sjednice utvrđuje izvršni odbor na svojoj sjednici a potpisuje ga predsjednik izvršnog odbora.

Član 8.

- (1) Poziv za redovnu sjednicu skupštine sa utvrđenim dnevnim redom, dostavlja se članovima skupštine najkasnije sedam dana prije zakazane sjednice.
- (2) Poziv za sjednicu dostavlja se članovima Skupštine i nadležnom muftijstvu.
- (3) Uz poziv za sjednicu dostavlja se utvrđeni dnevni red sa odgovarajućim materijalima sa napomenom da članovi skupštine mogu najkasnije pet dana prije zakazane sjednice u pisanom obliku dostaviti prijedlog za dopunu utvrđenog dnevnog reda o čemu se izjašnjava skupština.

Član 9.

Predsjednik izvršnog odbora dužan je da na pismeno obrazložen zahtjev, a u roku ne dužem od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, sazove vanrednu sjednicu skupštine u sljedećim slučajevima:

- a. ako to zahtijeva Rijaset Islamske zajednice ili nadležno muftijstvo;
- b. ako to zahtijeva izvršni odbor medžlisa;
- c. ako to zahtijeva najmanje jedna trećina izabраниh članova skupštine.

Član 10.

- (1) U slučaju spriječenosti člana skupštine da prisustvuje zakazanoj sjednici, dužan je bez odlaganja pisanim putem obavijestiti predsjednika izvršnog odbora o razlozima nedolaska na sjednicu.
- (2) U slučaju da član skupštine ne izvršava svoje obaveze ili je spriječen da ih obavlja, izvršni odbor medžlisa može podnijeti inicijativu nadležnoj okružnoj izbornoj komisiji za njegovo razrješenje dužnosti člana skupštine.

IV RAD NA SJEDNICI

Član 11.

- (1) Sjednicu skupštine otvara predsjednik izvršnog odbora, odnosno glavni imam u odsutnosti predsjednika.
- (2) Sekretar medžlisa na početku zasjedanja vrši evidenciju zastupnika u skupštini i utvrđuje postojanje kvoruma za rad i odlučivanje na sjednici.
- (3) Kvorum za rad i odlučivanje je većina od ukupnog broja izabраниh članova skupštine.
- (4) Nakon utvrđivanja kvoruma, predsjednik izvršnog odbora predlaže izbor kandidata za radno predsjedništvo skupštine.
- (5) Predsjednik izvršnog odbora će prekinuti sjednicu, ukoliko se utvrdi da ne postoji kvorum.

- (6) Kandidate za radno predsjedništvo predlažu zastupnici skupštine između prisutnih zastupnika skupštine.
- (7) Radno predsjedništvo skupštine čine dva zastupnika skupštine koji dobiju najveći broj glasova od kojih je predsjedavajući radnog predsjedništva zastupnik sa većim brojem glasova, a drugi je zamjenik predsjedavajućeg.
- (8) U slučaju da kandidati imaju isti broj glasova, predsjedavajući će biti kandidat koji je stariji po godinama.
- (9) Predsjedavajući radnog predsjedništva nakon izbora preuzima predsjedavanje skupštinom nakon čega se pristupa usvajanju dnevnog reda.
- (10) Skupština se izjašnjava o svakom pojedinačnom prijedlogu za dopunu dnevnog reda kojeg su članovi skupštine dostavili na način propisan članom 8. stav 3. ovog poslovnika.

Član 12.

- (1) Članovi skupštine mogu uzeti učešće u raspravi i davati prijedloge prilikom rasprave.
- (2) Predsjedavajući radnog predsjedništva rukovodi raspravom, daje riječ i zaključuje raspravu, te predlaže i daje na glasanje akt kojim skupština odlučuje o određenoj tački dnevnog reda.
- (3) Sekretar medžlisa se brine da odluke koje skupština donosi budu u okviru ustavne nadležnosti skupštine.
- (4) Predsjedavajući radnog predsjedništva daje riječ učesnicima u raspravi po redu prijavljivanja.
- (5) Diskusija po jednoj tački dnevnog reda ne može biti duža od tri minute.
- (6) O jednoj tački dnevnog reda, član skupštine može diskutirati najviše jedanput, izuzev predlagača predmeta koji se može javiti i više puta kako bi odgovorio na sva postavljena pitanja.
- (7) Predsjedavajući radnog predsjedništva se stara da učesnika u raspravi niko ne ometa.
- (8) Radno predsjedništvo na zahtjev člana skupštine može odobriti pauzu od deset minuta.

Član 13.

- (1) Predsjedavajući radnog predsjedništva je dužan brinuti se da se rasprava vodi samo o pitanjima koja su na dnevnom redu, ukoliko se izlaganje učesnika u raspravi ne odnosi na dnevni red, predsjedavajući radnog predsjedništva je dužan upozoriti ga na to.
- (2) Zbog povrede rada na sjednici skupštine, predsjedavajući radnog predsjedništva može prekršiocu izreći upozorenje.

Član 14.

- (1) Glasanje na sjednicama skupštine je javno i vrši se izjašnjavanjem „za“ ili „protiv“ prijedloga ili izjašnjavanjem „suzdržan“. Rezultate glasanja utvrđuje predsjedavajući radnog predsjedništva.
- (2) Skupština donosi odluke većinom glasova prisutnih članova.
- (3) Po završenom glasanju predsjedavajući radnog predsjedništva objavljuje rezultate glasanja i konstatira da je prijedlog usvojen ili odbijen.

Član 15.

- (1) O toku sjednice skupštine vodi se zapisnik.
- (2) O vođenju zapisnika stara se sekretar medžlisa ili u slučaju spriječenosti sekretara, drugo lice koje odredi izvršni odbor.
- (3) Zapisnik sadrži sljedeće:
 - a. redni broj sjednice skupštine;
 - b. vrijeme i mjesto održavanja sjednice;
 - c. imena prisutnih i odsutnih članova skupštine, kao i imena drugih lica koja prisustvuju sjednici;
 - d. konstataciju da je na sjednici prisutan potreban broj članova skupštine za rad i punovažno odlučivanje;
 - e. usvojeni dnevni red;
 - f. kratak tok sjednice sa iznesenim stavovima i diskusijama članova skupštine i rezultat glasanja po pojedinim tačkama dnevnog reda.
 - g. odluke i zaključci doneseni po pojedinim tačkama dnevnog reda;
 - h. vrijeme završetka sjednice.
- (4) Zapisnik potpisuje zapisničar i dva člana radnog predsjedništva skupštine.
- (5) Sastavni dio zapisnika čine odluke, zaključci, smjernice i drugi materijali, koji su se na sjednici skupštine razmatrali i usvojili.

V OSTALE ODREDBE

Član 16.

- (1) Odluke koje donosi skupština, biće sastavljene najkasnije u roku od sedam radnih dana od dana zaključenja sjednice skupštine.
- (2) O izvršenju odluka i zaključaka sa sjednica skupštine, stara se predsjednik izvršnog odbora.

VI ZAVRŠNE ODREDBE

Član 17.

Danom stupanja na snagu ovog poslovnika, prestaju da važe svi poslovници o radu skupštine medžlisa koje su medžlisi ranije usvojili.

Član 18.

Ovaj Poslovník stupa na snagu i primjenjuje se danom donošenja i bit će objavljen u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u BiH.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-08-2-5004-3/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.
31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 31. oktobra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu broj: 03-03-37-1024-2/19 od 03.10.2019. godine, o prijedlogu izmjena i dopuna Nastavnog plana i programa u okviru prvog ciklusa studija - Studijski program Islamske teologije i Islamske vjeronauke i religijske pedagogije - uvođenje uvjetnih predmeta iz Arapskog jezika na način da položeni ispit u svakom semestru je uvjet za polaganje ispita iz Arapskog jezika u narednom semestru.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-08-2-3982-4/19

Datum: 03. rebiu-l-evvel 1441. h.g.
31. oktobar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 12. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 03. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 31. ok-

tobra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Diplome obrazovnih ustanova, medresa i fakulteta čiji su osnivači od Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini nepriznate vjerske strukture ili djeluju u njihovom okviru ne priznaju se u organima i ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Nostrifikacija takvih diploma nije moguća u obrazovnim ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Na osnovu diploma stečenih u takvim obrazovnim ustanovama nije moguće izvršiti prijem učenika u medrese, studenata na fakultete, postdiplomski, doktorski ili drugu vrstu studija, te zasnivanje radnog odnosa u organima i ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Obrazloženje

Navedene medrese i fakulteti ne pripadaju obrazovnom sistemu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, niti Islamska zajednica ima bilo kakve kontakte ili uvid u sistem uspostavljanja, organizaciju, nastavne planove i programe ili kvalitet rada ovih medresa i fakulteta. Pored toga Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini ne priznaje legalitet i legitimitet paravjerskih struktura koje stoje iza ovih obrazovnih ustanova. Stoga Islamska zajednica ne priznaje ni diplome ovih obrazovnih ustanova. Prema Pravilniku o imamima, za imama može biti postavljeno lice koje ima završenu jednu od medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, teološki ili imamski smjer, ili drugi islamski fakultet čija je diploma nostrificirana na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-03-1-6267-2/19

Datum: 29. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

26. novembar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 13. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 29. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 26. novembra 2019. godine, razmatrajući zahtjev Medžlisa IZ Tuzla za davanje saglasnosti za osnivanje preduzeća, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost Medžlisu Islamske zajednice Tuzla za osnivanje društva sa ograničenom odgovornošću Urban point d.o.o. Tuzla.

II

Medžlis Islamske zajednice Tuzla će osigurati da u nadzornom odboru Društva budu zastupljeni po jedan predstavnik Rijaseta, Muftijstva tuzlanskog i Medžlisa IZ Tuzla.

III

Obavezuje Medžlis IZ Tuzla i Društvo da prilikom upravljanja i raspolaganja vakufskom imovinom poštuju normativna akta Islamske zajednice u BiH koja tretiraju pitanje vakufske imovine, posebno procedure koje se odnose na transformaciju vakufske imovine.

Ukoliko Medžlis ustupa vakufsku imovinu Društvu, dužan je da to vrši u skladu sa važećim aktima Islamske zajednice i propisanim procedurama, uz obavezu Društva da osigura svaki vid garancije u cilju zaštite vakufske imovine po principu transformacija vakufske imovine sa nekim trećim privrednim društvima.

IV

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-03-2-5339-5/19

Datum: 29. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

26. novembar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, člana 14. Pravila medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i člana 7. Pravila o ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 13. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 29. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 26. novembra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU
o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju
Karadoz-begove medrese u Mostaru

Član 1.
(Predmet)

Ovom odlukom vrše se izmjene i dopune Odluke o osnivanju Karadoz-begove medrese u Mostaru broj: 03MA-4603/97 od 28.11.1997. godine, kojom je Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini osnovao Karadoz-begovu medresu u Mostaru (u daljem tekstu „Odluka“).

Član 2.
(Vrsta i stepen obrazovanja)

U članu 1. riječi „kao vjerska škola“ zamjenjuju se riječima „u kojoj se vrši odgoj i opće i vjersko obrazovanje učenika koji su prethodno završili osnovnu školu.“

Član 3.
(Osnivač)

Iza člana 1. dodaje se novi član 1a koji glasi:
„Osnivač Medrese je Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini“

Član 4.

Iza člana 2. dodaju se novi članovi 2a, 2b, 2c, koji glase:

„Član 2a.
(Normativni osnov)

(1) *Osnovni opći akt Medrese su Pravila medrese, koja donosi Školski odbor uz saglasnost Osnivača i nadležnog ministarstva.*

(2) *Radnici Medrese ostvaruju svoja prava u skladu sa Ustavom Islamske zajednice i drugim aktima Osnivača i Medrese, zakonom i provedbenim propisima.“*

„Član 2b.
(Naziv)

(1) *Puni naziv ustanove je „Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini, Karadoz-begova-medresa u Mostaru“.*

(2) *Skrraćeni naziv je „Karadoz-begova-medresa u Mostaru“.*

(3) *Sjedište ustanove je u Sjevernom logoru bb, općina Mostar.“*

„Član 2c.
(Djelatnost medrese)

(1) *Medresa obavlja sljedeće djelatnosti:*

- 85.31 - *Opće srednje obrazovanje;*
- 85.51 - *Obrazovanje i poučavanje u području sporta i rekreacije;*
- 85.52 - *Obrazovanje i poučavanje u području kulture;*
- 85.59 - *Ostalo obrazovanje i poučavanje, d.n.;*
- 55.90 - *Ostali smještaj;*
- 58.11 - *Izdavanje knjiga;*
- 58.13 - *Izdavanje novina;*
- 58.14 - *Izdavanje časopisa i periodičnih publikacija;*
- 58.19 - *Ostala izdavačka djelatnost;*
- 91.01 - *Djelatnost knjižnica i arhiva;*
- 93.11 - *Rad sportskih objekata.*

(2) *Osnovna djelatnost Medrese je „opće srednje obrazovanje“, u okviru koje Medresa, u duhu islamskih propisa odgaja, obrazuje i osposobljava učenike za nastavak školovanja na islamskim i drugim fakultetima u zemlji i inostranstvu.*

(3) *Odgojno-obrazovni rad u Medresi ostvaruje se na osnovu Nastavnog plana i programa za medrese i programa odgojnog rada, koje donosi Osnivač, uz saglasnost nadležnog ministarstva.“*

Član 5. **(Školski odbor)**

Član 3. mijenja se i glasi:

„(1) *Organ upravljanja Medresom je Školski odbor.*

(2) *Školski odbor, u pravilu, ima pet članova i to:*

- a. *dva člana ispred Osnivača;*
- b. *dva člana iz reda nastavnika, odgajatelja i stručnih saradnika;*
- c. *jedan član iz reda roditelja;“*

Član 6.

Iza člana 3. dodaju se novi članovi 3a, 3b, 3c, koji glase:

„Član 3a.

(Imenovanje i razrješenje Školskog odbora)

(1) *Predsjednika i članove Školskog odbora imenuje i razrješava Osnivač.*

(2) *Predsjednik i članovi Školskog odbora se imenuju na mandatni period od četiri godine.*

(3) *Isto lice može biti imenovano za predsjednika ili člana Školskog odbora najviše dva puta uzastopno.“*

**„Član 3b.
(Donošenje odluka)**

(1) Školski odbor vrši poslove iz svoje nadležnosti u skladu sa zakonom i općim aktima Osnivača i Medrese.

(2) Školski odbor donosi odluke većinom glasova svih članova, izuzev ako je za odlučivanje o određenim pitanjima, općim aktima Osnivača i Medrese, predviđena druga kvalificirana većina.“

**„Član 3c.
(Direktor medrese)**

(1) *Organ rukovođenja Medresom je direktor.*

(2) *Direktor organizira i rukovodi radom Medrese u okviru njene djelatnosti, zastupa i predstavlja Medresu pred sudovima, drugim organima i trećim licima, zaključuje ugovore, vrši i druge pravne radnje i odgovoran je za zakonitost rada Medrese.*

(3) *Direktora Medrese, na osnovu javnog konkursa imenuje Školski odbor, uz prethodnu saglasnost Osnivača.*

(4) *Za direktora Medrese može biti imenovano lice koje, pored općih, ispunjava i posebne uvjete propisane općim aktima Osnivača i Medrese.“*

**Član 7.
(Stručni organi medrese)**

Član 4. Odluke mijenja se i glasi:

„*Stručni organi Medrese su:*

- a. *Nastavničko vijeće koje sačinjavaju nastavnici, odgajatelji, stručni saradnici i saradnici;*
- b. *Odjeljsko vijeće koje sačinjavaju nastavnici, odgajatelji, stručni saradnici i saradnici koji realiziraju odgojno-obrazovni rad u odjeljenju;*
- c. *Pedagoško vijeće koje sačinjavaju odgajatelji, pedagog i pomoćnik direktora za đački dom;*
- d. *Stručni aktivni nastavnika određenih nastavnih oblasti/područja (nastavnici određenog nastavnog predmeta ili grupe srodnih predmeta).“*

**Član 8.
(Imovina)**

Član 5. mijenja se i glasi:

„(1) *Nepokretnosti i druga imovina Medrese, obezbijedena od Osnivača za osnivanje i rad, imovina je Osnivača.*

(2) *Imovina stečena obavljanjem registrirane djelatnosti Medrese, kao i imovina stečena na osnovu vakufa i poklona, ili na drugi zakonit način, svojina je Medrese.*

(3) *Imovina iz stava 2. ovog člana može se sticati samo u cilju obavljanja, razvijanja i unapređenja osnovne djelatnosti i ne može biti korištena u cilju promjene statusa Medrese ili uzurpacije prava Osnivača od strane drugih subjekata ili Medrese.*

(4) *Imovina iz stava 1. i stava 2. ovog člana ne može se otuđiti ili na neki drugi način opteretiti bez prethodne saglasnosti Osnivača, a može se koristiti samo u svrhu obavljanja registrirane djelatnosti.“*

Član 9.

Iza člana 6. Odluke, dodaju se novi članovi 6a, 6b i 6c koji glase:

„Član 6a.

(Sredstva za rad)

„Medresa stiče sredstva za rad iz:

- a. *Sredstava Osnivača;*
- b. *Budžetskih sredstava;*
- c. *od naknade za obavljanje intelektualnih, obrazovnih, kulturnih i drugih usluga;*
- d. *prodajom materijalnih dobara;*
- e. *zakupnina;*
- f. *legata, poklona i vakufa;*
- g. *donacijama pravnih i fizičkih lica;*
- h. *drugih izvora u skladu sa zakonom i registriranom djelatnošću Medrese.“*

„Član 6b.

(Upis u sudski registar)

Medresa se upisuje u sudski registar kod Općinskog suda u Mostaru i Registar crkava i vjerskih zajednica kod Ministarstva pravde BiH.“

„Član 6c.

(Ovlaštena osoba za upis u sudski registar)

Zahtjev za upis u sudski registar podnosi direktor Medrese.“

Član 10.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 05-08-2-5803-3/19

Datum: 29. rebiu-l-evvel 1441. h.g.

26. novembar 2019. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, a u skladu sa članom 12. Pravila o ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 13. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 29. rebiu-l-evvela 1441. h.g., odnosno 26. novembra 2019. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

JU Medresa „Džemaludin-ef. Čaušević“ mijenja naziv u JU Medresa „Reis Džemaludin-ef. Čaušević“.

Član 2.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Dekreti

Broj: 02-07-1-5696-2/19.

Datum: 11. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

8. novembar 2019. godine

Rješavajući po prijedlogu Muftijstva tuzlanskog broj: 05-2-07-1-1289-2/19. od 5. novembra 2019. godine i zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Srebrenik broj: 03-07-1-721/19. od 31. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemate Behrami i Uroža, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Juničić (Adnan) Ahmed, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 21. oktobra 1994. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemate Behrami i Uroža, Medžlis Islamske zajednice Srebrenik, počevši od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Ahmed Juničić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-6129-2/19.

Datum: 21. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
18. novembar 2019. godine

Rješavajući po prijedlogu Muftijstva tuzlanskog broj: 05-2-07-1-1335-2/19. od 15. novembra 2019. godine i zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Živinice broj: 02-07-1-361/19. od 12. novembra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Gračanica, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Mahmutović (Safet) Sead, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 7. novembra 1996. godine u mjestu Vitinica, općina Zvornik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Gračanica, Medžlis Islamske zajednice Živinice, počevši od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Živinice i Sead Mahmutović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-6293/19

Datum: 7. rebiu-l-ahir 1441. god. po H.
4. decembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-185-6/19. od 26. novembra 2019. godine, te na osnovu saglasnosti Muftijstva bihaćkog broj: 01-07-1-272-1/19, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organiza-

ciji i radu muftijstava, člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Duranović (Haris) Imran, rođen 17. decembra 1993. godine u Zenici, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Naprelje, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. 11. 2019. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornje Hrustovo-Kerani, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. decembra 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Imran Duranović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2020. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5651-2/19.

Datum: 11. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

7. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Vojnog muftije br. 18-38-2711-1/19. od 5. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Đidić (Mujo) Mehmed, rođen 25. oktobra 1962. godine u mjestu Preočica, općina Vitez, Bataljonski imam 1. pješadijskog bataljona – 5. pješadijske brigade u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, razrješava se dužnosti Bataljonskog imama 1. pješadijskog bataljona – 5. pješadijske brigade u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, zaključno sa 31. 12. 2019. godine, radi odlaska u penziju.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5880-2/19.

Datum: 16. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

13. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gračanica br. 02-07-1-321/19. od 12. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Karić (Mehmedalija) Fadil, rođen 7. novembra 1954. godine u mjestu Sladna, općina Gračanica, imam, hatib i muallim u džematu Šarena džamija, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Šarena džamija, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, zaključno sa 30. 11. 2019. godine, radi odlaska u penziju.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5172-2/19.

Datum: 29. safer 1441. god. po H.

28. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno br. 226/19. od 23. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Odžak, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o

imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Mlivo (Mirsad) Uzeir, rođen 15. oktobra 1998. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Odžak, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Uzeir Mlivo će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5173-2/19.

Datum: 29. safer 1441. god. po H.
28. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno br. 227/19. od 23. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Vrbanja, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Čehaja (Salih) Senahid, rođen 4. maja 1997. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Vrbanja, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Senahid Čehaja će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti

Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5171-2/19.

Datum: 29. safer 1441. god. po H.
28. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno br. 225/19. od 23. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Poljice, naselje Čipuljić, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ramić (Muharem) Mahir, rođen 3. jula 1993. godine u Gornjem Vakufu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Poljice, naselje Čipuljić, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Mahir Ramić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5271-2/19.

Datum: 1. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
29. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zvornik br. 02-07-1-497-4/19. od 14. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Glumina, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Smajlović (Adem) Mevludin, rođen 27. septembra 1989. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Glumina, Medžlis Islamske zajednice Zvornik, počevši od 1. aprila 2019. godine do 31. marta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zvornik i Mevludin Smajlović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. aprila 2019. godine do 31. marta 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2019. godine i važi do 31. marta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5273-2/19.

Datum: 2. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
30. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zvornik br. 02-07-1-497-3/19. od 14. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gornji Šepak, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Esmić (Abdulah) Kasim, rođen 19. septembra 1997. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornji Šepak, Medžlis Islamske zajednice Zvornik, počevši od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zvornik i Kasim Esmić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2019. godine do 31. augusta 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2019. godine i važi do 31. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5272-3/19.

Datum: 2. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
30. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zvornik br. 02-07-1-497/19. od 14. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Ravne, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Krilašević (Mevludin) Samir, rođen 24. maja 1998. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ravne, Medžlis Islamske zajednice Zvornik, počevši od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zvornik i Samir Krilašević će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2019. godine i važi do 31. oktobra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5270-2/19.

Datum: 2. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

30. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zvornik br. 02-07-1-497-1/19. od 14. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Snagovo, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Halilović (Halid) Ismail, bakalaureat/bachelor političkih nauka, rođen 25. jula 1990. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Snagovo, Medžlis Islamske zajednice Zvornik, počevši od 1. maja 2019. godine do 30. aprila 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zvornik i Ismail Halilović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. maja 2019. godine do 30. aprila 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. maja 2019. godine i važi do 30. aprila 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5439-2/19.

Datum: 4. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

1. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Janja br. 03-07-1-351/19. od 24. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Palutinke džamije u Janji, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama

i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Jakupović (Džemal) Omer, rođen 17. januara 1998. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Palutinke džamije u Janji, Medžlis Islamske zajednice Janja, počevši od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Janja i Omer Jakupović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2019. godine i važi do 31. oktobra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5413-2/19.

Datum: 4. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

1. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čelić br. 02-07-82-1/19. od 29. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Brnjik, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Bubahmetović (Hasan) Admir, rođen 7. januara 1995. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Brnjik, Medžlis Islamske zajednice Čelić, počevši od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Čelić i Admir Buba-hmetović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti

Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2019. godine i važi do 31. oktobra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5414-2/19.

Datum: 4. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
1. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čelić br. 02-07-82-2/19. od 29. oktobra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Donji Humci, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mešanović (Mustafa) Belmin, rođen 18. decembra 1993. godine u Fojnici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Donji Humci, Medžlis Islamske zajednice Čelić, počevši od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Čelić i Belmin Mešanović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2019. godine do 31. oktobra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2019. godine i važi do 31. oktobra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5356-2/19.

Datum: 3. safer 1441. god. po H.

31. oktobar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čajniče br. 01-03-1-146/19. od 29. oktobra 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Šišić (Zehrid) Avdo, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 20. juna 1989. godine u Varešu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Čajniče, Medžlis Islamske zajednice Čajniče, počevši od 1. augusta 2019. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. augusta 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5474-2/19.

Datum: 7. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

4. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Livno br. 01-07-1-446/19. od 29. oktobra 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju muallime

Mujić-Kevrić (Mujo) Šejla, profesor islamske teologije, rođena 22. marta 1988. godine u Ljuboviji, Republika Srbija, postavlja se na dužnost muallime u Medžlisu Islamske zajednice Livno, Medžlis Islamske zajednice Livno, počevši od 1. januara 2016. godine.

Stupanjem u službu imenovana je dužna poslove muallime obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2016. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5503-2/19.

Datum: 7. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

4. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 02-09-2620/19. od 29. oktobra 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Podojak (Sejad) hafiz Abdussamed, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 22. februara 1995. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bačićko Polje, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 21. septembra 2019. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 21. septembra 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5504-2/19.

Datum: 7. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

4. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 02-09-2620-1/19. od 29. oktobra 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Kasumović (Suad) hafiz Vedad, profesor islamske teologije, rođen 28. jula 1991. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Stara Breka, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. oktobra 2019. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-5652-2/19.

Datum: 11. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

8. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Vojnog muftije br. 13-38-2711-1/19. od 5. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Kovačević (Nurija) Adnan, profesor islamske teologije, rođen 23. augusta 1988. godine u Zenici, postavlja se na dužnost Bataljanskog imama 1. pješadijskog bataljona – 5. pješadijske brigade u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, počevši od 1. januara 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove Bataljanskog imama 1. pješadijskog bataljona – 5. pješadijske brigade u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-6296-2/19.

Datum: 1. rebiu-l-ahir 1441. god. po H.
28. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 02-09-2620/19. od 26. 11. 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju pomoćnika glavnog imama

Bašić (Nihad) hafiz Ammar, profesor islamske teologije, rođen 6. 4. 1989. godine u Derventi, općina Derventa, postavlja se na dužnost pomoćnika glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove pomoćnika glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-6406-2/19.

Datum: 8. rebiu-lahir 1441. god. po H.
5. decembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Goražde br. 01-03-2-06-S1/19. od 15. 11. 2019. godine, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Karalić (Sifet) Muhedin, profesor islamske teologije, rođen 30. 08. 1988. godine u mjestu Radinovići, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kopači, Medžlis Islamske zajednice Goražde, počevši od 01. 12. 2019. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-3/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Redžepović (Smail) Samir, rođen 6. jula 1973. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Innsbruck, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Innsbruck i Samir Redžepović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Innsbruck i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-4/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske

zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Zekan (Suljo) Sakib, rođen 15. marta 1969. godine u mjestu Vlasinje, općina Mrkonjić Grad, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Liezen, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Liezen i Sakib Zekan će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Innsbruck i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-5/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Lopo (Ibrahim) Saudin, rođen 28. septembra 1966. godine u mjestu Bištrani, općina Kakanj, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat

Gazi Murat Beg Steyr, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Gazi Murat Beg Steyr i Saudin Lopo će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Gazi Murat Beg Steyr i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-6/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Kupinić (Zilhija) Midhat, rođen 5. decembra 1965. godine u mjestu Orahova, općina Bosanska Gradiška, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Pravi Put Enns, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Pravi Put Enns i Midhat Kupinić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Pravi Put Enns i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-7/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Podojak (Zulfo) hafiz Senad, rođen 31. maja 1966. godine u mjestu Gradina, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ebu Hanife Wels, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Ebu Hanife Wels i hafiz Senad Podojak će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Ebu Hanife Wels i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-8/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Malkoč (Osman) Husejin, rođen 1. juna 1961. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Krems, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Krems i Husejin Malkoč će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Krems i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-9/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Makić (Muhamed) mr. hafiz Adil, rođen 3. aprila 1978. godine u Bužimu, općina Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gazi Husrev-beg Wien, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Gazi Husrev-beg Wien i mr. hafiz Adil Makić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Gazi Husrev-beg Wien i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-10/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kusur (Zijad) Senad, profesor islamske teologije, rođen 14. februara 1984. godine u Odžaku, općina Odžak, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kevser Tulln, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kevser Tulln i Senad Kusur će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Kevser Tulln i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-11/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske

zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imami-
ma (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), do-
nesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Her-
cegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno
05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Jakubović (Muhamed) Ibrahim, rođen 1. aprila 1979. godine u Zvorniku, po-
stavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kevser Wien, Islam-
ska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novem-
bra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kevser Wien i Ibrahim Jakubović će, u
skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na
određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze
između džemata Kevser Wien i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine
do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

**Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra
2023. godine.**

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-12/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19.
od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajed-
nice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske
zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imami-
ma (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), do-
nesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Her-
cegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno
05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Čorbić (Fadil) Kenan, rođen 1. juna 1979. godine u Banovićima, postavlja se
na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat ZEM-ZEM Mistelbach, Islam-
ska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novem-
bra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat ZEM-ZEM Mistelbach i Kenan Čorbić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata ZEM-ZEM Mistelbach i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-13/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Čajlaković (Ibrahim) Abdulah, rođen 4. novembra 1982. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Braunau, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Braunau i Abdulah Čajlaković će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Braunau i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-14/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Glamočak (Hasan) Ibrahim, rođen 19. aprila 1985. godine u mjestu Grnica, općina Gornji Vakuf, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kadr Wiener Neustadt, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kadr Wiener Neustadt i Ibrahim Glamočak će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Kadr Wiener Neustadt i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5127-15/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Her-

cegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Sejfić (Sabit) hafiz Midhat, profesor islamske teologije, rođen 27. januara 1983. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Izet Nanić Dornbirn, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Izet Nanić Dornbirn i hafiz Midhat Sejfić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Izet Nanić Dornbirn i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-3/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čizmo (Bahrudin) Emrah, rođen 15. aprila 1993. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Amsteten, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Amsteten i Emrah Čizmo će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno

vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Amsteten i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-4/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čikarić (Avdurahman) Idriz, rođen 17. januara 1967. godine u mjestu Gornja Kamenica, općina Zvornik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kapfenberg, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kapfenberg i Idriz Čikarić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Kapfenberg i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-5/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Dropić (Nedžib) Nijaz, rođen 13. februara 1982. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Aschbach, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Aschbach i Nijaz Dropić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Aschbach i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-6/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Žužo (Abid) Enijal, rođen 7. septembra 1980. godine u Jajcu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bosniakisch-Muslimischer Kultur-Sport-und Sozialverein „MSD“ Wien, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Bosniakisch-Muslimischer Kultur-Sport-und Sozialverein „MSD“ Wien i Enijal Žužo će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Bosniakisch-Muslimischer Kultur-Sport-und Sozialverein „MSD“ Wien i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-7/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kedić (Senad) Anel, rođen 9. augusta 1987. godine u Bosanskoj Krupi, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bludenz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Bludenz i Anel Kedić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između

džemata Bludenz i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-8/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hibić (Munib) Mehrudin, rođen 2. jula 1979. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat St.Veit an der Glan, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat St.Veit an der Glan i Mehrudin Hibić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata St.Veit an der Glan i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-9/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Gobeljić (Hasan) Adnan, rođen 26. novembra 1984. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Klagenfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Klagenfurt i Adnan Gobeljić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Klagenfurt i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-10/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Makić (Zuhdija) Senahid, rođen 7. jula 1982. godine u Bagu, općina Bužim, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kufstein Wörgl, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kufstein Wörgl i Senahid Makić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Kufstein Wörgl i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-11/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čikarić (Bešir) Ibrahim, rođen 11. aprila 1973. godine u mjestu Donja Kamenica, općina Zvornik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kulturkreis der Muslime Steiemark Wagnitz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Kulturkreis der Muslime Steiemark Wagnitz i Ibrahim Čikarić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Kulturkreis der Muslime Steie-

mark Wagnitz i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-12/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Memić (Adil) Esad, rođen 23. oktobra 1974. godine u mjestu Glodi, općina Zvornik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Villach, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Villach i Esad Memić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Villach i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-13/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Bušatlić (Izet) hafiz Omer, rođen 15. novembra 1985. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gazi Husrev-beg Klagenfurt, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Gazi Husrev-beg Klagenfurt i hafiz Omer Bušatlić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Gazi Husrev-beg Klagenfurt i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-14/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Her-

cegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Bošnjak (Salih) Hadis, profesor islamske teologije, rođen 21. augusta 1986. godine u mjestu Šerići, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ebu Hanife Wien, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Ebu Hanife Wien i Hadis Bošnjak će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Ebu Hanife Wien i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-15/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Hašić (Sulejman) hafiz Sabahudin, rođen 3. septembra 1991. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bošnjak Graz, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Bošnjak Graz i hafiz Sabahudin Hašić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na

određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Bošnjak Graz i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5057-15/19

Datum: 18. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.
15. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 02-07-1-6118/19. od 15. novembra 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Haračić (Ibrahim) Vekas, rođen 1969. godine u Kakanju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat El-Mu'minun-Wolfsberg, Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji, počevši od 1. decembra 2019. do 30. novembra 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat El-Mu'minun-Wolfsberg i Vekas Haračić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata El-Mu'minun-Wolfsberg i imama u vremenu od 1. decembra 2019. godine do 30. novembra 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2019. godine i važi do 30. novembra 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-5140-3/19.

Datum: 4. rebiu-l-evvel 1441. god. po H.

1. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftijstva za Zapadnu Evropu br. 03-OK-05/19. od 12. maja 2019. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Karaman (Mustafa) Idriz, rođen 28. maja 1960. godine u mjestu Orahovci, općina Višegrad, postavlja se na dužnost glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj na mandatni period od četiri (4) godine počevši od 1. juna 2019. do 31. maja 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj i Idriz Karaman će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj i glavnog imama u vremenu od 1. juna 2019. godine do 31. maja 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2019. godine i važi do 31. maja 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-03-1-3478-3/19.

Datum: 11. muharrem 1441. god. po H.

10. septembar 2019. godine

Rješavajući po saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu br. 06-03-1-3478-2/19. od 5. septembra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Mulhouse, Islamska zajednica Bošnjaka u Francuskoj, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Imamović (Fahrudin) Mehmed, profesor islamske teologije, rođen 13. jula 1991. godine u Sarajevu, općina Centar, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Mulhouse, Islamska zajednica Bošnjaka u Francuskoj, počevši od 1. septembra 2018. do 31. augusta 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Francuskoj, džemat Mulhouse i Mehmed Imamović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Francuskoj, džemata Mulhouse i imama u vremenu od 1. septembra 2018. godine do 31. augusta 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2018. godine i važi do 31. augusta 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-1013-3/19.

Datum: 21. džumade-l-uhra 1440. god. po H.
26. februar 2019. godine

Rješavajući po saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu br. 06-07-1-1013-2/18. od 20. februara 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat „Saff“ - Utrecht, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 5. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*„Glasnik Rijasetu IZ u BiH“*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mahmutović (Mehmed) Muhamed, rođen 5. juna. 1953. godine u mjestu Gračanica, opoćina Živinice, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Saff“ - Utrecht, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, počevši od 1. januara 2019. do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji i Muhamed Mahmutović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati među-

sobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Holandiji i imama u vremenu od 1. januara 2019. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2019. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-1010-3/19.

Datum: 21. džumade-l-uhra 1440. god. po H.
26. februar 2019. godine

Rješavajući po saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu br. 06-07-1-1010-2/18. od 20. februara 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat „Bosna i Hercegovina“ - Amsterdam, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ejubović (Muhamed) Muhidin, rođen 24. juna 1991. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Bosna i Hercegovina“ - Amsterdam, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, počevši od 1. januara 2019. do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji i Muhidin Ejubović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Holandiji i imama u vremenu od 1. januara 2019. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2019. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-1011-3/19.

Datum: 21. džumade-l-uhra 1440. god. po H.
26. februar 2019. godine

Rješavajući po saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu br. 06-07-1-1011-2/18. od 20. februara 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat „Sabah“ - Nijmegen, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 5. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Đulan (Đemal) Šaban, rođen 7. aprila 1984. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat „Sabah“ - Nijmegen, Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji, počevši od 1. januara 2019. do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Holandiji i Šaban Đulan će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Holandiji i imama u vremenu od 1. januara 2019. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2019. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-3999-3/19.

Datum: 4. muharrem 1441. god. po H.
3. septembar 2019. godine

Rješavajući po prijedlogu muftije Islamske zajednice Bošnjaka u Zapadnoj Evropi dr. Osman-ef. Kozlića br. 02-OK-08/19. od 20. augusta 2019. godine, te saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu br. 06-07-1-3999-2/19. od 27. augusta 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Wiesbaden, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 5 Pra-

vilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Džinić (Fehim) Fahrudin, rođen 24. juna 1972. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Wiesbaden, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 28. maja 2019. do 27. maja 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Wiesbaden i Fahrudin Džinić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Wiesbaden i imama u vremenu od 28. maja 2019. godine do 27. maja 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 28. maja 2019. godine i važi do 27. maja 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-3999-4/19.

Datum: 4. muharrem 1441. god. po H.

3. septembar 2019. godine

Rješavajući po prijedlogu muftije Islamske zajednice Bošnjaka u Zapadnoj Evropi dr. Osman-ef. Kozlića br. 03-OK-08/19. od 20. augusta 2019. godine, a na osnovu člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju glavnog imama

Džinić (Fehim) Fahrudin, rođen 24. juna 1972. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost glavnog imama medžlisa Islamske zajednice Frankfurt na man-

datni period od četiri (4) godine, počevši od 20. augusta 2019. godine do 19. augusta 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, Medžlis Islamske zajednice Frankfurt i Fahrudin Džinić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, Medžlisa Islamske zajednice Frankfurt i glavnog imama u vremenu od 20. augusta 2019. godine do 19. augusta 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 20. augusta 2019. godine i važi do 19. augusta 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 06-07-1-2715-2/19.

Datum: 6. redžeb 1440. god. po H.

13. mart 2019. godine

Rješavajući po saglasnosti Uprave za vanjske poslove i dijasporu broj 06-07-1-2915-2/19. od 14. maja 2019. godine, u predmetu postavljenja glavnog imama Medžlisa II Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Redžić (Sulejman) mr. Muaz, magistar u oblasti komparativnih religija, rođen 5. januara 1976. godine u mjestu Kamenica, općina Ilijaš, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa II Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike, počevši od 1. maja 2019. do 30. aprila 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis II Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike i mr. Muaz Redžić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa II Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike i glavnog imama u vremenu od 1. maja 2019. do 30. aprila 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. maja 2019. godine i važi do 30. aprila 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-6222-2/19

Datum: 2. rebiu-l-ahir 1441. god. po H.

29. novembar 2019. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike br. 01-SC-56/19 od 17. novembra 2019. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Kewser of Waterloo, shodno odredbi člana 8. i člana 12. Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Čaušević (Sejdo) Sulejman, rođen 18. 10. 1965. godine u mjestu Šabići, općina Velika Kladuša, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Bosnian Islamic Association of Waterloo, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. 3. 2019. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kewser of Waterloo, Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike, počevši od 1. 04. 2019. do 31. 03. 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike i Sulejman Čaušević će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike i imama u vremenu od 1. 04. 2019. do 31. 03. 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 04. 2019. godine i važi do 31. 03. 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijasete Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijasete Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijasete IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna tran-

skripcija primjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.

ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLJAČA; Redakcija: MEHO ŠLJIVO, SAMEDIN KADIĆ, SENADA TAHIROVIĆ, MEVLUDIN DIZDAREVIĆ, MUHAMED JUSIĆ i ALDINA SULJAGIĆ-PIRO; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ
lektura: AIDA KRZIĆ; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: IFET MUSTAFIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija BLICDRUK, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.

| Sadržaj

Hutba

- 7-10 Izet-ef. Čamdžić • Rađanje djece i privrženost zavičaju
183-190 Safet Karahmetović • Iskoristiti povoljne prilike!

Hadis

- 347-366 Fadilj Maljoki • Kritičko vrednovanje vjerodostojnosti i tumačenja hadisa: Ne nazivajte prvi selam jevrejima i kršćanima...
721-732 Dino Makumić • Pojmovi *sunnat* i *mursel* u rukopisu *Fethu-l-esrār* Mustafe Ejubovića, šejha Juje

Islamske teme

- 47-66 Dr. sc. Mirsad Arnautlić • Pčele i med u svetim knjigama s posebnim osvrtom na kur'ansko kazivanje
67-82 Jusuf Džafić • Zaštićene vrijednosti u Šerijatu
191-202 Halil Mehtić • Vaz kao moralno-didaktička forma
203-218 Hfz. mr. Maid Ibrahimović • Devijacije kod tumačenja Poslanikovog, s.a.v.s., sunneta

Tefsir

- 337-346 Enes Karić • Kur'ān i sumnja (iz knjige *Hermeneutika zapadnih*)

- prijevoda Kur'āna*, djelo je u pripremi)
- 519-528 Enes Karić • Jasni i nejasni āyāti Kur'āna
- 689-698 Enes Karić • Ne zanemarivati čovjekov udio
- 699-710 Doc. dr. Esmir M. Halilović • Dvije kur'anske perspektive odgoja u značenju pojma *et-terbija*
- 711-720 Prof. dr. Almir Fatić • Prijevod i komentar uvoda Bejdavijevog tefsira
- 851-856 Enes Karić • Rabbi zidnī 'ilman - Gospodaru moj: „uvećaj mi znanje!“ [Ili]: „uvećaj me znanjem!“ [Ili]: „uvećaj u meni znanje!“
- 857-866 Almir Fatić • Tumačenje prvog ajeta Fatihe iz Bejdavijevog tefsira - prijevod i komentar

Fikhske teme

- 219-234 Hfz. Aid Tulek • Kolektivni idžtihad u šerijatskom pravu
- 235-248 Abdussamed Podojak • Upotreba kolagena svinjskog porijekla i njegova šerijatska dozvoljenost
- 249-264 Malik Šljivo • Institucija mehra u islamskoj pravnoj teoriji
- 367-382 Malik Šljivo • Mehr u današnjoj praksi muslimana u Bosni i Hercegovini - rezultati istraživanja
- 541-548 Malik Šljivo • Zaruka (vjeridba) predbračni ugovor
- 549-562 Nazif Garib • Arbitraža
- 867-882 Jusuf Džafić • Zekat na poljoprivredne proizvode

Aktuelne teme

- 21-32 Doc. dr. Senaid Zajimović • Položaj vakufske i imovine Bošnjaka u okviru zakonskih propisa RS
- 33-46 Elvedin Subašić • Pozicija hadisa pri tumačenju društvenog angažmana žena u člancima selefijske orijentacije u BiH

Studije

- 11-20 Enes Karić • Nabawiya Mūsā i njezino djelo *Žena i rad (III)*

Osvrti

- 269-282 Omer Begić • Sarajevski vakufi

Izazovi vremena

- 383-402 Sumeja Smailagić • Pravni položaj vjerskih zajednica u Republici Srbiji
- 403-418 Almedina Imamović • Islamofobija na internetskim portalima Srbije u periodu od 2015. do 2018. Godine
- 529-540 William C. Chittick • Bog sve okružuje (islamski pogled na okolicu)
- 733-742 Muhamed Okić • O hilafetu i panislamizmu i njihovoj utemeljenosti na Kur'anu časnom
- 883-890 Mustafa Prljača • Međumuslimanska netrpeljivost i neprijateljstvo

891-898 Muriz Mešić • Analiza mektebske nastave na teritoriji Sjeverne Amerike mektebska 2019/20 .God.

Prijevod

83-96 William C. Chittick • Cilj islamske filozofije: promišljanja o djelima Afdala Al-Dina Kashanija

97-110 Ebu Hamid el-Gazali • Pravilo tumačenja (Te'vîla)

Izbori

675-688 Muhamed Jusić • Reisu-l-ulemi Husein-ef. Kavazoviću povjeren još jedan mandat: Neće se mijenjati kurs, već samo brzina

Kulturna baština

563-582 Ilma Delić • Čauševićeva korespondencija sa državnim zvaničnicima

583-604 Omer Begić • Nakšibendijske tekije u Bosni i Hercegovini 743-758
Tarik Haskić, Nesip Pepić • Prijepolje i Priboj u salnami kosovskog vilajeta za 1896. godinu

759-776 Doc. dr. Nezir Halilović • Razvojni put nastavnih programa islamske vjeronauke od 1990. do 2020.

899-912 Muhamed Okić • Zaboravljeni vojni muftija - povodom stogodišnjice imenovanja hafiza Abduselam-ef. Džumhura za vojnog muftiju

913-930 Mehmed Handžić • Kritika nekih vjerskih knjiga i objašnjenje zašto nije dopušteno na njih se oslanjati

Prikazi

265-268 Haris Dubravac • Tajna jamačnog univerzuma
- dragulj Abdullaha Bošnjaka

Naše medrese

111-112 Svršenici i svršenice naših medresa u 2018. godini

931-942 Svršenici i svršenice naših medresa u 2019. godini

Službeni dio

115-132 Aktivnosti Rijaseta

133-175 Dekreti

285-295 Aktivnosti Sabora

297-327 Dekreti

421-443 Aktivnosti Rijaseta

445-510 Dekreti

607-620 Aktivnosti Sabora

621-667 Dekreti

779-781 Aktivnosti Sabora

783-788 Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH

789-801	Aktivnosti Rijaseta
803-842	Dekreti
945-946	Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH
947-967	Aktivnosti Rijaseta
969-1011	Dekreti

فهرست

خطبة الجمعة

- ١٠-٧ عزت تشامجيتش - كثرة الأولاد وحب الوطن
١٩٠-١٨٣ صفوت قراحتوفيتش • استغلال فرص متاحة

حديث

- ٣٦٦-٣٤٧ فاضل ماليوي • دراسة نقدية في صحة الحديث لا تبدؤوا اليهود والنصارى بالسلام
٧٣٢-٧٢١ دينو ماقسوميتش • معنى السنة والمرسل في مخطوطة «فتح الأسرار» لمصطفى أيوبوفيتش الملكنى بالشيخ يويو

موضوعات إسلامية

- ٦٦-٤٧ مرصاد آرناتاليتش النحل والعسل في الكتب السماوية بلمحة خاصة إلى القصص القرآني
٨٢-٦٧ يوسف جافيتش الضروريات في الشريعة الإسلامية
٢٠٢-١٩١ خليل مهتيتش • الوعظ كمنهج من مناهج التأديب والتربية
٢٠١٨-٢٠٣ الحافظ مائد إبراهيموفيتش • انحرافات عند شرح السنة النبوية الشريفة

تفسير

- ٣٤٦-٣٣٧ أنس كاريتش • القرآن الكريم والريب
٥٢٨-٥١٩ أنس كاريتش • المحكم والمتشابه من آيات القرآن الكريم
٦٩٨-٦٨٩ أنس كاريتش • الإنسان لا يهمل نصيبه
٧١٠-٦٩٩ أسمير خليلوفيتش • معنى اللفظة التربية في المنظور القرآني
٧٢٠-٧١١ ألمير فاتيتش • تفسير وشرح مقدمة الكتاب «أنوار التنزيل وأسرار التأويل» لناصر الدين البيضاوي
٨٥٦-٨٥١ أنس كاريتش • رب زدني علما
٨٦٦-٨٥٧ ألمير فاتيتش • تفسير الآية الأولى من سورة الفاتحة في تفسير البيضاوي - ترجمة وتعليق

موضوعات فقهية

الحافظ عائد توك • الاجتهاد الجماعي في الفقه الإسلامي	٢٣٤-٢١٩
عبد الصمد بودويك • استعمال الكولاجين من الأصل الخنزيري وجوازه في الشريعة الإسلامية	٢٤٨-٢٣٥
مالك شليفو • مسألة المهر في الشريعة الإسلامية	٢٦٩-٢٤٩
مالك شليفو • المهر وممارساته الحالية لدى مسلمي البوسنة والهرسك - نتائج البحث	٣٦٧-٣٨٢
مالك شليفو • الخطبة - الاتفاق ما قبل الزواج	٥٤١-٥٤٨
ناظف غريب • التحكيم	٥٤٩-٥٦٢
يوسف جافيتش • زكاة المحاصيل الزراعية	٨٦٧-٨٨٢

موضوعات راهنة

سناد زاموفيتش وضعية الأوقاف الإسلامية وممتلكات البشانقة ضمن ما تنصه القوانين في جمهورية صرب البوسنة والهرسك	٢١-٣٢
ألودين سوباشيتش موضع الحديث النبوي في تفسير التوظيف الاجتماعي للمرأة في المقالات البوسنية ذات الاتجاهات السلفية	٣٣-٤٦

دراسات

أنس كاريتش نبوية موسى وكتابها «المرأة والعمل»	١١-٢٠
---	-------

لمحات

عمر بغيتش • أوقاف سرايفو	٢٦٩-٢٨٢
--------------------------	---------

تحديات الزمان

سمية سمايلاغيتش • الوضعية القانونية للجمعيات الدينية في جمهورية صربيا	٣٨٣-٤٠٢
ألمدينة إماموفيتش • إسلاموفوبيا في البوابات الأليكترونية الصربية في الفترة ما بين ٢٠١٥ و٢٠١٨م	٤٠٣-٤١٨
ويليام جيتيك • الله محيط بكل شيء - نظرة الإسلام إلى البيئة	٥٢٩-٥٤٠
محمد أوكيتش • عن الخلافة والوحدة الإسلامية وأصولهما في القرآن الكريم	٧٣٣-٧٤٢
مصطفى برلياتشا • المعادة وقلة التسامح ما بين المسلمين	٨٨٣-٨٩٠
موريز مشيتش • تحليل الدراسة في الكتابيب في أراضي أمريكا الشمالية - السنة الدراسية ٢٠١٩/٢٠٢٠م	٨٩١-٨٩٨

ترجمات

ويليام شتيك - هدف الفلسفة الإسلامية: تعليقات على مؤلفات أفضل الدين كاشاني	٨٣-٩٦
أبو حامد الغزالي - قانون التأويل	٩٧-١١٠

انتخابات

محمد يوسفيتش • رئيس العلماء حسين أفندي كاوازوفيتش	٦٧٥-٦٨٨
عهدت إليه فترة بعد لتولي منصب الرئاسة والبالغة سبعة أعوام: إنه لن يتم تغيير المسار وإلما ستتغير السرعة فقط	

تراث ثقافي

علمة دلبيتش • المراسلات بين جمال الدين شاوشفيتش والشخصيات الرسمية في الدولة	٥٦٣-٥٨٢
عمر بيغيتش • الزوايا النقشبنديّة في البوسنة والهرسك	٥٨٣-٦٠٤
طارق حسيكيتش ونسيب بيبيتش • قصبتا بريبوليا وبريوي في سالنامة ولاية كوسوفو للسنة ١٨٩٦م	٧٤٣-٧٥٨
نذير خليلوفيتش • سيرة البرامج الدراسية للتعليم الإسلامي في الفترة ما بين ١٩٩٠-٢٠٢٠م	٧٥٩-٧٧٦
محمد أوكيتش • المفتي العسكري المنسي	٨٩٩-٩١٢
محمد خانجيتش • نقد بعض الكتب الدينية وبيان عدم جواز الاعتماد على ما فيها	٩١٣-٩٣٠

تقديم كتب جديدة

حارس دوبرافاتس • سر اليقين - فص عبد الله بوشناق	٢٦٥-٢٦٨
---	---------

مدارسنا الإسلامية

الخروجون والخريجات في مدارسنا الإسلامية عام ٢٠١٨م	١١٢-١١١
الخروجون والخريجات في مدارسنا الإسلامية عام ٢٠١٩م	٩٤٢-٩٣١

رسميات

نشاطات الرئاسة	١٣٢-١١٥
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	١٧٥-١٣٣
نشاطات المجلس	٢٩٥-٢٨٥
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٢٣٧-٢٩٧
نشاطات الرئاسة	٤٤٣ - ٤٢١
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٥١٠ - ٤٤٥
نشاطات المجلس الاعلى	٦٢٠-٦٠٧
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٦٦٧-٦٢١
نشاطات المجلس الاعلى	٧٨١-٧٧٩
لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية	٧٨٨-٧٨٣
نشاطات الرئاسة	٨٠١-٧٨٩
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٨٤٢-٨٠٣
لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية	٩٤٦-٩٤٥
نشاطات الرئاسة	٩٦٧-٩٤٧
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	١٠١١-٩٦٩

| Contents

Khudba

- 7-10 **Izet Camdzic** • Giving Birth to Children and Devotion to the Homeland
- 183-190 **Safet Karahmetovic** • To Make the Most of Favorable Opportunities

Hadith

- 347-366 **Fadil Maljoki** • Critical Evaluation of the Credibility and Interpretation of the Hadith: «Do Not Greet the Jews and Christians First ...»
- 721-732 **Dino Maksumic** • The Terms „Sunnah“ and „Mursel“, in The Manuscript „Fathu ‘l-Asrar“ by Mustafa Ejubovic - Sheikh Jujo

Islamic Themes

- 47-66 **Dr. Sc. Mirsad Arnautic** • Bees and Honey in the Holy Books with a Special Focus on the Qur’anic Sayings
- 67-82 **Jusuf Dzafic** • The Protected Values in Shari’ah
- 191-202 **Halil Mehtic** • Vaz (Religious Speech) As a Moral-Didactic Form
- 203-218 **Hfz. Mr. Maid Ibrahimovic** • Deviations of the Interpretation of the Prophet’s, a. s., Sunnah

Tafsir

- 337-346 Enes Karic • Qur'an and Doubt
- 519-528 Enes Karic • Clear and Unclear Verses of the Qur'an
- 689-698 Enes Karic • Do not Neglect the Human Share
- 699-710 Doc. Dr. Esmir M. Halilovic • Two Qur'anic Perspectives on Upbringing in the Meaning of the Term At-Tarbiyah
- 711-720 Prof. Dr. Almir Fatic • Translation and Commentary on the Introduction of Baydawi's Tafsir
- 851-856 Enes Karic • „Rabbi Zidni 'Ilman“
- 857-866 Almir Fatic • The Interpretation of the First Ayah of Surah Al-Fatiha of Al-Baydawi's Tafsir - Translation and Commentary

Fikh Themes

- 219-234 Hfz. Aid Tulek • Collective Ijtihad in Shari'ah Law
- 235-248 Abdussamed Podojak • Use of Collagen of Porcine Origin and its Shari'ah Permissibility
- 249-264 Malik Sljivo • Institution of Mahr (Wedding Gift) in Islamic Legal Theory
- 367-382 Malik Sljivo • Mahr in Current Practice of Muslims in Bosnia and Herzegovina - Results of the Survey
- 541-548 Malik-ef. Sljivo • Engagement - Pre-marital Contract
- 549-562 Nazif Garib • Arbitration
- 867-882 Jusuf Džafić • Zekat na poljoprivredne proizvode

Current Themes

- 21-32 Doc. Dr. Senaid Zajimovic • The Position of the Waqf Property of Bosniaks in the Framework of Legal Regulations of B-H Entity of the RS
- 33-46 Elvedin Subasic • Position of the Hadith in the Interpretation of the Social Engagement of Women in the Articles of the Salafi Orientation in Bosnia-Herzegovina

Studies

- 11-20 Enes Karic • Nabawiya Musa and Her Publication „Woman and Work“ (III)

Views

- 269-282 Omer Begic • Sarajevo Waqfs

Challenges of Time

- 383-402 Sumeja Smailagic • Legal Status of Religious Communities in the Republic of Serbia
- 403-418 Almedina Imamovic • Islamophobia on the Internet Portals of Serbia in the Period from 2015 to 2018

- 529-540 William C. Chittick • God Surrounds All
- Islamic View of the Environment
- 733-742 Muhammad Okic • About Khilafah and Pan-Islamism and Their
Grounding in the Holy Qur'an
- 883-890 Mustafa Prljaca • Inter-Muslim Intolerance and Hostility
- 981-898 Muriz Mesic • Analysis of Maktab Classes in the Territory of North
America, 2019/20 Maktab Year

Translations

- 83-96 William C. Chittick • The Goal of Islamic Philosophy: Reflections on
the Works of Afdal al-Din Kashani
- 97-110 Ebu Hamid el-Gazali • The Rule of Exegesis (Al-Ta'wil)

Elections

- 675-688 Muhamed Jusic • Raisu 'I-Ulama Husein-ef. Kavazovic Entrusted
with Another Term: "There will be no change of course, only speed"

Cultural Haretage

- 563-582 Ilma Delic • Causevic's Correspondence with State Officials
- 583-604 Omer Begic • Naqshbandi Tekkes in Bosnia-Herzegovina
- 743-758 Tarik Haskic and Nesip Pepic • Prijepolje and Priboj in the Salnama
of the Vilayet of Kosovo For 1896
- 759-776 Doc.dr. Nezir Halilovic • Development Path of Islamic Religious Edu-
cation Curriculums 1990-2020
- 899-912 Muhamed Okic • Forgotten Military Mufti
- 913-930 Mehmed Handzic • Criticism of Some Religious Books and Explana-
tion Why It Is Not Allowed to Rely On Them

Reviews

- 265-268 Haris Dubravac • The Secret of a Trustworthy Belief:
the Jewel of Abdullah Bosnjak

Our Madrasas

- 111-112 The Graduates, both Male and Female, of Our Madrasas in 2018.
- 931-942 The Graduates, both Male and Female, of Our Madrasas in 2019.

The Official Part

- 115-172 The Activities of Riyasat
- 133-175 Decrees
- 285-295 Activities of the Sabor
- 297-327 Decrees
- 421-443 The Activities of Riyasat
- 445-510 Decrees

607-620	The Activities of Sabor
621-667	Decrees
779-781	Activities of Sabor
783-788	Council of Muftis of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina
789-801	The Activities of Riyasat
803-842	Decrees
945-946	Council of Muftis of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina
947-9671	The Activities of Riyasat
969-1011	Decrees